ODETTE RENAUD – VERNET

XANNT

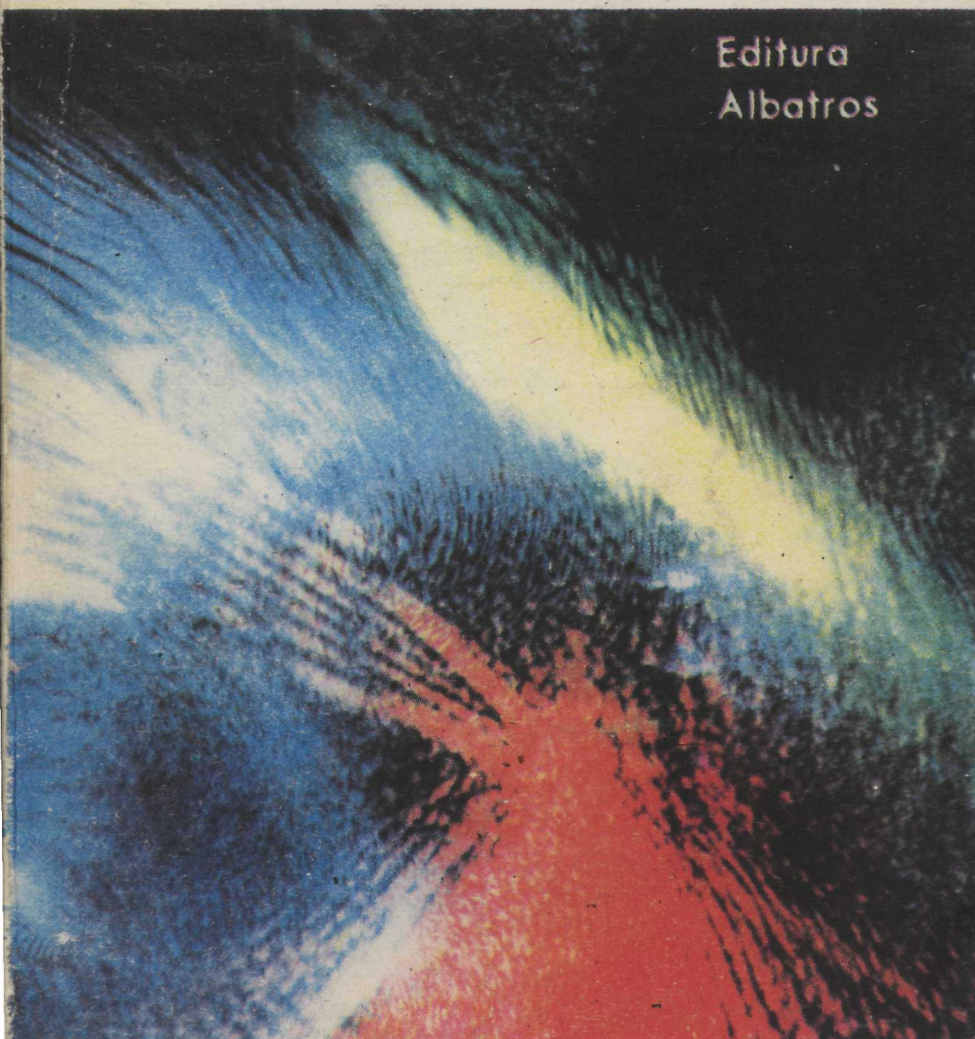

Editura
Albatros

Odette Renaud-Vernet

XANNT

Coperta de PETRONELA SÎRBU

Odette Renaud-Vernet

XANNT

În românește de JEAN GROSU

ANTICARIAT
LIVIUS
IAȘI

EDITURA ALBATROS — BUCUREȘTI
1987

© Editions de L'Aire 1979
Lausanne

MICA VALE A KLEINTALULUI

Lui Rolf et Suzanne Fischer

— Sute de morți și dispăruți, începu Karl. Mii de oameni fără adăpost. Cel mai mare dezastru din cîte ne-a fost dat să cunoaștem vreodată în această țară — în această țărișoară pașnică și liniștită, în care nu se întîmplă niciodată nimic...

Chipul lui era grav și pămîntiu. Vorbea fixînd fundalul paharului, așa cum fixează o prezicătoare globul ei de cristal ; s-ar fi putut spune că vedea imaginile catastrofei în culorile reale — în toate culorile ei de noroi și sînge.

Lucas îl privea cu ochi obosiți. Prietenul lui... Petrecuseră împreună tinerețea, făcuseră curte aceleiași fete, luptaseră pentru aceleași cauze. Îmbătrîniseră împreună. Karl izbutise magistral în viață. Lucas... Dar acum Karl pierduse tot...

— Știu la ce te gîndești, spuse Karl și, ridicîndu-și capul cu o mișcare bruscă, reluă : știu la ce te gîndești, dar să-ți iasă asta din minte. Nu intenționez să mă sinucid. N-am nimic să-mi reproșez — nici mie, și nici unuia dintre membrii echipei mele. Am muncit cu toții timp de opt ani ca niște descreierați și am făcut o treabă bună ; mai mult decît bună ; o treabă perfectă. Și pot să demonstrez acest lucru oricînd ; toate dosarele au fost păstrate. N-au decît să convoace experți din întreaga lume.

— Bineînțeles, interveni Lucas.

— Și-atunci, ce s-a întîmplat? Ce-a putut să se întîmple?

Acum aproape țipa. Eminentul inginer, celebrul și puternicul inginer Karl Kramer țipa ca să nu plîngă.

— Unde a fost greșeala, Lucas? Unde a fost defecțiunea? Atîția morți!...

— Liniștește-te, îl întrerupse Lucas. N-a fost nici o greșeală. Cît privește defecțiunea...

Dădu paharul peste cap și-l umplu la loc. Buzele triste i se crispară. În sfîrșit se decise și continuă:

— Ascultă, Karl... Tu știi ce mi s-a întîmplat mie acum șaisprezece ani în Kleintal. Dar niciodată nu ți-am povestit detaliile acestei întîmplări — nici ție, nici altcuiva. În seara asta trebuie să ți le spun. Nu e, poate, o explicație, ci o...

Și iar bău. O înghițitură enormă de whisky călduț.

— Ascultă-mă, Karl. Pentru o clipă nu te mai gîndi la dezastru și ascultă-mă fără să te impacientezi.

•

Era într-o zi de 24 decembrie. Îmi amintesc de toate atît de bine, prea bine chiar... Mașinuța mea albă, nou-nouță, urca vioi drumul liniștit al Kleintalului. Pe perna din spate aveam o sticlă de spumos și o rață mare pentru seara de Ajun. Iar alături de mine ședea Lisa, Lisa mea, Iubirea Unică. Rîdea, cînta, căuta tot felul de prenume.

Era gravidă în a cincea lună.

Peisajul era fermecător. Zăpada, înghețată scînteia în bătaia unui soare nespus de curat. Chiciura transforma cel mai mic arbust într-o sculptură de zahăr-glasat. Atotputernicul devenise cofetar, modelist pentru o vitrină de Crăciun. De-o parte și de alta a văii se înșirau coline rotunde și eu le mîngîiam cu privirea.

Era primul concediu pe care-l luasem spre a-l petrece împreună, numai noi doi, Lisa și cu mine. De săptămîni în șir ne tot făgăduiam unul altuia o zi de sărbătoare. Iar acum sărbătoarea era în fața noastră.

„Julien, Bastien, gîngurea Lisa. Cécile, Lucile, Odile."

Cunoști cuvîntul englez *exhilarating*? Nu are un echivalent precis în limba franceză; cuvîntul e menit să califice ceva ce-ți spală și îți limpezește ochii, ceva ce-ți mărește de două ori volumul plămînilor, ceva ce te înaripează. Acesta era efectul pe care-l avea asupra noastră micuța vale a Kleintalului în dimineața aceea de 24 decembrie.

„Privește această clădire, o auzeam pe Lisa; și cealaltă, din dreapta..."

Începeam ca să văd mai bine. Erau, într-adevăr, superbe acele vechi construcții din lemn; grinzi sculptate, cerdacuri și balcoane cu ajururi fine... frontoane cu inscripții în litere gotice, frumos pictate, sub acoperișurile povîrnite ce coborau pînă aproape de pămînt. „Să trăiești în asemenea case! Să fii ocrotit de asemenea acoperișuri! Hai să părăsim orașul, Lucas, să lăsăm totul baltă și să devenim țărani în Kleintal!" exclama Lisa extaziată.

Clopotnița din Hinwil răsări în capătul drumului. Trecusem de-a lungul unui cimitir plin de chiparoși, iar la intrarea în sat, în preajma bisericii, se afla un alt cimitir ce părea de dată mai recentă.

„Două cimitire! De necrezut! Se poate oare muri aici, pe aceste meleaguri încîntătoare?"

„Oamenii mor aici de bătrînețe, scumpa mea; adorm într-o seară cu zîmbetul pe buze și se trezesc în paradis".

Voiam s-o menajez pe Lisa, s-o îndepărtez de orice gînduri triste.

În sat erau trei hanuri, toate trei gigantice, arătoase, avînd niște firme imense: *Ursul, Leul, Cerbul.* Am ales *Leul,* a cărui fațadă ni s-a părut a fi cea mai frumoasă.

Cred că nu există pe lume ceva mai profund liniștitor decît hanurile din această regiune, cu lambriurile lor drăgăstos lustruite, cu mesele lor mari, vitrinele încărcate de trofeele societăților de gimnastică sau de tir. Am mîncat cîte o porție de varză cu slănină. În fundul sălii, trei țărani mai vîrstnici jucau cărți fumînd țigări de foi. Am băgat de seamă că toți trei aveau cîte un beteșug, mai mic sau mai mare; unul avea al-

beată la un ochi, altul două degete lipsă, al treilea guşă. Din fericire, Lisa stătea cu spatele la ei.

Au fost necesare tratative îndelungate pînă să aflăm locul unde era situată cabana pe care o închiriasem prin corespondenţă; patroana nu ştia o boabă franţuzeşte, iar noi nici o boabă din jargonul ei. Ne-am descurcat cu o germană învăţată la şcoală, foarte aproximativă de ambele părţi. Femeia s-a arătat uluită aflînd că doream să ne petrecem cele două săptămîni de vacanţă la Hinwil, „Nu există aici nimic organizat pentru ski", repeta ea întruna.

I-am spus că vrem să citim, să dormim, să facem plimbări, dar ea continua să clatine din cap cu o mirare prostească.

„Ce rost au aici trei hanuri atît de frumoase, de vreme ce n-au turişti? !" se minuna Lisa în timp ce ne instalam din nou în maşină.

„Au, fără îndoială, vara"...

Ocolind grupul de case, ne-a fost dat să vedem că spatele hotelului *Leul* era părăginit, degradat în întregime de intemperii; lemnul avea o culoare urîtă, de un cenuşiu spălăcit. Lisa a scos un mîrîit dezaprobator: nu-i plăceau decît frumosul, armonia şi veselia.

Cabana noastră era bine întreţinută, curată şi confortabilă. Construită la jumătatea povîrnişului, domina satul şi cursul rîului. În acelaşi timp nu era izolată: de partea cealaltă a drumului, la un nivel mai coborît, se înălţa una dintre acele case mari şi vechi, pe care le admirasem amîndoi cu atîta entuziasm. Eram multumit. Ştiam că Lisei, citadină sadea, nu i-ar fi plăcut prea multă singurătate. Activitatea acestei case ar fi avut darul să-i insufle linişte şi s-o distreze...

Ne-am instalat. Am pus raţa la cuptor, şi cînd a fost gata am desfundat sticla de spumos. Prima noastră seară de Ajun, absolut singuri! Era o noapte clară şi rece, îmbrăţişată de o boltă înstelată. Nu se auzea nici un zgomot, pînă şi cîinii amuţiseară. Ne-am iubit în această linişte adîncă de sfîrşit de lume.

În zilele următoare am pornit pe calea descoperirilor. De cele mai multe ori pe jos, căci ginecologul îi

recomandase Lisei să facă zilnic cîte o plimbare. Valea, colinele erau brăzdate de drumuri ce legau între ele casele risipite în pitorescul peisaj. Urmam cursul rîului ce se strecura, pe sub învelişul său de gheaţă, ca o fiară neagră, uriaşă. Escaladam crestele, pe îndelete, ca să avem o privire de sus asupra Hinwilului, cu acoperişurile sale strivite de zăpadă, cu biserica sa veche, patinată de vreme; nici o clădire modernă, nici un neg de beton care să stînjenească armonia satului. Mergeam ţinîndu-ne de mînă, scăldaţi de liniştea desăvîrşită a Kleintalului.

Cînd Lisa obosea, ne aşezam la soare, la marginea unei păduri sau în apropierea unui hambar pustiu şi de acolo căutam gospodăria „noastră", aceea din care ne-am fi putut făuri un cald refugiu al muncii şi al iubirii. Discutam aşa, ca să mai rîdem un pic, dar discuţiile astea n-aveau deloc darul să ne plictisească. Lisa fixa cu degetul cutare sau cutare casă mai apropiată din sat; eu preferam cabanele mai izolate. „Bineînţeles, spunea Lisa, ca să-ţi scrii romanul e preferabilă singurătatea"... Ar fi fost dispusă la orice concesie în favoarea carierei mele de scriitor, la care rîvneam atît de mult.

Lisa iubea animalele. Era uimită şi încîntată de faptul că ţăranii din această vale mai aveau cai pe care-i înhămau dimineaţa şi seara la şaretă ca să ducă laptele la lăptărie. Se împrietenea cu toţi cîinii pe care-i întîlneam în plimbările noastre cotidiene. Numai cele două potăi de la ferma ce se învecina cu cabana noastră refuzau cu încăpăţînare avansurile ei; o urmăreau lătrînd cu îndîrjire şi, cînd se întorcea, o luau la fugă.

Aşa cum prevăzusem, pe Lisa o interesa foarte mult această gospodărie. Încerca să numere copiii: „Nu izbutesc să aflu dacă sînt patru, cinci sau şase!" De asemenea era cu neputinţă să-i deosebeşti pe băieţi de fete cum erau încotoşmănaţi cu toţii în nişte veşminte grosolane şi murdare. Gospodina, o femeie greoaie şi lipsită de graţie, striga toată ziua în jargonul ei neînţeles. Mai erau acolo şi doi bărbaţi ce păreau a face sluj în faţa acestei cotoroanţe.

În mica piață a Hinwilului se afla una din acele băcănii sătești ce vînd din toate cîte un pic. Cele două mari vitrine ale sale constituiau unica tentă de modernism în satul acela foarte vechi. Descoperind că sîntem romanzi, patronul a venit spre noi în mare grabă.

„Ce bucurie, doamna mea și domnul meu! Am petrecut doi ani la Geneva, și-mi place atît de mult să vorbesc franceza... Și aici am atît de puține ocazii!"

Ochii mari, spălăciți, i se umeziseră de fericire.

„Dar turiștii?" protestă Lisa; „în timpul verii aveți, fără îndoială, destui turiști francofoni!"

„Da de unde, turiști avem foarte puțini și niciodată francofoni... Valea noastră e un plai mic, atît de retras și, cum să vă spun, departe de orice; cînd vreau să văd un spectacol sau să merg la un concert trebuie să călătoresc două zile, și eu, care ador muzica... îndeosebi opera!"

Gusturile muzicale ale băcanului nu mă interesau cîtuși de puțin; în schimb mă preocupa povestea turismului:

„Dar, după cum văd, am început eu, aveți aici tot ce vă trebuie spre a-i atrage pe vizitatori. Trei hanuri frumoase...

„Sînt prost conduse, domnule, m-a întrerupt băcanul; toate trei sînt proprietatea unor oameni în vîrstă care nu mai fac nici un efort, lăsînd să se ducă totul de rîpă; ar fi nevoie de o modernizare, de o investiție de bani în publicitate, dar ei nu au curajul..."

„Și totuși ar avea atîtea argumente pentru o publicitate de prim ordin — liniștea, calmul, bucuria de a trăi — și acest peisaj superb!"

„Superb, într-adevăr..."

Și băcanul clătină din cap, într-un fel ce avu darul să mă deruteze.

În drum spre casă am continuat să meditez asupra acestei chestiuni. Și, deodată, mi-am adus aminte că vila noastră fusese singura locuință de vacanță ce putea fi închiriată în tot Kleintalul; și nu aparținea unui localnic, ci unui avocat din Berna.

„Ce mai, nu se pricep! Și totuși ce ușor ar fi să dezvolți turismul într-o vale atît de minunată..."

„Poate că nu vor, a intervenit Lisa; poate că nu doresc să fie invadați de străini. Sînt fericiți și prosperi, și n-au nevoie de banii orășenilor..."

Eu însă continuam să fiu nemulțumit, fără să-mi dau prea bine seama de ce.

*

— La 28 decembrie vremea s-a îndulcit...

Lucas se întrerupse și apucă iar sticla. Mîna lui nu era prea sigură, gîtul sticlei ciocni paharul și o parte din alcool se răspîndi pe superba marchetărie a mesei. Bău cu sete.

— Îmi aduc aminte totul, Karl; totul pînă în cele mai mici amănunte și cu o precizie ce face să-mi înghețe sîngele în vine. Timpul n-a șters nimic. Timpul nu s-a învrednicit să tocească ascuțișurile acestei povești; ele sînt la fel de tăioase ca în prima zi, și eu continui să mă destram... să mă sfîșii...

La începutul povestirii, în timp ce Lucas făcea idilica descriere a Kleintalului, Karl fixase fundul paharului cu o încăpățînare înverșunată. Oboseala și disperarea îi împietriseră chipul, împrumutîndu-i o expresie aproape de somnolență. De cîteva minute însă parcă se trezise și își privea prietenul cu toată atenția.

— E o poveste lungă, se scuză Lucas.

— Avem toată noaptea înaintea noastră, îl încurajă Karl. De dormit, oricum n-o să dorm. Prezența ta, vocea ta au darul să mă calmeze. Iar ceea ce-mi povestești, toate aceste lucruri pe care nu mi le-ai spus niciodată au început să mă intereseze foarte serios. Vreau să cunosc urmarea.

*

— La 28 decembrie vremea s-a îndulcit bine. Chiciura s-a topit lăsînd copacii despuiați. Zăpada se muiase și devenise cenușie, în loc să mai scîrțîie veselă sub tălpile noastre, scotea acum un clefăit dezagreabil.

„E vremea călduță de sfîrșit de an, a spus Lisa. Nu se dezminte. Toate iernile sînt la fel. Pe chestia asta, cel puțin, n-o să mai avem polei pe șoselele mai mici".

Lisa încerca să fie înțeleaptă.

Am coborît în centrul satului să fac niște cumpărături. Voiam să iau pîine proaspătă, una din acele delicioase pîini mari și rotunde, făcute dintr-o compoziție atît de fină, specifică acestei regiuni. Dar brutăria era închisă. Pe ușă era lipit un anunț.

L-am tradus cu trudă: *Închis din motive de deces.*

Trebuia să mă abat din drum pentru pesmeții de la băcănie. În mica piață era mult mai multă lume ca de obicei: grupuri de oameni cu fețe grave stăteau pe loc și discutau în surdină. Ușor stînjenit, am întins pasul fără voia mea, spre a mă refugia cît mai repede în băcănie.

Mi-am dat seama numaidecît că băcanul căuta să mă evite. Dar pe atunci eram mai curios decît o portăreasă, și mă năpusteam ca un cîine de vînătoare de îndată ce adulmecam un mister. Dacă în ziua aceea aș fi avut mai mult fler... dacă aș fi urmărit pista pînă la capăt...

L-am agățat pe băcanul meu sub un pretext oarecare și l-am întrebat, cu o brutalitate destul de grosolană, cine a murit la brutărie.

„Chiar brutarul, domnul meu..."

Ochii săi mari erau mai încețoșați ca de obicei și fugeau de privirea mea. Apoi, deodată, ceea ce voise să-mi ascundă îi descleștă buzele ca acei demoni pe care-i vedem țîșnind din gura posedaților, pe anumite capiteluri romane.

„S-a spînzurat..."

Am tresărit cu violență. Era, într-adevăr, ultimul lucru la care m-aș fi așteptat.

„Da, domnule, e cumplit de trist. S-a dus noaptea în șopron, în timp ce soția lui dormea... Dimineața l-a descoperit... Un bărbat încă tînăr și foarte muncitor... Au rămas în urma lui doi copii mici...

Am arborat un aer de pudoare și am renunțat să-i mai pun alte întrebări. Apoi, traversînd piața, n-am mai îndrăznit să mă uit în ochii nimănui.

În drum spre cabană, eram tare necăjit; nu știam dacă trebuie sau nu să-i povestesc Lisei despre sinuciderea brutarului. Dar ea nici nu m-a lăsat să vorbesc. Era foarte agitată, ezitînd între rîs și îngrijorare.

„Închipuiește-ți că doi copii de la ferma învecinată au venit să se joace sub balconul nostru — cei mai mici, dacă socotelile mele sînt exacte. Am ieșit să le dau ciocolată, în dorința de a-i domestici un pic, pricepi? Dar iată că mama lor, vrăjitoarea aceea afurisită, a apărut deodată în curte și, văzîndu-mă cu vlăstarii ei, a început să urle ca o descreierată... N-am înțeles nimic din răcnetele ei și nu știam dacă ocara mi-era adresată mie sau micuților strengari. Puștii au rupt-o la fugă, iar eu am rămas țintuită locului ca o proastă..."

„Poate că au ficatul sensibil și ciocolata le face rău", am rîs eu ca s-o consolez.

„Eu care mă împrietenesc cu toți copiii și cu toți cîinii care-mi ies în cale... Eu care-mi dau atîta osteneală cu ferma asta blestemată!"

Apoi m-a privit cu atenție: „Spune-mi, Lucas, ce s-a întîmplat?"

Categoric, nu puteam să-i ascund nimic:

„Tot satul e tulburat de emoție: brutarul s-a spînzurat în șopronul lui... noaptea trecută".

„Spînzurat? Glumești!..."

Și-a dat însă repede seama că nu glumeam.

„Și tu care-mi spuneai că aici toți mor de bătrînețe, cu zîmbetul pe buze!" mi-a spus pe un ton dojenitor.

Cuvintele ei sunau ca un reproș; pentru o nimica toată ar fi fost în stare să mă socotească mincinos.

Nu știam ce să-i spun. Nu mă simțeam deloc în apele mele.

A doua zi băcanul ne-a invitat la el, la un pahar de vin. Se vedea limpede că-mi acordase prietenia lui, iar pe Lisa o privea cu o adorație respectuoasă, aproape emoționantă. Lisa era frumoasă ca aurora.

Ne-a oferit ca aperitiv un fel de vin aromat cu ierburi, amar și siropos, o specialitate a Kleintalului.

„Sînt atît de mulțumită, spunea Lisa, văzînd că țăranii de aici au știut să-și păstreze caii, în loc să mecanizeze totul!

„Scumpă doamnă, oamenii ăștia au păstrat caii fiindcă sînt prea săraci ca să-și cumpere tractoare. O gloabă bătrînă, prost hrănită, costă mai puțin decît o mașină"...

„Prea săraci? Ia te uită..."

Lisa și cu mine ne priveam uluiți.

„Ținutul are o înfățișare atît de prosperă! Și aceste clădiri de-a dreptul magnifice...

„Da, casele ce-i drept sînt frumoase, dar sînt foarte vechi. Pentru a fi modernizate e nevoie de bani; și aceștia lipsesc. Două treimi din casele Kleintalului n-au apă curentă, iar cele mai izolate nu au nici instalație electrică"...

Lisa însă refuza să-și abandoneze iluziile.

„Pe cinstea mea dacă n-aș fi mai bucuroasă să trăiesc în largul unei case fără confort, decît în strîmtoarea unui amărît de apartament modern!"

Băcanul clătina din cap cu aerul omului mîhnit:

„Vorbiți în necunoștință de cauză: în casele noastre, spațiile de locuit sînt strîmte, iar camerele minuscule. Se întîmplă adeseori ca opt sau zece persoane, copii, părinți și bunici să trăiască într-o astfel de casă claie peste grămadă, într-o promiscuitate dezastruoasă. Închipuiți-vă certurile, dramele ce rezultă din asemenea situații... Personal, cunosc cîteva cazuri de astfel de conviețuiri în care oamenii nu-și mai adresează o vorbă de ani și ani de zile..."

Decepția Lisei avu darul să mă îndurereze. Iar eu, la rîndul meu, căzusem pradă unei dezamăgiri stupide. Visasem amîndoi atît de mult la această vale ca la un adevărat paradis pe pămînt! Și aveam impresia că fuseserăm înșelați. Iar băcanul continua să spulbere visul nostru, fără milă:

„Din generație în generație proprietățile au fost împărțite; acum ele sînt prea mici ca să permită o viață decentă unei familii numeroase. Iar pămîntul e ingrat, randamentul slab, locuitorii acestei văi ar trebui să se unească și să muncească împreună pentru a

scăpa de mizerie... Dar nu sînt în stare de așa ceva. S-au adunat aici prea multe invidii seculare și vechi ranchiune care otrăvesc totul. Cum să vă spun, oamenii de aici sînt..."

Aici băcanul făcu un gest de neputință, nu găsea cuvîntul potrivit.

„Acum doi ani, reluă el, serviciul cantonal al sănătății publice proiectase înființarea unui dispensar la Hinwil — un fel de mic staționar medico-chirurgical. Ne-a trimis un expert care să ancheteze starea sănătății populației; era un medic tînăr, foarte amabil și energic. După trei zile a plecat scîrbit: pretutindeni a fost primit cu neîncredere, cu ostilitate și insulte... Noi n-o să avem dispensar, iar oamenii își bat joc de el, preferînd să se adreseze celor cîteva vrăjitoare bătrîne, care pretind că lecuiesc cu descîntece diabolice și cu tot felul de amestecuri înfiorătoare..."

„De necrezut, în plin secol XX!"

„Da, domnule, secolul XX! Oamenii de aici vor trebui să-și dea multă osteneală ca să-l ajungă din urmă. În Kleintal timpul curge mult mai încet decît în altă parte. Aici timpul e vîscos."

Cîteva clipe am tăcut toți trei. Ca s-o menajez pe Lisa îmi frămîntam mintea încercînd să găsesc un subiect de conversație mai plăcut.

Eram pe punctul să mă aventurez în domeniul muzicii, cînd Lisa a murmurat cu o voce șovăitoare și plină de îndoială:

„Noi ne-am gîndit... Mai bine zis, ne-am pus întrebarea dacă n-ar fi cazul să cumpărăm o casă veche în apropiere de Hinwil și s-o restaurăm pentru a ne petrece acolo zilele de vacanță..."

Băcanul a tresărit într-un fel anume, apoi, uitîndu-se la soția mea cu oarecare spaimă, a spus zîmbind cu tristețe:

„Nimeni, în această vale, n-o să-și vîndă bojdeuca lui, oricît de amărîtă ar fi ea. Și asta, cu atît mai bine pentru dumneavoastră, credeți-mă. Dumneavoastră n-ați putea fi fericiți sub o asemenea îngrămădire de bîrne vechi, bîntuite de strigoi și îmbibate de certuri și ură..."

„Dar noi am face totul ca nou!"

„Cu neputință. Sînt lucruri ce nu pot fi curățate niciodată. Știți..."

Începusem să-mi cunosc omul și bănuiam că un alt secret avea să-i forțeze gura, ca un mic demon încornorat.

„Știți, eu unul aș pleca de aici și mîine, dacă aș fi sigur că-mi pot agonisi traiul în altă parte!"

„Într-un oraș mare, ca să puteți merge în fiecare săptămînă la operă" am rînjit eu batjocoritor. Mi-am dat seama însă că ironia mea nu căzuse bine.

•

Deodată se auzi zuruitul telefonului. Trecuse de miezul nopții.

Karl se ridică greoi de pe scaun și, așezîndu-se cu o jumătate de fund pe marginea imensului său birou, apucă receptorul cu un gest brutal:

— Da, Kramer... Bine!... Și?...

Asculta, lăsînd privirea să-i rătăcească în voie peste fotoliile de piele, peste rafturile bibliotecii înțesate de cărți rare, peste acest decor luxos și viril pe care-l crease după chipul și asemănarea lui; și-l privea ca și cînd n-avea să-l mai revadă vreodată.

— Nici cea mai mică zdruncinătură? Cu atît mai rău... Mulțumesc, bătrîne! Încearcă să dormi. Bine. De acord...

Și, lăsînd receptorul în furcă, reluă:

— Era Legrand, mîna mea dreaptă. Îl însărcinasem să facă niște investigații la institutul de seismografie... Nici un rezultat! În ultimii ani n-a avut loc în țara noastră nici un cutremur de pămînt atît de puternic, de natură să ne furnizeze un element explicativ...

— În sticla asta n-a mai rămas mare lucru, îl întrerupse Lucas.

Telefonul sună pentru a doua oară.

— Da, Kramer...

Karl ascultă cîteva secunde, apoi trînti receptorul în furcă și scoase aparatul din priză.

— Un telefon de insulte?

— Da, răspunse Karl. Anonim și plin de generozități obscene. Cunoști genul...

— Nu, îl contrazise Lucas. Eu nu sînt o personalitate publică. N-am înfăptuit niciodată un lucru atît de mare ca să-i fac pe imbecili să turbeze.

— Și totuși aveai toate talentele!

— Talentul nu ajunge. Mai trebuie să ai și dorința, și... Aici Lucas se schimonosi la față și tăcu.

Karl se așeză din nou și spuse:

— Continuă-ți povestea, Lucas.

Avea într-adevăr o mină de om istovit. Dar Lucas știa că avea să-l asculte. Foarte atent. Și pînă la capăt.

•

Înmormîntarea brutarului a avut loc în după amiaza Sfîntului Sylvestru. A trebuit să ne grăbim cu cumpărăturile căci toate prăvăliile din Hinwil se închideau la amiază și n-aveau să se mai deschidă înainte de 3 ianuarie. După aceea ne-am claustrat în cabana noastră. De acolo, de la ferestre, puteam urmări oamenii care se îndreptau în aceeași direcție: spre biserică. Erau îmbrăcați cu toții în haine de culoare închisă, și nu schimbau nici o vorbă.

Cu o zi înainte se stîrnise foehnul. Cunoști acest vînt de la miază-zi, umed și cald, care provoacă migrena. Vîntul ăsta bate, fără încetare, trei zile în șir, aducînd, în răstimpuri, rafale de ploaie; zăpada se topea cu o repeziciune uimitoare. Lisa își lipea nasul de geam și contempla, fără să sufle un cuvînt, pădurile de brazi ce căpătau o nuanță neagră-albăstruie, de-a dreptul nesănătoasă, și fîșiile de iarbă maronie ce se lărgeau pe flancurile colinelor. Nu se plîngea de nimic, dar eu îmi dădeam seama că era deprimată. În condiții normale ar fi combătut această criză de melancolie golind împreună cu mine o sticlă zdravănă de vin, dar ginecologul îi raționalizase alcoolul cu toată strictețea. Ca să nu mă întristeze, a consimțit, totuși, să rămînă trează pînă la miezul nopții, spre a ne săruta și a ne face tradiționalele urări de Anul Nou. Apoi, cu inima ușurată, s-a dus numaidecît să se culce. În noaptea aceea, pen-

C-da 176 coala 2

tru prima oară de cînd ne aflam la Hinwil am adormit fără să ne iubim.

În ziua Anului Nou m-am trezit cel dintîi și am vrut să ies ca să văd cum se prezintă vremea. Deschizînd ușa am fost izbit de un miros dezgustător, și, instinctiv, am lăsat privirea în jos.

Cineva depusese pe pragul nostru o grămadă de murdării.

M-am năpustit la toaletă ca să vomit. Nu obiectul în sine mi-a întors mațele pe dos — ci grosolănia uimitoare a gestului și ostilitatea imbecilă și laşă pe care o bănuiam în spatele acestui gest. Ca să mă liniștesc, îmi spuneam în sinea mea : „A fost isprava vreunui copil, care a vrut să facă o farsă". Dar cărui copil bine educat ar fi putut să-i vină în minte ideea unei asemenea farse? Judecînd bine, gîndul că vinovatul era un copil deveni și mai insuportabil... În cele din urmă am regăsit totuși în mine destul sînge rece ca să curăț totul, așa fel încît Lisa să nu observe nimic.

Ploua, cerul era mohorît și trist. Drumurile și potecile se acopereau cu un strat de noroi murdar și cleios, care făcea plimbarea imposibilă. Am stat în casă toată ziua. Pe la orele cinci s-a auzit o bătaie puternică în ușă și am avut o strîngere de inimă, urmată de un scurt moment de panică. Dar nu era decît băcanul, care venise să-i aducă Lisei un emoționant pachețel de bomboane. Mi se ușurase inima atît de mult, încît l-am invitat să intre cu o căldură care, fără îndoială, a avut darul s-o surprindă pe soția mea. Dar ea s-a arătat încîntată de a căpăta un cadou și, mai mult, de a primi o vizită. Am vorbit despre vremea urîtă.

„De fapt, ne-a spus băcanul, dumneavoastră ați avut mult noroc de a vă fi bucurat de o săptămînă întreagă plină de soare ; asta e, mai curînd, o raritate pe la noi. Kleintalul are un microclimat extrem de ploios. În valea mea de baștină, de cealaltă parte a colinelor, vremea e mult mai blîndă..."

„Cum, dumneavoastră nu sînteți de aici?"

„Nu, eu personal, nu am nici o legătură de familie în Kleintal. Soția mea a fost originară din Hinwil și dobîndise băcănia prin moștenire. A murit în timpul nașterii, acum șase ani, iar eu m-am trezit văduv cu doi copii în cîrcă... Am fost silit s-o las pe mama soției să-mi crească puișorii, și eu am păstrat comerțul ; în felul ăsta fiii mei vor putea să mă urmeze și să-și cîștige existența în această vale, firește dacă vor dori să rămînă aici. E atît de puțin de lucru pentru tineri pe aceste meleaguri, cei mai mulți, de îndată ce au vîrsta, sînt nevoiți să plece să-și încerce norocul în altă parte ; de douăzeci sau treizeci de ani încoace Kleintalul devine un ținut al bătrînilor..."

Ascultînd confidențele acestui om cumsecade, căutam un mijloc de a elucida pățania mea matinală — fără însă s-o povestesc. Și mi-am adus aminte de primul nostru subiect de discuție, care îmi oferea o abordare inocentă a chestiunii.

„Vă mai amintiți sper, că în prima zi am vorbit despre turism? Turismul ar fi un prilej de a crea locuri de muncă pentru tineri... În afară de cazul în care... Spuneți-mi, oamenii de aici sînt xenofobi?"

Pusesem întrebarea pe un ton foarte dezinvolt și de aceea am fost surprins cînd l-am văzut pe băcan aplecîndu-se deodată spre mine și fixîndu-mă cu un aer foarte îngrijorat.

„Vi s-a dat, cumva, vreun semn de ostilitate? Nu de alta, dar în cazul ăsta ar fi mai bine..."

Aici s-a întrerupt. Vedeam bine că stătea ca pe jăratec, neștiind cum s-o întoarcă spre a ne avertiza fără să ne înspăimînte — mai bine zis, fără s-o înspăimînte pe Lisa. Dorea, fără îndoială, — de altfel ca și mine — s-o ferească de orice tulburare... Pînă la urmă ea a fost aceea care a salvat situația.

„Soțul meu vrea să vorbească despre femeia aceea care țipă tot timpul, despre stăpîna fermei învecinate... A urlat la mine pentru că încercam să-i domesticesc copiii..."

„Ah, da, o știu pe femeia asta... E o poveste tristă, scumpă doamnă."

Fără să-și dea seama, băcanul coborîse tonul, vorbind aproape în șoaptă :

„Femeia asta e o beţivă... Nu ştiu dacă e cuvîntul potrivit... Pe scurt, o alcoolică irecuperabilă. Alcoolismul e foarte răspîndit în valea noastră, ca un adevărat flagel ; face ravagii îngrozitoare, iar ereditatea e... cumplită. Vecina dumneavoastră însă bate toate recordurile : cheltuieşte pe vin roşu ordinar şi pe un rachiu de proastă calitate, puţinii bani lichizi pe care soţul şi cumnatul ei izbutesc să-i scoată din exploatarea fermei. Totul în casă e prost întreţinut şi deteriorat şi niciodată n-au destui bani ca să-şi îmbrace copiii..."

„La urma urmei, cîţi sînt ?" a întrebat Lisa şi, în ciuda neliniştii ce o cuprinsese, a început deodată să rîdă, aducîndu-şi aminte de numărătorile ei neizbutite din primele zile, acele prime zile minunate...

„La un loc cinci, dar nu ştiu cine ar putea spune care sînt ai soţului şi care ai cumnatului... Vă rog să mă iertaţi, scumpă doamnă"

Pudicul băcan roşi pentru faptul de a-l fi luat gura pe dinainte şi de a fi vorbit despre un lucru atît de ruşinos în faţa unei tinere doamne.

„Spuneţi-mi, femeia asta e primejdioasă ? Vreau să spun..." a început Lisa să bîiguie, ferindu-se să-şi arate temerile ce o frămîntau.

„Nu, nu, cred că nu..." a răspuns băcanul, ridicîndu-se în picioare. Acum lăsa impresia că era grăbit să plece cît mai repede.

În clipa aceea am comis o eroare psihologică de neiertat ; am ieşit cu musafirul nostru şi l-am condus o bucată de drum pe poteca îngustă, ca să-i pot vorbi în absenţa Lisei. Ce prostie, ce lipsă de... În sfîrşit, acum nu mai are nici o importanţă. Partea cea mai proastă este că iniţiativa mea nu a avut nici un rezultat. L-am întrebat pe băcan :

„Socotiţi, într-adevăr, că oamenii de aici ar putea să ne sîcîie ori să ne facă vreun rău, pentru faptul că sîntem străini ?"

„Puţin probabil, cabana aceasta a mai fost închiriată, înaintea dumneavoastră, şi altor persoane şi n-am auzit să se spună vreodată..."

În clipa aceea băcanul păru cuprins de un gînd neplăcut, şi chipul lui căpătă deodată un aer foarte nefericit. Îi pîndeam buzele, aşteptînd să iasă demonul ; dar n-a ieşit nimic. Am făcut cîţiva paşi, fără să scoatem o vorbă.

„O să credeţi desigur, că sînt un om foarte indiscret — am spus eu în cele din urmă — dar tare aş vrea să ştiu de ce s-a spînzurat brutarul, avea necazuri băneşti ?"

„Necazuri băneşti, da... Toată lumea din Kleintal are asemenea necazuri ; dar asta e o altă poveste... În valea noastră s-au sinucis mulţi oameni, iar unii au murit de o moarte ciudată"...

S-a oprit din mers şi, un timp, a fixat, cu ochii săi mari şi spălăciţi, colinele pîngărite de ceaţă şi burniţă. Apoi a reluat :

„Viaţa pe aceste meleaguri, e... Cum să spun ? Cum să spun ?

Am simţit că nu va găsi cuvîntul potrivit... Era ceva prea apăsător, prea întunecat ; prea opac, ca să poată răzbi din adîncuri pînă la claritatea cuvintelor.

Ne-am luat rămas bun.

Cînd m-am întors la cabană, mi-am dat seama imediat că ceva şchioapătă : Lisa avea o faţă posomorîtă ce trăda o îndîrjire înverşunată, iar ochii ei ardeau de o strălucire ce nu-mi plăcea deloc. Nici nu întrasem bine şi m-a apostrofat :

„Ce ţi-a mai povestit ? Ce secret l-ai întrebat, pe care eu nu trebuia să-l aud ?"

„Nimic... zău..."

Nu ştiam să mint.

„Mă socoteşti o imbecilă !?! Mă tratezi ca pe un copil căruia i se tăinuiesc toate fleacurile !"

Dîndu-mi seama că făcusem o gafă, am răspuns sec pentru a curma cît mai repede discuţia. Era, desigur, ultimul lucru pe care ar fi trebuit să-l fac, dar aveam scuza că eram îngrijorat şi plin de încordare... S-a supărat.

Ne-am luat la harţă. Ah, această ceartă proastească şi ruşinoasă ! Prima, absolut prima de la căsătoria noas-

tră... Noi nu aveam încă experiența certurilor, așa cum o au perechile cu vechi state de serviciu ; nu știam cum să ne oprim, cînd să ne oprim, ca să limităm pagubele. Toate micile ranchiune semiconștiente, toate neînțelegerile mărunte, acumulate în decursul a doi ani, au explodat, sporite fără măsură de o furie ce scăpase controlului nostru. Lisa îmi reproșa că o tratam ca pe o minoră, ca pe o jucărie fragilă și iresponsabilă, eu o contraziceam, întorcînd totul împotriva ei... Nici nu-mi mai aduc aminte ce i-am spus. Oricum trebuie să fi fost un lucru de o nedreptate oribilă... În cele din urmă, Lisa a izbucnit în hohote de plîns ; mînia și amărăciunea ei o făceau aproape urîtă. Nici eu nu cred că eram prea frumos la înfățișare.

Am cedat în fața lacrimilor ei. Dar, din nou aceeași lipsă de experiență ne-a împiedicat să ajungem la o împăcare autentică. A fost o seară lugubră. Eu eram epuizat și total descumpănit. „Dragostea noastră", — îmi spuneam în sinea mea — „a fost atît de grav rănită, încît chiar dacă rana s-ar vindeca, i se va vedea întotdeauna cicatricea". La rîndul ei, Lisa s-a îndopat cu calmante, cufundîndu-se într-un somn adînc, ca într-un ultim refugiu.

Pînă la urmă i-am urmat exemplul. Cînd eram pe cale să adorm, sub tăcerea apăsătoare a nopții, vecina noastră, fermiera, a început să urle. Strigătele ei erau nearticulate, înfiorătoare, ca răcnetele unei scroafe în suferință. M-am ridicat în capul oaselor. Eram înghețat de frig și tremuram ca varga. Urletele vecinei au încetat la fel de brusc cum începuseră. Mi-am zis : „Mîine plecăm de aici !"

•

Lucas închise ochii. Era beat de-a binelea. Karl băuse deopotrivă cu el, dar se ținea mai tare.

— Mi-e greață, spuse Lucas și, clătinîndu-ne, dispăru la iuțeală în adîncurile imensului său apartament. Cînd reveni, avea fața palidă, dar pasul mai sigur.

Karl pregătea cafeaua la micul său aparat de filtru.

— Nu, mulțumesc, spuse Lucas ; trebuie să mă duc la culcare. Sfîrșitul poveștii mele îl cunoști prea bine...

— Nu-l cunosc decît foarte vag ; în noaptea asta vreau să aflu totul, cu precizie.

Pentru o clipă Karl își recăpătase expresia impunătoare, care, de fapt, îl caracteriza. Lucas își imaginase adeseori curiosul contrast pe care, de bună seamă, îl prezentau ei doi în fața oamenilor atunci cînd se aflau împreună : bărbatul energic, învățat să poruncească, hrănit de o imperturbabilă aroganță, și... și... de fapt ce ? Cum altfel putea el oare să se autodefinească decît în termeni negativi — un bărbat nefericit, searbăd și șters ?

— Bea-ți cafeaua și povestește, îl îndemnă Karl cu gingășie. Un lucru început trebuie întotdeauna terminat.

Căci numai terminînd întotdeauna ceea ce începuse, ajunsese Karl să-și clădească prestigioasa carieră. Și și-a desăvîrșit-o construind și înălțînd zidul pînă i-a atins culmea. Iar zidul s-a prăbușit peste capul zidi-torului.

Lucas își bău cafeaua, Karl avea dreptate : trebuia să meargă cu povestirea pînă la capăt.

•

Decisesem așadar să plecăm. Dar a doua zi era duminică, zi de întoarcere pentru numeroși oameni aflați în vacanță, șoselele aveau să fie aglomerate și totodată primejdioase, mai ales din pricina ploii puternice care nu mai contenea.

Am vrut să mă sfătuiesc cu Lisa. Mi-a răspuns pe un ton absent, rugîndu-mă să hotărăsc de unul singur.

„Foarte bine, am spus ; după amiază ne face în liniște bagajele și mîine dimineață plecăm : în felul ăsta, cel puțin, o să avem o întoarcere plăcută."

„Plăcută", a repetat Lisa ca un papagal, fără să știe ce spune.

Stătea veșnic plantată în fața ferestrei și privea spre ferma de peste drum ; și totuși acolo nu se vedea

nici o mișcare : nici un suflet viu în curte, nici în gangul deschis ce ducea în grajd.

„Ai auzit-o pe fermieră azi-noapte ?"

Aș fi fost în stare să spun orice prostie, decît să tolerez tăcerea aceea dăunătoare ce se instalase între noi.

„Nu, de ce ? A mai făcut vreo ispravă ?"

„A răcnit ca o dementă ; ai fi crezut că e o fiară"...

Lisa s-a întors brusc. Avea ochii încercănați, fața ei era scofîlcită, îmbătrînită.

„Știi ce, eu una m-am săturat ! Vreau să iau mașina, să mă duc pînă la podul acoperit și de-acolo, să merg pe jos de-a lungul rîului. Plimbarea asta o să-mi facă bine. Simt nevoia să fiu o clipă singură. Să mă aerisesc."

O *clipă singură*. Inima mi-era stoarsă ca o cîrpă de spălat vase, pe care o întinzi să se usuce. Și am lăsat-o să plece. Ah, Doamne, am lăsat-o să plece, fără să-i spun o vorbă, fără să fac un gest !

Nu mai știu ce am făcut așteptînd-o. Am încercat, poate, să citesc, nu știu. Pe urmă m-am apucat să beau, fumînd țigară după țigară. Neliniștea creștea, subtilă la început, apoi din ce în ce mai densă, înțesînd cabana de groază.

După aceea...

În sfîrșit, bătăi în ușă. Erau doi jandarmi. Vorbeau o germană corectă, dar eu eram mult prea înspăimîntat ca să-i mai pot înțelege. M-au scos afară cu blîndețe și m-au ajutat să mă urc în mașina lor, apoi m-au condus pînă la mica trecătoare ce trebuia străbătută pentru a se ajunge la podul acoperit.

Se produsese o surpare de teren. Blocuri mari de rocă mîncată de vreme căzuseră peste drumul din fundul trecătorii. Și sub această uriașă grămadă de stînci și mîl mucegăit se afla mașinuța mea albă. Iar în mașină, Lisa mea, iubirea unică. Și copilul ce trebuia să vină — Lucile, Odile, Julien sau Bastien.

Asta a fost. Restul îl știu doar din ceea ce mi s-a spus mai tîrziu. Mi-am recăpătat cunoștința la un spital din Berna. Cu mii de menajamente, un medic m-a făcut să înțeleg că avusesem o criză nervoasă, urmată

de o stare de prostrație totală — un fel de comă care durase nouă zile. Jandarmii fuseseră aceia care, înspăimîntați la culme de reacția mea, luaseră inițiativa de a mă duce de urgență la spital.

În timp ce eram în comă, oamenii din Hinwil au înmormîntat ceea ce mai rămăsese din biata Lisa în cimitirul nou, aflat chiar la poalele bisericii. Se pare că au făcut totul cu decență, că la ceremonie a participat chiar destulă lume ; au coborît, fără îndoială, din toate direcțiile, îndreptîndu-se gravi și tăcuți spre biserică, întocmai ca la înmormîntarea brutarului... Prietenul meu băcanul și-a asumat sarcina de a rezolva totul în legătură cu acest trist eveniment. Eu nu i-am văzut mormîntul, căci de atunci n-am mai călcat niciodată în Kleintal.

I-am telefonat băcanului ca să-i mulțumesc. N-a acceptat să-i restitui nici măcar o centimă. Era îndrăgostit de Lisa. Toată lumea o iubea pe Lisa.

Asta-i tot.

Acum cînd isprăvise de povestit, Lucas era încercat de un sentiment de liniște și ușurare. Se simțea aproape rușinat ; căci de fapt venise să-l consoleze și să-l îmbărbăteze pe Karl și cînd colo el era acela care-și găsise aici alinarea.

— Îți mulțumesc, spuse Karl. Și, voi face, probabil, o gafă, dar nu mă pot stăpîni să nu-ți spun cît de bine te pricepi să povestești... Ce carieră de romancier ai fi putut să faci ! Dar nu e prea tîrziu ca s-o începi. Va trebui să treacă multă vreme pînă să ștergi blestemul pe care moartea soției tale l-a făcut să-ți apese viața.

Lucas avu o viziune. Surprinse fiara lovită de nenorocire sărind de pe umerii lui pe umerii lui Karl. Mintea lui nu mai judeca prea bine.

Karl apucă ibricul și umplu din nou cestile cu cafea. Și pe chipul lui se citea acum o ușoară destindere. Un duduit prelung de tren tulbură de departe liniștea nopții.

— Spune-mi, Karl... L-ai întîlnit tu cumva, vreodată, pe prietenul meu băcanul, cu ochii săi mari și spălăciți?

— Nu, nu l-am cunoscut. Practic eu nu i-am văzut niciodată pe oamenii din Kleintal!

— Nici măcar în momentul evacuării?

— Îți dai seama, sper, că eu nu m-am ocupat direct de evacuare! Ca inginer șef și ca director tehnic al lucrărilor, aveam ceva mai bun de făcut. Dar, oricum, știu precis că în momentul acela s-a petrecut un lucru bizar...

Karl sucea în mînă o pipă, fără însă a se decide s-o îndese cu tutun. Spuse:

— Comisia însărcinată cu cazarea locuitorilor se gîndise la soluția cea mai plăcută și cea mai avantajoasă pentru ei: să construiască un nou sat, la o anumită altitudine, așa fel, încît la terminarea lucrărilor el să se afle pe malul lacului de acumulare. Dar oamenii au refuzat această idee. Au refuzat totul! Au preferat să se despartă, să se împrăștie, să se cazeze aiurea, departe de valea Kleintalului, fiecare familie în felul ei; au fost de față chiar și reporteri care urcaseră pînă la Hinwil ca să facă o anchetă; dar, bineînțeles, n-au întîlnit decît mutenie și uși închise...

— Eu n-am știut nimic despre toate astea, îl întrerupse Lucas; de cîte ori zăream într-un jurnal cuvîntul Kleintal, aruncam fila fără s-o citesc...

— ...încît, reluă Karl, nimeni n-a putut să afle vreodată motivul acestui exod, al acestei împrăștieri neobișnuite a populației. E ca și cînd acești oameni ar fi avut un fel de... de presimțire colectivă, firește dacă un asemenea lucru poate exista...

— Presimțire? interveni Lucas; ce tot spui! Oamenii aceștia *știau*.

— Știau?! Ce știau?

Karl se ridică de pe scaun și se apropie de fereastră. Toată anxietatea îl cuprinsese din nou, într-o clipită.

— Știau că barajul avea să cedeze? Că frumosul meu perete alb, superba mea curbă imaculată avea să se rupă asemenea unei file de hîrtie? Și talazul acela

oribil, și fluxul acela violent distrugînd totul în calea lui, și morții, răniții și dispărutii, și cei rămași fără adăpost — cine putea să prevadă așa ceva? Totul era perfect, ca un umăr de femeie frumoasă, așa era barajul meu din Kleintal!

Lucas nu-i răspunse. N-avea ce să-i răspundă. Se gîndea la lacul acela frumos și limpede, la apa rece și proaspătă care acoperise mormîntul Lisei. Această apă care adusese cu ea dezastrul și moartea. Acum, pe mormîntul Lisei nu mai era nimic altceva decît mîl. Mereu același mîl.

Lisa. Zadarnic se străduise să-și aducă aminte de chipul ei, de ochii ei, de expresia ei. „Avea o față de înger adolescent, gîndea în sinea lui. Dar nici o imagine clară nu se înjgheba în spatele acestor cuvinte.

Își spuse: „De mîine voi începe să-mi scriu romanul."

CASA

Lui Yves Velan

În grădina copilăriei lui era un măr. Se tăvălea în iarbă peste merele verzi, ca apoi să rămînă nemişcat, cu burta în jos, pentru a trage în piept, cu nesaţ, parfumul lor. Pe urmă obişnuia să se aşeze pe o bancă în faţa casei. Uşa ce dădea spre bucătărie era deschisă şi el o auzea pe mama lui trebăluind de zor cu oalele sau bătînd frişca pentru desert. În spatele lui pietrele cenuşii dogoreau uşor, de parcă întreaga casă ar fi fost pătrunsă de soare. Se desfăta urmărind viespile ce se întorceau la cuibul lor şi savura din plin viaţa dulce de la ţară.

Îi plăcuse întotdeauna să-şi aducă aminte de copilărie. Dar de cîteva luni încoace amintirile începuseră să devină obsedante, căpătînd o acuitate ciudată, aproape penibilă. Îi reveneau în minte zgomotele casei, scîrţîitul fiecărei uşi şi trosnetul fiecărei trepte a scării. Şi toate mirosurile vii şi pătrunzătoare ale casei. Mirosul de praf încins al podului, unde se retrăgea să citească, aşezat pe o ladă, în nesfîrşitele după-amiezi de vară. Mirosul cramei, al bucătăriei, al camerei sale, mirosul atît de complex al pivniţei... Parfumuri estivale, parfumuri hibernale... Prin comparaţie, actualul său apartament nu avea nici un miros.

Şi îşi mai spunea în sinea lui: „Aici simt lipsa de spaţiu. Încăperile, ce-i drept, sînt mari, dar nu-i acelaşi lucru. În casa copilăriei mele erau spaţii întinse libere, dar şi multe colţişoare ascunse; colţişoare de

umbră, unde puteai să te ascunzi, ca de pildă sub scări — peştera mea veşnic un pic murdară, dar mie tocmai asta îmi plăcea, colţişoare menite dezordinei sau depunerii obiectelor inutile; aci aşa ceva nu e cu putinţă — de ani de zile n-am mai cumpărat nici cea mai mică mobilă, nici cea mai neînsemnată piesă decorativă, căci toate ungherele sînt de mult ocupate. De fiecare dată, în vacanţă, cînd îmi pică ochiul asupra unui obiect care mă fascinează (un sipet rustic, o colivie de păsări din nuiele împletite), Sylvaine îmi spune: „Da, într-adevăr, e fermecător, dar unde dracu' să-l mai punem?" Iar bucătăria noastră e o adevărată catastrofă. Nici loc unde să mănînci, oricît ne-am înghesui... Un laborator — ce oroare! Bucătăria trebuie să fie adevăratul centru al vieţii de familie, aşa cum e la părinţii mei. Dacă aş avea o casă, aş face din bucătărie inima ei vie, dătătoare de viaţă".

Şi iată că ideea veni aşa, încetul cu încetul, fără să fi avut, în primele clipe, un substrat conştient — aşa, prin forţa amintirilor, a unor vagi meditaţii despre spaţiu şi despre rolul bucătăriei. Într-o seară îi spuse soţiei sale:

— Ţi-ar plăcea să avem o casă la ţară?

Sylvaine tresări:

— O reşedinţă secundară? La ce bun? Ai şi aşa atît de mult de lucru, încît nu văd cum ne-am...

— Nu, nu secundară, interveni el. O casă *adevărată*, ca să trăim în ea tot timpul.

— La ţară?!? Credeam că ţie îţi place să trăieşti la oraş!

— Se mai schimbă omul. Mi-am trăit toată copilăria la ţară, iar acum, mai bine zis de cîţiva ani, m-a cuprins nostalgia...

Se vedea limpede că ideea nu-i surîdea Sylvainei cîtuşi de puţin. Se apucă să fărămiţeze chibriturile, şi acesta era la ea semnul neîndoielnic al unei mari nedumeriri.

— Şi ce-ar urma să fac eu toată ziua în prizonieratul meu de la ţară, în timp ce tu te-ai afla la lucru.

— O să avem două maşini, aşa că nu vei fi prizonieră...

Respinse obiecția cu un gest nepăsător. Biroul său de avocatură, după ani mai dificili, cunoaștea acum o perioadă de prosperitate. Se specializase în dreptul comercial (detesta afacerile penale, în care factorul uman apăsa prea greu), iar el nu contenea să fie cotat din ce în ce mai bine; își crease reputația unui om de o scrupuloasă onestitate, dar în același timp abil și tenace. Pe de altă parte, mama lui îmbătrînise și o ducea prost cu sănătatea; era, desigur, trist să te gîndești la așa ceva, dar, oricum, peste cîtva timp se va alege și cu o mică moștenire... Nu, categoric, problema banilor nu constituia un obstacol.

Se punea, înainte de toate, chestiunea de a o convinge pe Sylvaine. De fiecare dată își spunea că munca ei îi mai oferea și clipe de răgaz. Și care femeie n-ar fi sărit în sus de bucurie la ideea de a-și amenaja și decora propria sa casă!?! Toate, în afară de soția lui. Sylvaine era o fire boemă; cînd a cunoscut-o, locuia într-o odaie amărîtă, cu perne împrăștiate pe jos în chip de fotolii, cu lăzi pictate în chip de mese și bufete — și asta-i plăcea! „Dacă m-aș fi căsătorit cu o femeie de vîrsta mea, în loc să mă fi aruncat la picioarele unei puștoaice pe jumătate hippie..." Gîndul acesta îi trecu prin minte doar în treacăt, căci el era veșnic îndrăgostit, la culme de Slyvaine. Și, pe toți dracii, și ea îl iubea. Iar el o știa sentimentală. Pe ideea asta ar trebui deci să pedaleze.

Și, regăsind căldura de odinioară, îi vorbi ca atunci cînd făcuse totul ca s-o cucerească. Îi descrise, cu însuflețire, îndelungatele și liniștitele seri de vară pe care aveau să le petreacă uneori singuri, alteori cu prietenii. Sau nopțile de decembrie, cu focul aprins în cămin, cu cățelușa în fața vetrei, cu flăcările reflectîndu-se în ochii ei aurii.

Sylvaine se lăsă convinsă.

Casa va avea terasă și cămin.

*

Cum să procedeze? S-o cumpere sau s-o construiască? Între clienții lui se număra și un arhitect,

pe nume Perret, care îi datora recunoștință. Se duse la el să se consulte.

Perret îl întrebă dacă se gîndise la ceva precis. Îi răspunse înșirîndu-i, într-un perfect talmeș-balmeș, căminul, terasa, bucătăria, încăperile mari, ungherele... Flecărea ca un copil în fața lui Moș Crăciun; pînă la urmă își dădu seama de acest lucru, și, îmbujorîndu-se de rușine, amuți.

Perret se bătea cu degetele pe bărbie.

— Pe scurt, v-ar trebui o cabană veche, pe care s-o renovați... Din păcate așa ceva nu se mai găsește prin ținutul nostru; oamenii s-au năpustit asupra lor în perioada marii conjuncturi... cît privește vilele moderne, nu prea avem de unde alege, aici e mai curînd o chestiune de noroc... După mine însă, e mult mai interesant să fii stăpînul lucrării și să construiești după propriile tale idei.

— Stăpînul lucrării?

— Da, așa i se spune aceluia care comandă să i se construiască o casă.

Cuvîntul avu darul să-l seducă în asemenea măsură, încît se decise pe loc. Va fi Stăpînul Lucrării!

Arhitectul îl sfătui să caute un teren și să-și arunce un ochi peste prospectele de vile prefabricate.

— Ce-i drept, nu au colțișoare ascunse, spuse el rîzînd, în schimb sînt inteligent concepute; dacă ați izbuti să cuprindeți dorințele dumneavoastră în niște limite rezonabile, ați găsi, poate, printre ele, ceva ce v-ar conveni.

Comandă deci, în aceeași seară, cataloagele și din clipa aceea nu mai trăi decît în așteptarea factorului poștal. Cînd, în sfîrșit, sosiră prospectele, cu fotografiile în culori și cu toate planurile detaliate, își petrecu seri în șir comparîndu-le. Dosarele de afaceri fură măturate de pe masa lui de lucru și în locul lor își făcură apariția o riglă gradată, un mic calculator, hîrtie de calc, și tot felul de foi milimetrice. Cînd Sylvaine îi ceru s-o ducă la cinema, el o rugă, pe un ton autoritar, să se ocupe și ea, măcar o dată, de lucruri serioase și să-i dea o mînă de ajutor.

Sylvaine se resemnă și, în cele din urmă, declară că preferințele ei se îndreptau spre „Scandinavia", care propunea niște case din lemn fermecătoare, la niște prețuri foarte modeste.

El se schimonosi la față :

— Într-adevăr, sînt drăguțe. Totuși, nu sînt decît niște cabane ! Moderne, ce-i drept, și chiar amuzante, nimic de zis ; dar, oricum, tot niște cabane rămîn.

— Și ce ? E un deliciu să trăiești într-o casă de lemn.

— Ascultă : eu vreau o casă *adevărată*, mă înțelegi ? În ochii mei o bojdeucă de lemn nu e o casă *adevărată*.

Rostise aceste cuvinte pe un ton atît de categoric, încît Sylvaine nu se mai încumetă să insiste.

După eliminarea „Scandinaviei", mai rămăseseră în discuție prospectele : Logiplan, Bâtimac și Maisons Familiales SA. Curînd începu să cunoască pe dinafară toate planurile, cu dimensiunile aproape exacte ale fiecărei încăperi în parte. După cîteva săptămîni de reflecție intensă, singura rămasă în joc era firma Bâtimac. Tipul simplu, de dimensiuni reduse, era, desigur prea mic, în schimb cel dublu, cu crestele ornamentale...

— Asta ar fi prea mare pentru noi doi ! izbucni Sylvaine, ridicîndu-și brațele spre cer.

— Și dacă familia se înmulțește ?

Își dăduse seama de mai multă vreme că ea își dorea un copil. Sylvaine se agăță de gîtul lui și el se văzu nevoit s-o calmeze :

— Stai, ai răbdare, mai întîi să ne instalăm cum trebuie în noul nostru domeniu, pe urmă vom putea să-l punem în mișcare pe acest moștenitor !

Încîntată de această promisiune, Sylvaine încuviință și spuse amin tuturor proiectelor sale.

*

Într-o zi invită un prieten notar să ia prînzul cu el la restaurant și în timpul mesei îi spuse :

— Dumneata ai tot felul de antene pe piața imobiliară și funciară. N-ai putea să-mi descoperi un teren de casă — un teren în plin mediu rural, în plin cîmp ?

Notarul, un băiat de viață, drăguț și serviabil, începu să rîdă ținîndu-se de burtă.

— Scumpul meu, dumneata nu știi că acum există niște legi cu privire la amenajarea teritoriului ? Nimeni nu-și poate construi al său micuț „Mon Désir" în afara zonelor prevăzute anume pentru acest scop ; zone aflate, cît se poate de logic, la marginea satelor sau a micilor așezări urbane...

În clipa aceea, el, avocatul care opt ore pe zi n-avea în minte nimic altceva decît Codul, se apucă să vocifereze împotriva legilor, să defăimeze autoritățile și restricțiile libertăților individuale. Notarul se prăpădea de rîs :

— Pe cinstea mea, nu mi-aș fi închipuit să aud un avocat făcînd agitație anarhistă într-un local public ! Calmează-te, bunul meu amic : voi face totul spre a-ți găsi cîteva terenuri frumoase, ca să ai de unde alege.

Și, într-adevăr, la o săptămînă după aceea, avea de ales între trei terenuri de dimensiuni convenabile, situate în niște locuri cît se poate de agreabile. Nu-i spuse nimic Sylvainei. „Vreau să-i fac o surpriză", gîndi în sinea lui. În realitate însă îl încerca o bizară reținere de a merge să vadă terenurile de unul singur și să ia o decizie fără să ceară părerea nimănui. Își rezervă o după amiază liberă și, de îndată ce termină treburile cu ultimul client al dimineții, sări în mașină și porni grăbit să ajungă cît mai repede la țară, fără măcar să fi mîncat ceva.

Vremea nu era deloc îmbietoare. Cerul pămîntiu lăsa în jos zdrențe mari de ceață, care stăruiau pe creste. Aversele violente îl obligau pe avocat să bage ștergătoarele de parbriz în viteza maximă. Cu acest prilej, își aduse aminte că Sylvaine îi spusese într-o zi, rîzînd : „Ploaia de toamnă te udă mai rău ca altele". Și, într-adevăr, arăturile păreau să mustească de atîta apă. Cîmpul era presărat de bălțoace întinse, pe care se lăsau în zbor pescărușii.

Primele două terenuri pe care le vizită îl dezgustară de la bun început. Unul se afla într-o zonă de șes, parcelată în loturi dreptunghiulare, toate la fel și de-o monotonie ucigătoare. Celălalt era situat pe flancul

unei coline: vilele gata construite, de-o parte și de alta a colinei, erau cocoțate în vîrful unor povîrnișuri absurde, foarte abrupte și foarte urîte. Și, totuși, avocatul se simți dator să cerceteze în amănunțime ambele parcele, să le străbată în toate sensurile, încercînd totodată să-și imagineze cam cum ar putea să arate, într-un asemenea cadru, o casă tip Bâtimac; dar nu izbutea nici în ruptul capului.

În acest timp, după-amiaza înainta și el se simți deodată flămînd și înfrigurat. Trase la un han și comandă o porție de mezeluri și un pahar cu vin. Mînca, privind pe fereastră lumea lugubră a lui noiembrie, și se lăsa cuprins de disperare: „Dacă toate terenurile de construit sînt atît de urîte, mai bine renunț..." Dar ceva lăuntric îl îndemna să mai caute. Plăti și plecă mai departe.

Al treilea teren nu-l mai găsi. Făcu ocolul satului indicat pe fișa lui, angajîndu-se pe toate drumurile de țară fără să descopere cea mai mică inscripție care să indice existența vreunei zone împărțite în loturi. Era obosit, seara se lăsa cu repeziciune, peste o oră n-avea să se mai vadă nimic. În cele din urmă, îi veni ideea să meargă și să ceară informații în mica și sărăcăcioasa cafenea, aflată în mijlocul satului.

— Eu sînt vînzătorul, domnule, îi spuse unul din mușterii. N-am pus nici un anunț, pentru că, de fapt, nu sînt chiar atît de dornic să mă despart de această parcelă. Pămîntul e foarte bun pentru cultivatul grîului, mă înțelegeți?... Dar, ce să fac, trebuie să-mi refac ferma și am nevoie de bani lichizi.

Țăranul îi ceru patronului cafenelei o foaie de hîrtie și un creion și desenă pe ea o mică schiță.

— Zona noastră de construit e aici, la sud de șoseaua cantonală. Parcela mea se află chiar la extremitatea ei și coboară lin de tot pînă la marginea pîrîului; arțarul ăsta înalt îi ține de hotar în partea de răsărit. Terenul e superb și măsoară peste două mii de metri pătrați.

Un arțar, un pîrîu? Și, deodată, se reaprinseră în el toate speranțele. Ieși din cafenea alergînd și se așeză din nou la volan. Era atît de tulburat, încît făcu o serie de manevre greșite și, întrînd în cele din urmă cu stîngăcie pe drumeagul de țară ce ducea spre teren, rămase blocat în urmele adînci lăsate de căruțe. În fine, descoperi arțarul mare și stufos. Țîșni din mașină, ca o săgeată, și porni spre pîrîu muncindu-și picioarele în mirișteа cleioasă. Simțea cum îl trec toți fiorii. Dar, acesta era terenul pe care și-l dorea. Terenul unic și bun.

Cînd ajunse la malul pîrîului, străjuit de sălcii, făcu repede cale întoarsă. Ploaia încetase și un amurg cețos se lăsa peste sat... Curînd avea să coboare întunericul... Noaptea...

Și atunci o văzu.

Văzu CASA lui albă, imaculată — enormă și placidă. Văzu teresa ei mare, acoperită, hornul înalt, țiglele roșiatice, ferestrele într-o perfectă arcuire, cu geamurile alcătuite din mici tăblii de sticlă pătrată, storurile reiate și frumos festonate — dar, în același timp, vedea, ca din spatele unui perete de o desăvîrșită transparență, întregul interior: somptuosul salon, spațioasa bucătărie și celelalte încăperi, pornind de sus, de sub crestele acoperișului și coborînd pînă în adîncul cel mai tainic al pivnițelor. Stătea pironit locului, înghețat și împietrit, cu respirația tăiată, încercînd să-și întipărească în minte toate detaliile viziunii sale. Nimic pe lume nu mai avea pentru el nici cea mai mică importanță, nimic decît această halucinație alburie, care avea darul să-l înlemnească.

Felinarele satului se aprinseră toate deodată. Și CASA dispăru, înghițită parcă, într-o clipită, de prozaica lumină galbenă. Nu mai rămăseseră decît mirișteле, ogoarele și băltoacele. Urcă, împleticindu-se, înapoi spre mașina lui, cuprins de sentimentul autoîngrețoșării — fruntea brobonită de sudoare, dureri în toate încheieturile, capul pustiu: toate semnele premergătoare ale gripei. „Dar eu n-o să mă îmbolnăvesc, își spuse el, cu înverșunare. Jur să nu mă îmbolnăvesc înainte ca EA să fie ridicată." Și pentru a-și consfinți și mai bine dorința înălță copilărește mîna dreaptă spre cerul opac.

Perret privea planurile și schițele.

— Dumneavoastră v-ați ratat vocația, scumpe domn; ar fi trebuit să vă faceți arhitect. E pentru prima oară cînd un client îmi prezintă niște desene de o acuratețe atît de remarcabilă... Dar povestea asta pe care ați conceput-o dumneavoastră ar putea să ajungă la cel puțin trei sute de mii de franci! Vă asigur (și spunînd asta sacrific propriul meu interes, spre a mă gîndi la al dumneavoastră), că ar fi mult mai rezonabil dacă ați rămîne, totuși la vila Bâtimac...

— De așa ceva nici vorbă nu mai poate fi. Vreau această CASĂ și voi plăti prețul cerut. Dacă e o nebunie, mă rog! va fi singura nebunie a vieții mele. Dar am nevoie de ea.

Perret își cercetă clientul plin de curiozitate. La prima lor întrevedere, avocatul avusese o comportare de copil aiurit, pe scurt, o comportare destul de emoționantă. Acum însă era animat de o hotărîre arțăgoasă, care arhitectului nu-i plăcea deloc. În același timp însă, construcțiile nu mergeau prea strălucit, și lui i se ivea prilejul să pună mîna pe o afacere frumoasă; în consecință, o acceptă.

Văzînd schițele CASEI, Sylvaine se îngrozi. Visul ei dintotdeauna era să ducă o viață de nomad, să trăiască într-un cort cu minimum de confort și în condițiile unei libertăți desăvîrșite. Soțul ei o îndrăgise tocmai pentru asta — pentru această fire aventuroasă și nepăsătoare, care aducea un pic de fantezie în existența lui de om al legii. Și pînă acum se completaseră reciproc; și-apoi Sylvaine mai știa să fie și docilă, atunci cînd liniștea menajului ei era în joc. În seara asta însă, se zburli:

— Ascultă, tu îți dai seama cîtă bătaie de cap o să-mi dea mie șandramaua asta uriașă? Cum văd, va trebui să-mi petrec tot timpul trebăluind pentru a o menține în ordine, și nu voi mai putea face nimic altceva!

Avocatul prevăzuse șase camere, bucătăria, două băi, un salon mare și alte două mai mici — un ansamblu de două etaje, cu pivnițe, grajd și pod.

— Am putea avea o servitoare, spuse el.

— Nu vreau nici o străină în casa mea. Și-apoi, nici n-aș ști să-i poruncesc — n-am suflet de patroană...

— Mă rog, atunci o să angajăm o menajeră. E o chestiune absolut minoră, ușor de rezolvat la momentul potrivit...

— Dar de ce-i nevoie de șase camere? Chiar dacă vom avea doi copii, tot e prea mult...

Avocatul se lansă în niște explicații încîlcite; lui, desigur, îi va trebui un birou și, fără îndoială ar fi plăcut să aibă și o cameră de oaspeți...

Pentru prima oară de cînd trăiau împreună, Sylvaine refuza să se lase convinsă și discuta cu vehemență. Stătea aplecată asupra schițelor și el observă plictisit că ochii ei erau umeziți de lacrimi. Capitulă.

— De acord. Cinci camere ne ajung. O să modific proiectul.

Dar toate propunerile lui de a-i da o înfățișare mai estetică se izbeau de un zid al încăpățînării îndîrjite.

Sylvaine nu-și mai recunoștea soțul. Omul acesta cumpănit și ușor de înduplecat devenise în cîteva săptămîni un fel de monomaniac. Nu se mai ocupa de ea, poate, mai mult, părea că nici n-o mai dorește. Era posedat în întregime de ideia lui fixă. Și, culmea nenorocirii, cățelușa pe care ea o iubea atît de mult, muri de bătrînețe în primele zile ale lunii ianuarie. Povestea o răscoli în asemenea măsură, încît tot timpul izbucnea în hohote de plîns. De data aceasta soțul se arătă mișcat de durerea ei și încercă s-o consoleze:

— Nu mai plînge în halul ăsta, fetițo! Cățelușa era oricum paralizată și abia se mai tîra, moartea a fost pentru ea o adevărată eliberare. De îndată ce ne instalăm în noua CASĂ, îți cumpăr un alt cîine... Am putea să luăm unul mare, de pază; îl vei alege chiar tu...

Dar nici nu făcu bine această promisiune, cînd fu cuprins de o neliniște chinuitoare, vecină cu spaima. Își imagina cîinele intrînd în CASĂ cu labele umede și pline de noroi, lăsîndu-și părul peste tot, umplînd de bale tapiseriile, vomitînd pe imensa mochetă de lînă albă. Un cîine înseamnă murdărie, mult prea multă murdărie pentru CASĂ. Ar fi, poate, mai bine să ia o pisică... Da, dar

pisica sfîșie perdelele, zgîrie mobila și distruge plantele verzi. Nu, categoric, CASA n-ar suporta animalele: CASA nu voia nici un fel de animal. Nici măcar o pereche de papagali? Nu, nici măcar.

CASA nu va adăposti nici un animal. Nu îndrăzni să-i spună acest lucru Sylvainei, dar decizia lui era irevocabilă.

Din clipa în care o adoptă, simți o ușurare de-a dreptul inimaginabilă. Și astfel, ca întotdeauna cînd se bucura de cel mai mic răgaz, putu din nou să viseze la niște detalii delicate, privind amenajarea CASEI. Materialul căminului, de pildă: cărămidă sau piatră? Și dacă ar fi piatră, pe care s-o aleagă? Încerca să vizualizeze mental viitorul său salon, încredințat fiind că orice greșeală, cît de mică, în decorația de interior ar avea consecințe dezastruoase. Timpul pe care altă dată îl consacra lecturii, și-l petrecea acum meditînd la toate astea, adîncit în fotoliul său; și era atît de concentrat, încît uita să mai tragă din pipa care i se stingea cu regularitate. Chipul lui avea un aer absent și nătîng. De fapt, se lăsa pradă unei adevărate sihăstrii. Cînd ieșea din reflecțiile lui, își nota cu febrilitate gîndurile, mîzgîlea o schiță, îi telefona lui Perret.

De două sau de trei ori pe lună își permitea, cîteva clipe libere spre a se repezi să-și vadă terenul. Sylvainei îi spunea că se duce să studieze lumina în diferite perioade de timp. Iar lui își spunea că-i face o adevărată plăcere să măsoare, bătînd în lung și în lat, bucata sa de pămînt plătită, vorba ceea, destul de scump! Tot portofoliul său de titluri bancare, mic ce-i drept, îl băgase în teren... Dar adevăratul motiv pentru care se ducea acolo și pe care nu voia să și-l mărturisească, izvora totuși din veșnica speranță că pînă la urmă CASA avea să i se arate din nou așa cum i se arătase atunci, în prima seară. Adevărul însă era că nu venea niciodată în contact cu terenul său fără să-l încerce un ușor fior lăuntric — ca și cînd ar fi pătruns cu evlavie într-un sfînt lăcaș. Și stătea acolo neclintit, sub arțarul înalt, cu picioarele cufundate în mirișteа moale, și medita...

De cînd nu mai avea treabă cu cățelușa, Sylvaine se interesa mai mult de viitoarea ei vilă. Își dădea de altfel seama că aceasta era unica modalitate de a-și reține soțul în preajma ei și de a mai ocupa un loc în viața lui. El se arăta fericit. Singurul lucru pe care-l mai dorea pe această lume, în afară de a construi CASA, era să vorbească.

— Ai să vezi ce bine o să ne simțim noi acolo! Ca într-un adevărat paradis — totul va fi frumos și în perfectă armonie. *Luxul, liniștea și voluptatea.* Și fiindcă știu că-ți place atît de mult lemnul, am să-ți fac o bucurie: da, vom îmbrăca sufrageria cu lambriuri; poate cu arol, un lemn roșietic de toată splendoarea; sau știu eu, cu pin de Oregon; sau cu stejar bătrîn...

— N-ar fi mai simplu cu brad?

În clipa aceea, spre marea uimire a Sylvainei, care nu intenționase deloc să-l necăjească, avocatul făcu o criză de furie. Și astfel se văzu silită să salveze situația, afirmînd că făcuse o glumă nereușită.

În altă seară, pe cînd examinau împreună planurile, ea se întrebă care dintre odăi ar putea fi amenajată pentru oaspeți. Și tot ea fu de părere că cel mai bine s-ar potrivi camera de la etaj, orientată spre nord-est.

— Nu, spuse el, acolo va fi biroul meu; unde aș putea să lucrez după-amiaza fără să mă deranjeze soarele.

— Atunci camera de la parter? Invitații s-ar bucura acolo de o liniște desăvîrșită, de vreme ce noi vom dormi la etaj, și vor avea și baia lor separată...

El însă începu să-i explice că în această încăpere ar fi dorit să instaleze un atelier meșteșugăresc cu toate sculele necesare micilor reparații ale CASEI; în ziua de azi lucrările se uzează atît de repede! CASA o să aibă nevoie de întreținere, de tot felul de amenajări, care sînt atît de amuzante cînd le faci singur, cu condiția să fii bine echipat. Și-apoi, vor avea oare atîtea ocazii să găzduiască în CASA lor persoane străine? Și n-ar fi asta mai curînd o corvoadă — un mare surplus de muncă — pentru stăpîna casei? Musafirii care rămîn peste

noapte întorc totul cu dosul în sus, distrugînd ordine și liniștea...

Sylvaine nu-i răspunse. Visase s-o invite din cînd în cînd pe soacra ei, care trăia singură și față de care nu trea un sentiment de adîncă afecțiune ; își spusese că în această vilă, prea mare și prea luxoasă pentru gustul ei, ar fi avut cel puțin bucuria de a-și permite să fie foarte ospitalieră. Trebuia deci să-și reducă pretențiile. Casa asta nu va fi o casă a Domnului...

Și-atunci ce va fi, de fapt ?

O copleșise tristețea și era total deprimată. Dar nu îndrăzni să spună nimic.

•

Surveniră cîteva întîrzieri. Topometrul nu trimitea releveele, canalizarea nu era terminată... Pe urmă, Municipalitatea îi făcu tot felul de șicane în momentul eliberării autorizației de construcție, emițînd obiecții în privința planurilor : creasta era prea înaltă, trebuia modificată forma acoperișului... Sylvaine fu terorizată de reacția soțului ei cînd arhitectul Perret îi telefonă ca să-l prevină ; avocatul urlă de furie și bătu din picioare ca un apucat. Dar lovitura următoare fu și mai dezastruoasă. La sfîrșitul uneia dintre îndelungatele lor întrevederi, Perret îi spuse, odată, cu un aer foarte detașat :

— Apropo, sper că știți de servitutea care grevează asupra acestui teren.

— Cum ? Ce servitute ?

Perret jubila. Începuse să-l deteste pe acest client atît de incomod ; iar pe de altă parte ajunsese să-l cunoască destul de bine, spre a-și da seama că această împunsătură avea să-i rănească inima.

— Există un drept de trecere publică, la poalele acestei proprietăți, pe potecuța ce se întinde de-a lungul pîrîului ; uneori se întîmplă să fie ocupată de pescari, iar dumneavoastră aveți obligația de a-i lăsa să treacă...

— Dreptul acest trebuie suprimat ! Voi plăti cît va fi nevoie !

— Sînt dezolat, îi replică Perret cu ipocrită compasiune ; acest gen de servitute nu poate fi răscumpărat.

Avocatul trăi după aceea cîteva zile într-o stare de totală descurajare. Îl treceau sudori reci ori de cîte ori își imagina niște necunoscuți încălcîndu-i proprietatea — domeniul CASEI, pămîntul sacru al CASEI lui. Din cînd în cînd mormăia niște fraze confuze din care reieșea : „o să pun mîna pe o flintă și să-i împușc pe toți". Cuvîntul „toți" se referea la autoritățile statului, care promulgau niște regulamente aiurite și care îl împiedicau să-și ducă la bun sfîrșit opera vieții sale.

Sylvaine simțea cum i se sugrumă gîtlejul de îngrijorare, ori de cîte ori îl privea. În cîteva luni, soțul ei îmbătrînise complet ; avea o mină proastă, trăsăturile feței i se înăspriseră, expresia gurii și a ochilor i se schimbase cu desăvîrșire. Îi era teamă de o boală gravă, de cancer, și-l implora să meargă să-l vadă un medic. Dar el o făcea să amuțească, repetînd cu nerăbdare : se simțea în plină formă, dealtfel n-avea timp de pierdut cu consultații medicale ; toate clipele lui de răgaz erau acaparate de problemele CASEI.

În același timp Sylvaine încerca să înțeleagă lucrurile și să se reconforteze. „Avea de trecut un moment mai greu, își spunea în sinea ei ; în clipa de față, toate aceste griji și piedici îl consumă ; dar atunci cînd vila va fi terminată se va face bine, vom începe să ne iubim din nou ca înainte. Iar eu voi aștepta un copil, voi avea copilul meu, puișorul meu mic și drag, bebelușul meu". Se agăță de această minunată speranță : cînd soțul ei vorbea despre CASĂ, ea îi răspundea vorbindu-i despre copilul care avea să confere sălașului lor adevărata semnificație și justificare.

Copilul. Avocatul se gîndea la el cu o indispoziție vicleană care sporea de la o zi la alta. Uită cu desăvîrșire că proiectul se născuse din amintirea propriei sale copilării ; și că una din primele sale dorințe fusese de a planta un măr în noua sa grădină, pentru ca fiul sau fiica lui să crească în parfumul suav al merelor. Acum, singurul lucru de care își dădea seama și care îl frămînta pînă la obsesie era că un copil ar fi mult mai rău decît un cîine ; copilul ar țipa, ar răcni, tulburînd în felul ăsta

nobila seninătate a CASEI ; s-ar cățăra peste tot, și peste tot ar semăna dezordine ; ar sparge bibelourile, ar împrăștia pe covoarele prețioase jucăriile lui blestemate, mai tîrziu ar începe să alerge din pivniță pînă în pod, făcînd gălăgie și nerespectînd nimic. Ar murdări, ar strica, ar distruge totul.

Cu cît se gîndea mai mult, cu atît ideea devenea mai insuportabilă.

Dar cum s-o facă pe Sylvaine să înțeleagă și ea acest lucru ? Nu putea să-i spună așa, din senin : „Casa nu vrea copii" ! Trebuia, înainte de toate, să amîne această discuție, pe urmă să inventeze niște pretexte, să-i sugereze, de pildă, că se simțea prea bătrîn pentru a fi tată...

O să găsească el o cale. Nici un plod căcăcios nu se va tîrî cu mîinile lui cleioase pe covorul imaculat al somptuosului său salon.

*

Apoi, pe neașteptate, aproape de la o zi la alta, toate dificultățile fură înlăturate și Perret avu posibilitatea să alcătuiască, în sfîrșit, mult așteptatul caiet de sarcini. După care întocmi devizul. Cifra finală era de-a dreptul înspăimîntătoare.

— Va fi una din cele mai scumpe vile din cîte am construit vreodată, îi spuse el clientului său, și se grăbi să adauge : Conștiința mea profesională mă obligă să vă pun în gardă : veți avea de întîmpinat probleme serioase. Mai e timp să bateți în retragere și să concepeți ceva mai mic și mai simplu...

— Nici vorbă de așa ceva. Mă descurc eu. O să puteți da drumul lucrărilor, de îndată ce ipoteca mea va fi încheiată...

Dar în clipa în care rămase singur, această frumoasă asigurare se destrămă și se risipi. Dacă ar împrumuta întreaga sumă n-ar mai putea să se miște în voie, în ciuda faptului că biroul său de avocatură prospera necontenit ; dobînzile ar fi prea apăsătoare. Trebuia să facă rost de fonduri proprii.

Se duse să-și vadă mama. O găsi întinsă în salonul ei plin de fotografii și amintiri. Bătrîna locuia în condiții modeste, dar era proprietara a două imobile locative, care îi asigurau niște venituri confortabile. Într-o zi, el va fi moștenitorul acestei frumoase afaceri ! Numai că el avea nevoie de bani acum...

Mama începu, ca de obicei, prin a se plînge un pic ; sănătatea ei lăsa de dorit, iar pe fiul ei aproape nici nu-l mai vedea.

— Noroc că Sylvaine vine să mă vadă cu regularitate, spuse ea. De cîteva luni, scumpa ta soție nu pare prea fericită ; își face griji din pricina reședinței voastre de la țară care, din cîte mi-a povestit, va aduce mai curînd cu un mic castel decît cu o vilișoară simplă și decentă...

El se apără și se porni să laude CASA, preamărind-o în termeni lirici, cu o voce tremurînd de emoție, care o făcu pe mama lui să înmărmurească ; nici atunci cînd se îndrăgostise de Sylvaine la prima vedere, nu fusese atît de exaltat. Bătrîna își puse ochelarii, pentru a-l cerceta mai bine și se înspăimîntă văzînd cît de rău arăta fiul ei.

— Ascultă, băiete, spuse ea cu îngrijorare în glas, cum văd, viitorul tău palat e gata să te înghită de tot.

— De îndată ce voi termina CASA, îi răspunse el, îmi voi lua un concediu mai lung, spre a mă odihni în liniștea și căldura ei. Deocamdată însă am de rezolvat niște probleme de ordin financiar...

Și cu un aer încurcat, de-a dreptul penibil, o întrebă dacă n-ar fi dispusă să-și dea consimțămîntul asupra unui avans din moștenire.

— Știi prea bine, sărmanul meu copil, că tot capitalul meu e investit în bunuri imobiliare.

— Ai putea vinde unul din imobile.

Să vîndă ? Să lichideze patrimoniul familiei ? Pentru ea acest lucru era de neconceput, chiar dacă se punea chestiunea ajutorării unicului fiu iubit. Ideea în sine avu darul s-o tulbure în asemenea hal, încît o apucă plînsul. Fiul se întoarse acasă cu coada între picioare.

Și totuși lucrările trebuiau începute : CASA trebuia construită cît mai repede... Încheie un împrumut dezas-

truos, cu speranța de a-l restitui în lunile următoare. Mama lui va trebui, în cele din urmă, se cedeze.

*

Din clipa în care mașinile de terasament îi invadară parcela, refuză să mai dea pe acolo. I se părea că ar săvîrși un sacrilegiu contemplînd acest pămînt răvășit. Nu mai dorea să urmărească nici etapele construcției, ca să nu vadă părțile de zidărie neterminată, cărora goliciunea le împrumuta un aspect obscen. Și apoi, în adîncul sufletului său, nu voia să țină seama de faptul că această CASĂ era clădită de oameni — că la înălțarea ei puneau mîna zidari, dulgheri, zugravi... Prefera să creadă că se ridică singură, ca printr-o minune. Arhitectul Perret nu înțelegea nimic din această atitudine, dar în sinea lui se felicita : în felul ăsta avea liniște pe șantier și muncitorii puteau să lucreze nestingheriți.

Avocatul nu-și mai găsea astîmpărul ; acum, cînd lucrările erau pornite, descoperea tot soiul de probleme la care nu se gîndise pînă atunci. De pildă, grădina : trebuiau amenajate peluze, alei, straturi de flori, poate chiar și o fîntînă umbrită de arbori exotici ; trebuia, mai ales, un gard viu împrejmuitor, dublat de un grilaj de fier puternic, așa fel încît CASA să aibă linia ei de apărare. De asemenea, era cazul să se gîndească foarte urgent la mobilier ; nici vorbă nu putea fi să se mute în CASĂ cu o mobilă veche : totul trebuia să fie nou-nouț, absolut neîntrebuințat. Cele mai luminoase clipe de răgaz și le petrecea gonind prin oraș, vizitînd dughenele anticarilor și magazinelor de mobilă modernă. Cînd ezita între două piese, o alegea întotdeauna pe cea mai scumpă ; nimic nu era prea costisitor, nici prea prețios pentru CASA lui.

Avea nevoie de mulți bani lichizi pentru a face față acestor cheltuieli, și economiile lui se topeau văzînd cu ochii. Aproape în fiecare săptămînă se ducea din nou să-și vadă mama. O hărțuia, o obosea — o dată implorînd-o pe un ton plîngăreț, altă dată făcîndu-i scene oribile, spre a-i reproșa egoismul ei feroce. Bătrîna plîngea,

își pierdea răsuflarea, rezistența ei slăbea de la o zi la alta ; cu inima sfîșiată de durere întreba cerul cum a putut acest fiu afectuos să se transforme deodată într-un monstru însetat de bani și care, fără îndoială, îi dorea moartea.

Amabilul notar, care cunoștea mai bine decît oricare altul dificultățile prietenului său, îl luă într-o zi să ia prînzul cu Hervé Delarue. Acest personaj, în aparență distins și distrat, nu era în realitate decît un excroc notoriu, un șarlatan fără pereche, amestecat în tot felul de afaceri îndoielnice. Tocmai atunci avea mare nevoie de un avocat ale cărui necesități bănești să-l determine să renunțe la scrupule : admirabilul notar îl puse pe jar iar Delarue se dădu peste cap, făcînd tot posibilul să-l cucerească ; la sfîrșitul mesei, cei doi își spuneau pe nume.

Bani erau mulți, bani murdari și urît mirositori, de adunat foarte repede și fără osteneală. Bani pentru CASĂ. În cîteva săptămîni, avocatul nostru se angajă adînc în combinațiile lui Delarue, pe care-l vedea aproape în fiecare zi și-l trata ca pe un prieten. Într-o seară, dînd dovadă de o totală inconștiență, îi ceru Sylvainei să-l invite la cină.

Sylvaine tresări brusc și-l privi cu groază. Cunoștea reputația acestui Delarue care, în ochii ei, reprezenta tot ce era mai detestabil și mai dezgustător.

— Vrei să-l poftesc pe acest tip să ia loc la masa mea — pe acest ticălos, pe acest tîlhar, care se îngrașă pe spinarea oamenilor sărmani ? De cînd ai tu de-a face cu el ? De cînd te compromiți, de cînd îți murdărești mîinile...

Cu răsuflarea tăiată, nu mai era în stare să scoată un cuvînt ; iar el se hotărî s-o ia peste picior, spunîndu-i de la obraz că nu este decît o mică idealistă naivă, care nu înțelege deloc imperativele vieții practice. Și-apoi munca pe care el o făcea pentru Delarue era cu totul provizorie ; deîndată ce-i va stoarce destui gologani pentru a mobila CASA...

— Ducă-se dracului această CASĂ blestemată ! Niciodată nu voi locui într-o vilă construită cu asemenea

bani! Niciodată nu voi putea să dorm într-un pat cumpărat cu asemenea bani!

Striga tremurînd din tot corpul; i se făcu rău și simțea nevoia să vomite. Bărbatul se ridică de pe scaun.

— Nu mai pot suporta această scenă ridicolă, spuse el. Te las o oră singură, să te calmezi. Sper să devii rezonabilă, de nu...

Și ieși, trîntind ușa în urma lui.

Se duse la cafeneaua din colț și bău, unul după altul, trei pahare de coniac. Își dădea seama că ceva nu mai merge — că ceva anume se strîmbase și se denaturase de tot — iar după credința lui acest ceva era menajul lor, de a cărui dezmembrare era vinovată Sylvaine. „O puștoaică fără pic de minte în capul ei! Mă duc s-o domolesc..."

În sfîrșit, se întoarse acasă bine dispus: fără îndoială o va găsi pe soția lui plîngînd; ar putea deci s-o consoleze și în același timp s-o dojenească. După ce gîndi totul cu temeinicie își spuse că ar fi mai bine să n-o bruscheze prea mult, nu de alta, dar va avea nevoie de ea ca să întrețină CASA. Deschise ușa cu blîndețe și o strigă pe un ton care voia să spună: „Te-am iertat".

Strigă însă în zadar. Apartamentul lor era părăsit. Sylvaine lăsase un bilet pe masa din salon.

Era o scrisoare de adio, scrisă cu stîngăcie. Își părăsea soțul pentru că nu-l mai recunoștea, pentru că nu mai putea să-l respecte. „Să nu-ți faci griji pentru mine", scria în încheiere; „n-am nici un ban, în schimb am mulți prieteni adevărați".

Aruncă scrisoarea în coșul de hîrtii și cercetă salonul cu un aer plictisit. În apartamentul ăsta totul îi amintea de Sylvaine, care-și lăsase pretutindeni amprentele ei delicate. Și deodată își spuse: „De s-ar termina cît mai repede lucrările, să fiu la mine, numai la mine, în CASA mea, singur în CASA mea."

O nerăbdare furibundă punea stăpînire pe întreaga sa ființă, ca un junghi dureros care-i trecea prin tot corpul, din creștetul capului și pînă în tălpi.

— Singur la mine, în CASA mea! răcni el în noaptea pustie.

Și acestea fură cuvintele de adio, adresate femeii pe care o iubise cu atîta pasiune.

O săptămînă mai tîrziu, mama lui fu transportată la spital într-o stare de slăbiciune alarmantă. Plîngea fără încetare și refuza orice fel de hrană. Cînd fiul veni s-o vadă, se întoarse cu fața la perete, ținînd buzele încleștate și ochii închiși. În cîteva zile se stinse. Se lăsase, pur și simplu, pradă morții; așa cum fac uneori bătrînii.

*

După aceea, lucrările progresară într-un ritm miraculos. Partea importantă a construcției era terminată, finisările se aflau pe drumul cel bun. Totul mergea cum nu se putea mai bine; curînd avocatul nostru avea să dobîndească moștenirea rămasă de pe urma mamei sale, ceea ce avea să-i permită restituirea împrumuturilor contractate; în același timp îi servea lui Delarue drept om de paie onorabil într-o afacere veroasă, dar care avea să-i aducă bani cu duiumul. Desigur, observase o oarecare răceală din partea unor confrați care, pînă nu de mult, îi arătaseră respect și afecțiune; dar lui prea puțin îi păsa. Cînd va fi în CASA lui, va scăpa de toate și de toți.

Făcu apel la serviciile unei decoratoare de interior căreia îi încredință misiunea de a supraveghea munca zugravilor, de a asista la montarea perdelelor și a mochetelor, de a urmări livrarea și instalarea la locul prevăzut a tuturor pieselor de mobilă pe care le cumpărase. Voia ca această CASĂ să fie gata pînă la cel mai mic detaliu, în ziua în care el avea să decidă, în sfîrșit, să-i treacă pragul. Atunci va putea să înainteze cu pas sotreacă pragul. Atunci va putea să înainteze cu pas sotreacă pragul. Atunci va putea să înainteze cu pas so-lemn pe covorul gros din lînă albă, și să pună stăpînire pe un regat a cărui înfățișare va fi desăvîrșită.

Într-o dimineață găsi în dosarul de corespondență un plic conținînd o legătură de chei și un bilet cu cîteva cuvinte din partea decoratoarei: „Totul e în perfectă ordine, puteți să vă mutați cînd doriți!"

Cu un aer nătîng, avocatul se uită fix la cheile ce sclipeau pe masă, manifestîndu-și vag părerea de rău că

nu erau de aur. Și, deodată, îl copleși oboseala ; respira anevoios, își simțea capul greu și picioarele moi ca vata. După atîtea prin cîte trecuse, fenomenul era normal : de optsprezece luni își consacrase toate clipele de răgaz CASEI, fără încetare, să răsufle un *minut* ; acum își dădea seama că se surmenase. Hotărî să-și ia un concediu ; da, o să-și ia două săptămîni de concediu, fără întrerupere, spre a se odihni în CASĂ, și a se bucura de ea din plin.

Și, dintr-o dată realiză — dar realiză cu adevărat, de parcă atunci l-ar fi trezit cineva, izbindu-l cu pumnul drept în inimă — că, de fapt, își atinsese țelul : CASA era o realitate ! CASA îl aștepta ! Dntr-un salt fu lîngă telefon și-i dădu dispoziție secretarei să dea sfoară în țară că e bolnav. Aruncă niște haine într-o valiză, apoi se năpusti ca o vijelie în mașină și goni nebunește spre domeniul lui, riscînd de zece ori accidentul.

Era o zi superbă de primăvară, limpede și călduță. Satele pe care le traversa păreau proaspăt spălate, o parte din pomii fructiferi începeau să înflorească. Cînd ajunse în preajma lotului de parcele, conducea atît de iute, încît era gata să derapeze pe drumul încă neasfaltat. Era un drum fără ieșire, la capătul căruia se înălța CASA. Observă că decoratoarea lăsase poarta deschisă ; se înfurie, apoi printr-un reviriment neașteptat, hotărî că e foarte bine așa : în felul ăsta va putea s-o închidă singur, să desăvîrșească el însuși izolarea !

Coborî din mașină și privi CASA fascinat, străduindu-se să lupte împotriva unei ameteli ce începea să-l cotropească. EA semăna, ca două picături de apă, cu VIZIUNEA lui dintîi — mai mare însă, și mai impozantă decît și-o imaginase. Avea, mai ales, ceva de un *real* copleșitor, care făcea să i se înmoaie genunchii. Simțea cum se clatină și tremură din tot corpul și avea senzația că se scursese din el ultimul pic de energie. Își spuse : „E oboseala, emoția ; o să-mi revin. Să intru. E cea mai frumoasă clipă din viața mea".

Scoase cheile din buzunar : cu una se descuia ușa de la intrare, cu cealaltă ușa mare cu geam ce dădea din salon spre grădină. Spre aceasta din urmă se îndreptă

el, ocolind CASA pe poteca presărată cu pietriș fin, de-a lungul peluzei pe care gazonul prinsese să răsară.

Mîinile îi tremurau în asemenea hal, încît abia izbuti să introducă cheia în broască. Încercînd să se calmeze, repetă, de data asta cu voce tare, de parcă ar fi rostit o formulă de vrajă : „E cea mai frumoasă clipă din viața mea !" Cele două uși batante se depărtară una de cealaltă, lăsînd soarele să-și strecoare razele pe somptuosul covor de un alb imaculat.

Orbit, trecu pragul.

Deodată simți o durere violentă în piept. Se încovoie, apoi se lăsă în genunchi și, în clipa următoare, căzu cu nasul la pămînt. Unghiile se înfigeau cu încrîncenare în țesătura groasă de lînă. Voi să strige după ajutor, dar abia reuși să scoată un gîlgîit confuz. Și cine ar fi putut să-l audă ? Era singur. În toată casa nu era nimeni care să se neliniștească din pricina lui, care să-i sară în ajutor — nimeni, nici măcar un cîine.

CASA era acolo, albă, imaculată — enormă și placidă. Tencuiala nedrișcuită a zidurilor sfîșia lumina. În interior EA nu era decît lux lipsit de personalitate, ordine rece, curățenie de muzeu. N-avea nici un miros, cu excepția unui iz insipid de clei și ipsos. Sălășluia aici o liniște desăvîrșită, căci în casele noi nimic nu scîrțîie, nimic nu troznește. Nici măcar personajul întins pe covorul salonului nu mai făcea acum vreun zgomot.

O clădire masivă, diformă, pretențioasă, nesuferită. Cu jaluzelele pe jumătate trase deasupra ușii de sticlă, larg deschise, aducea perfect cu o fiară ghiftuită, care acum se tolănea la soare, căscînd satisfăcută și fericită.

C-da 176 coala 4

COȘMARUL

Sînt și nu sînt în casa mea. Vreu să spun că sînt în ea, dar de cealaltă parte. Mă aflu în spatele a ceva ce s-ar putea numi geam, dar bineînțeles nu e geam. Să-l numim, dacă vreți, bulă sau, mai curînd, glob transparent, căci acest ceva se mișcă odată cu mine, iar eu mă pot deplasa oricînd, fără însă să scap de învăluirea lui. Dar, bineînțeles, nu e nici bulă, nici glob, și nimic din toate astea. E ceva absolut invizibil, și asta pentru simplul motiv că e ceva imaterial. Vreau să spun că acest ceva este imaterial pentru Jo sau pentru oricine s-ar afla în casă. Pentru mine însă, care sînt de cealaltă parte, el există. Geamul (sau globul, cum doriți) nu mă împiedică deloc să văd și să aud, în schimb mă împiedică să fiu văzută și auzită. Mă împiedică, de asemenea, să ating ce aș vrea sau pe cine aș vrea. Pot să vorbesc, să urlu, să gesticulez — degeaba. Numai paznicii mei (nu i-am văzut niciodată, din cînd în cînd, doar, le percep rîsul), numai ei mă aud și mă văd. Mă ascultă și mă urmăresc. O dată rîzînd, altă dată șușotind. Mă aflu într-o închisoare de unde nimeni n-a izbutit vreodată să evadeze. Mă aflu în infern. Treizeci și doi de ani. Moartă la treizeci și doi de ani, într-un accident de mașină, trimisă dincolo într-o fracțiune de secundă, de un șofer beat criță. Nu știu dacă și el a murit — nu știu nimic. Îmi amintesc de accident ca de ceva meschin și prostesc. Cred că ultimul meu cuvînt a fost un cuvînt oarecare,

o insultă, o înjurătură grosolană. O moarte fulgerătoare ce nu mai putea fi ratată. Dar n-are nici o importanță.

Nu mi-a fost teamă. N-am suferit. Mi-am pierdut pe loc cunoștința, adîncindu-mă în imensitatea somnului negru. Pe urmă — n-a mai fost nici un pe urmă. M-am regăsit aici, în casa mea. Am murit și continui să nu știu nimic despre moarte, despre locul și momentul trecerii. Am fost păcălită, figura a reușit. Ce șofer imbecil!

M-am regăsit, așadar, la mine acasă. În casa mea, îmbîcsită de un miros greu, domnea acum o dezordine totală; multe lucruri nu se mai aflau la locul lor, vesela folosită zăcea nespălată în chiuvetă, scrumierele deveniseră neîncăpătoare, iar cuvertura de pat era pusă de-a-ndoaselea... Povestea asta m-a indispus. Am vrut să deretic, să fac puțină curățenie, dar a fost cu neputință — mă aflam în spatele unui geam sau într-un glob (nici unul din aceste cuvinte nu redă însă realitatea) și, oricît mă zbăteam, nu eram în stare să mă ating de nimic. Atunci mi-am dat seama că trecusem de-a-binelea de partea cealaltă. Aș fi vrut atît de mult să fac un pic de ordine — cel puțin să fi golit scrumierele; scrumierele pline în salonul meu mă dezgustau și-mi făceau rău. Am început să întrezăresc. Dar numai atît — să întrezăresc.

Peste puțin timp, Jo s-a întors acasă. Nu venise singur, era însoțit de fratele său Michou. Am înțeles că se întorceau de la înmormîntarea mea. Jo arăta ca deobicei — vreau să spun că nu era nici prea palid, nici prea buimac, nimic din toate astea; doar ochii lui erau ușor încercănați. A deschis barul, și un timp cei doi frați au băut și au vorbit. Michou, celibatar, ar fi vrut să se instaleze pentru cîteva zile în camera de oaspeți, ca să-i țină de urît lui Jo. Jo însă s-a împotrvit, spunînd că asta ar fi însemnat un fel de abdicare pentru a sări mai ușor hopul, că oricum va fi silit să se deprindă cu singurătatea și, deci, ar fi mai bine să înceapă această ucenicie din prima seară. În cele din urmă, bunul Michou s-a retras.

Jo și-a schimbat îmbrăcămintea, apoi a pus două sau trei lucruri la locul lor. Se mișca încet, ca un om care, deodată, are prea mult timp în fața lui. Din cînd în cînd

rămînea împietrit la mijlocul unui gest şi privea în gol. La un moment dat a deschis televizorul. După zece minute l-a stins şi a început din nou să bea. De obicei bea foarte puţin, nu suportă alcoolul şi, după două, trei pahare se îmbată. Deşi ştie acest lucru, în seara aceea a băut fără măsură. Curînd mişcările lui au devenit stîngace, ochii i s-au tulburat şi a început să plîngă. Printre sughiţuri de plîns bolborosea : Marie ! Apoi a strigat : Marie ! Marie !

Atunci am strigat şi eu, am strigat să-i spun că sînt acolo aproape de el, iubirea mea nepreţuită. Şi tot atunci i-am auzit rîzînd, pentru prima oară, pe paznicii mei invizibili ; rîdeau încet şi şuşoteau în spatele meu — demonii.

Am înţeles tot ce-am întrezărit. Am înţeles, pentru că omul pe care-l iubeam plîngea şi îşi purta doliul său tainic în faţa mea, fără ca eu să pot face ceva pentru el, şi sufeream, *ca o damnată.*

Mă aflu în infern.

Nu ştiu dacă toată omenirea este supusă aceluiaşi infern, sau dacă acesta fusese pregătit anume pentru mine. Înclin să cred că, a doua ipoteză e cea bună. Demonii sînt fiinţe subtile, care îşi cunosc bine meseria : fiecărui suflet încredinţat lor îi aplică, fără greş, tortura adecvată. Eu una nu ştiu de ce sînt damnată (sau poate ştiu prea bine, asta depinde de punctul de vedere şi de criteriile de judecată), în schimb sînt sigură că suferinţa mea a fost concepută cu cea mai desăvîrşită viclenie.

Îi vorbesc lui Jo şi el nu mă aude. Îi întind braţele şi el nu mă vede. Sînt aici, în casa noastră, în imediata lui apropiere, şi el plînge de singurătate şi de durerea morţii mele.

Demonii rîd cu voce scăzută.

Îl pot urmări pe Jo tot timpul cît e acasă. Pot ? Asta-i bună ! Trebuie. Sînt obligată, constrînsă ! Dincolo, nu se poate dormi. Nici să închizi ochii, nici să te distrezi, nici să te întorci cu faţa în altă parte, nici să te

gîndeşti la altceva, nimic din toate astea nu e cu putinţă. Altceva nici nu există, în afara durerii omului pe care-l iubesc. Jo se întoarce de la munca lui, ca de obicei, după ora şase. Cînd trăiam, serile noastre aveau o ordine anume, un ritm anume. Acum pentru Jo ritmul a încetat, timpul lui se destramă, se încurcă, se risipeşte. Mănîncă atunci cînd i se năzare, indiferent ce, pe un colţ de masă neaşternută, fără şervetele, citind în acest timp un roman poliţist. Deschide televizorul la întîmplare şi se prosteşte privind, ore în şir, cele mai cumplite inepţii. Sau bate casa în lung şi în lat, fără nici o ţintă ; se opreşte îndelung în faţa miculuí meu „atelier" de sculptură în lemn, mîngîie piesele de şah pe care nu apucasem să le termin — nu mai lipseau decît caii, cei mai dificil de făcut. Şi iar bea, şi mă strigă : Marie... Marie ! Şi iar înghite somnifere, — aceste barbiturice afurisite care mă înfricoşează.

Uneori îl aud cum geme în somn.

Mai păcătoase sînt dimineţile. Înjură cînd se trezeşte, cînd îşi face toaleta, cînd se îmbracă — îşi blestemă viaţa : această tîrfă de bordel ! Şi asta mă îndurerează, poate cel mai mult.

Zilele trec

Jo a dat la mărit trei dintre fotografiile mele cele mai reuşite, şi le-a încadrat în nişte rame care trebuie să-l fi costat o avere. Le-a răspîndit în toată casa ; una pe noptieră, alta pe biroul lui, alta pe şemineu. Cînd te afli dincolo, oglinzile nu-ţi mai răsfrîng chipul ; eu însă am fotografiile şi pot vedea în ce măsură am fost frumoasă. Părul tău ca razele lunii, spunea el, ochii tăi — două lacuri de munte... gura ta, striga el, buzele tale fermecătoare !...

Jo priveşte fotografiile şi murmură : gura ta, ochii tăi ca apa cristalină de munte...

În timpul zilei sînt singură, spre a-mi trăi, cu maximum de încetineală, fiecare clipă a eternităţii mele. De două ori pe săptămînă vine o menajeră ; o recunosc, e italianca lui Michou ; Michou a fost nevoit să-şi asume

misiunea de a-i rezolva bunului său frate anumite probleme de ordin practic. Femeia își vede de munca ei, trage din greu, mută cu brutalitate toate lucrurile la care ține atît de mult, lucrurile pe care le alesesem cu atîta grijă și atîta exigență; mută mobila, obiectele, destrămînd astfel ordinea delicată pe care o elaborasem cu atîta minuție. Încet-încet, casa se schimbă, încetînd să-mi mai semene, să mai fie imaginea ultra-secretă și atît de fidelă a ființei mele, imagine pe care o creasem cu atîta osteneală. La început, Jo a încercat să pună totul la loc; cu timpul însă și-a pierdut elanul și italianca își aduce, de fiecare dată, modesta ei contribuție la suferința mea.

Michou vine uneori să-și petreacă seara cu Jo. Discută, mai ales despre treburile lor profesionale, dar întotdeauna se ivește un moment în care Jo își aduce aminte de mine; și-i vorbește despre proiectele noastre, despre tot ce intenționaserăm să facem împreună — despre acele raze de lumină, îndreptate spre viitor, pe care moartea mea stupidă le-a stins pe vecie — și eu mă zvîrcolesc în chinuri, aici, atît de aproape, și totuși dincolo — iar demonii, în spatele meu, chicotesc.

Michou îi spune: tot ce-ați plănuit să faceți împreună, trebuie să faci acum de unul singur — în memoria Mariei. De pildă ați vrut să jucați tenis — ei bine, vino să te înscriu la clubul meu. Jo se împotrivește. Nu și nu. Într-o seară însă e mai puțin îndîrjit și-i spune că va mai reflecta.

Săptămînile trec.

Jo a găsit un nou mijloc de a se abrutiza. Acum, spre exemplu, își aduce de la birou rapoarte de tradus și muncește în fiecare seară pînă după miezul nopții. Nu mai bea atît de mult și plînge mai rar. Rezervele de barbiturice n-au fost înnoite. Dimineața, avalanșele de înjurături sînt mai puțin frecvente. În cele din urmă, Jo a acceptat să se înscrie la Clubul de tenis. Se antrenează tot mai des, iar eu îmi dau seama că asta îi face bine: se redresează, devine musculos, mișcările lui sînt

suple, obrajii bronzați. E din ce în ce mai frumos, și mai seducător decît a fost vreodată pe cînd trăiam, iar dorința mea de a-l avea lîngă mine e o tortură pe care numai demonii o pot măsura. Ca să-l strîng în brațe, — un minut doar, — aș fi în stare să dau...

Dar eu nu mai am nimic de dat. Sînt dincolo, de cealaltă parte, și nu mai am nimic de dat.

Și cît aș fi dorit să alerg și eu pe terenul de tenis, într-un șort alb, cu o rachetă frumoasă în mînă, și să fiu suplă și arsă de soare, ca Jo; să discut cu el despre noile cunoștințe făcute la club, despre antrenorul nostru, despre progresele noastre.

Jo începe să facă cheltuieli vestimentare. I-am spus de atîtea ori că se îmbracă prost, dar niciodată n-a vrut să mă asculte; puțin îi pasă; pentru birou avea costumul lui oribil, de tînăr funcționar, iar pentru restul timpului se mulțumea cu blugi. Acum își cumpără costume stil Cardin. Presupun că asta-i influența nefastă a snobilor și a feciorilor de bani gata pe care-i întîlnește la barul clubului. Încep să urăsc cu toată puterea disperării mele acest club, de vreme ce altceva nu-mi mai rămîne de făcut, decît să iubesc și să urăsc — și să sufăr, la fel de neputincioasă în ură și iubire. Și încep să-l detest și pe Michou, pe acest Iuda, pe acest trădător care-mi evocă memoria cu o voce ipocrită și, în același timp, face totul ca Jo să se distreze.

Lunile trec.

Într-o zi Jo se întoarce acasă mai devreme ca de obicei și în urma mașinii lui zăresc o furgonetă care se oprește în curtea noastră. Doi hamali scot din furgonetă un sipet țărănesc, pictat de mînă. Îl transportă în verandă, unde Jo le face un semn, arătîndu-le spre micul meu „atelier" de sculptură. Apoi strînge la iuțeală uneltele mele, bucățile de lemn, strungul, piesele de șah — și le face să dispară într-un dulap. Hamalii scot afară atelierul meu — această masă de lucru în fața căreia îmi petreceam atîtea ceasuri fericite. În locul ei, Jo plasează sipetul pictat. Apoi se dă un pic înapoi, să

aprecieze efectul. Își apleacă ușor capul într-o parte. Zîmbește. Izbucnesc în hohote de plîns. Plîng cu sughițuri și în spatele meu demonii rîd. Mi se pare că acum rîd mai zgomotos și mai des ca înainte.

Sipetul acesta oribil, cu false picturi naive, prima piesă din această casă pe care n-am dorit-o și n-am ales-o, nu se potrivește cu tot ansamblul, e un corp străin, străin și ostil, o povară de plumb pe inima mea.

La cîteva săptămîni după aceea, într-o sîmbătă seara, Jo ascunde două din fotografiile mele. N-o păstrează decît pe aceea aflată pe biroul lui. Ceva mai tîrziu sosește Michou, dar de data aceasta nu e singur. E însoțit de două femei tinere, vesele și cu o siguranță de sine pe care eu n-am avut-o niciodată. Îmi dau seama numaidecît că una din ele e prietena lui Michou. Cealaltă îl privește pe Jo. Jo o privește și el.

E blondă și-mi seamănă puțin. În plus, e tînără. Și mai veselă. Și are ceva ce eu n-am avut niciodată — acea delicioasă aroganță de fată bogată și răsfățată.

Jo face onorurile casei, femeile admiră, îndeosebi, sipetul țărănesc pictat de mînă și își îndreaptă privirea în altă parte, atunci cînd ajung în fața fotografiei mele de pe birou. Apoi dau buzna în bucătăria mea, ca să pună la încălzit bunătățile alese și aduse de Michou de la restaurant; se folosesc de cratițele mele, de tacîmurile mele, și mută totul din loc... Mănîncă și beau și sporovăiesc cu toții, rîzînd copios. Se tutuiesc. În decursul acestei seri, Jo nu s-a referit nici o dată la văduvia lui, la Marie, soția lui, moartă abia acum un an și ceva. Vorbesc despre tenis, despre cunoștințele făcute la club, despre antrenorul lor, despre progresele lor.

Mai tîrziu Michou și prietena lui se retrag.

Jo o atrage pe tînăra blondă pe canapea și o strînge în brațe.

Vreau să sparg geamul și să fug — dar geamul nu e geam, și nici un lucru ce poate fi spart. Vreau să-mi acopăr ochii, dar mîinile mele sînt transparente — la fel și pleoapele. Vreau să-mi astup urechile, dar sunetul străbate prin palmele mele. Vreau să mă întorc cu spatele, dar lanțurile care mă împiedică să mă mișc nu sînt din cele ce pot fi scuturate.

Jo mîngîie fata și-i spune: „Părul tău ca razele lunii". Și-i mai spune: „Ochii tăi, două lacuri de munte..."

Atunci mi-am dat seama, în sfîrșit, că din tot ceea ce crezusem că am înțeles, nu înțelesesem nimic. Crezusem că-mi trăiesc propriul meu infern, văzîndu-l pe Jo cum suferă, cum își poartă doliul său secret, cum își plînge singurătatea și durerea, cum își blesteamă viața — și cînd colo, toate astea nu erau decît un mic purgatoriu preliminar, o modestă gustare pentru călăii mei.

Abia acum începe adevăratul meu infern.

În spatele meu demonii hohotesc neîncetat.

ȚAPUL DE MARE

Lui Baby și Léa Capri

Aș vrea să vă spun o poveste pe care am scris-o pînă acum de două ori în întregime, și tot de două ori am rupt-o și am aruncat-o la coș. Simplu, nu mergea. E o poveste irațională și totodată de groază pură, iar eu nu mă pricep să-l fac pe cititor să accepte irationalul și în același timp să simtă fiorul cutremurător al groazei și, totuși, cînd o povestesc își face efectul; vreau să spun că soțul — sau prietenul — mă ascultă cu atenție (fiindcă eu cred în această poveste) și, în final, îmi declară textual: ar trebui s-o scrii! Și cum nu sînt în stare s-o scriu, m-am hotărît, în cele din urmă, să v-o povestesc.

E vorba, așadar, de un bărbat (de un bărbat tînăr), căruia o să-i zicem personajul meu principal, pentru că titlul de erou nu i se potrivește. L-am botezat Benedict datorită cunoscutei fraze: *benedictus qui venit in nomine domini*[1], dar în cazul lui s-ar potrivi mai bine formularea: *in nomine deorum*[2], pentru simplul motiv că dumnealui e specialist în istoria religiilor, amănunt foarte important, pe care v-aș ruga, cu insistență, să-l rețineți. Nu de mult și-a terminat teza de doctorat și, să vă spun drept, nu mai știu prea bine care a fost subiectul ei — poate izvoarele cele mai arhaice ale religiei grecești sau, știu eu, cercetări asupra brahmanismului raportate la lucrările lui Dumézil. În orice caz, ceva foarte complicat. Aici trebuie spus că Benedict își iubește meseria cu pasiune. De ani și ani se perindă prin fața lui marea paradă a zeilor antropomorfi sau zoomorfi, a animalelor cu cap de om sau a oamenilor cu cap de animal, a geniilor și a uriașilor, a piticilor, și a larvelor, a monștrilor și a fantomelor; de ani de zile studiază, fără răgaz, marele circ al zeilor, cu numerele sale atît de variate — dansuri și lupte și acrobații pe sîrmă, metamorfoze la vedere, jónglerii, scamatorii și păcate improbabile ale desfrîului.

Nu crede în ele (e totuși un savant), dar nici nu le contestă și, fără îndoială, puteți să înțelegeți și dumneavoastră acest lucru.

Așadar, Benedict și-a încheiat teza de doctorat și e de-a dreptul istovit. A încărcat în mașină cele trebuincioase campingului și a pornit spre miază-zi, fără să știe prea bine unde va face popasul final. După multe rătăciri și ezitări, se instalează într-un camping frumos, cu vegetație bogată, nu departe de stațiunea Barcarès, aflată chiar la gurile Agly-ului.

De ce aici și nu în altă parte? Pentru că aici mi-am petrecut eu cîndva un concediu și, ținînd seama de lipsa mea de imaginație, mi-a fost mai ușor să plasez acțiunea într-un loc pe care-l cunoșteam.

Ne aflăm la începutul lui septembrie. La 31 august stațiunea se golise ca din senin și în peisajul oribil, violat în chip atît de brutal de rapacitatea întreprinzătorilor, mai rămăseseră doar cîțiva turiști ce umblau de colo pînă colo ca niște fantome, cocoșîndu-se sub rafalele nemiloase ale tramontanei. Dar asta-i convine de minune lui Benedict, care nu dorește nimic altceva decît singurătatea, calmul și liniștea și, drept urmare, se simte nespus de bine în campingul aproape părăsit... Și-apoi, oricît de nearătoase ar fi aceste construcții improvizate, apropierea mării te face să uiți și să ierți orice.

Iar Benedict, adorator al mării, petrece, cît e ziua de lungă, pe plaja pustie (unde în afara cîtorva pes-

[1] Binecuvîntat fie cel ce vine în numele domnului.
[2] În numele zeilor.

cari localnici, care vorbesc catalana, nu se mai află nimeni) și, între două băi binefăcătore, nu pierde prilejul să-și arunce o privire stăruitoare peste calmul zeilor, și își pune cu nonșalanță tot felul de întrebări, reflectînd asupra acestei fraze, mai bine zis asupra acestei expresii : calmul zeilor ! Căci la zei, el cunoaște mai cu seamă turbulența și furia pătimașă, cu care divinii sînt înzestrați din belșug. E adevărat însă, își spune el, că de cîteva secole încoace, dumnealor s-au calmat foare mult și, retrăgîndu-se în munții lor sacri, au devenit *dei otiosi*, — niște zei ce nu mai vor să știe de soarta oamenilor, zei nepăsători și inutili, ce așteaptă Dumnezeu știe ce ; pe scurt, niște zei ce nu-și mai văd de îndeletnicirea lor și nu-și mai fac simțită voința lor pe pămînt (dar mai au oare voință ?), niște zei ce-au încercat să se împerecheze cu fiicele pămîntului, ca să zămislească eroi (dar mai sînt oare virili ?), niște zei ce nu-i mai ocrotesc și nu-i mai dojenesc pe muritori, și nu mai intervin în treburile lor atît de puțin interesante...

Precum vedeți, Benedict visează ca și cînd ar crede. Sau ca și cum n-ar crede în aceste povești. Ori, mai bine zis, nu știe nici el ce să creadă, și-atunci, eu de unde să știu ?

Aici trebuie să înceapă povestea. Și începe într-o dimineață, odată cu apariția pe plajă a unei tinere femei singuratice. Și cum v-am anunțat o poveste de groază, veți înclina, desigur, să credeți că e vorba de o creatură nefastă. Cu atît mai rău, sau cu atît mai bine, urmați deci acest fir. Femeia e înaltă, brunetă și foarte subțire, slabă aproape, un trup androgin. Benedict o observă de departe : merge încet, bătînd plaja în lung și în lat, cu ochii ațintiți în nisip ; din cînd în cînd se apleacă și adună niște obiecte pe care Benedict nu le poate deslușì. Benedict intră în apă și înoată îndelung. Cînd se întoarce, e contrariat de faptul că femeia era instalată în fața digului de pe Agly, la numai cîțiva metri de locul unde își lăsase el sacul și rogojina.

Și cînd trece prin fața ei (nu poate să treacă prin altă parte), femeia îl interpelează, adresîndu-i-se la un mod provocător, deloc elegant, cam așa : „bună ziua, sînteți singur ?" Benedict se sperie, căci n-are nici un chef să se lase agățat, dar... în același timp se teme că, făcînd pe ursuzul, ar putea să pară ridicol și nepoliticos ; se decide să răspundă : „Bună ziua, da, sînt singur". Și iată, sînt pe cale să se cunoască. În cîteva minute Benedict își dă seama că femeii nici prin gînd nu-i trece să agațe, ci, pur și simplu, e dornică de puțină conversație. Se așază deci lîngă ea și stau amîndoi de vorbă. Mai precis, ea pune întrebări și el răspunde, lăsîndu-se momit de farmecul întrebărilor ei inteligente, ce par a fi și sincere. Curînd îi afla profesia, ce coincide cu marea lui pasiune. El îi împărtășește visurile sale cele mai recente, inspirate din măreția mării și de opera lui Valéry, teoria sa despre zeii trîndavi, care s-au retras din afaceri și trăiesc în Olimpul sau în Walhalla lor, ca niște rentieri bătrîni și burduhănoși, instalați în aziluri de lux.

Eu, una, socot că-i subapreciați, îl întrerupse femeia rîzînd și sînt încredințată că ei o să mai intervină în chestiuni, într-adevăr, importante, de pildă atunci cînd o primejdie cumplită ar amenința această lume subselenară, această lume, care, la urma urmei, i-a zămislit și de care, oricum, mai sînt încă răspunzători. Benedict o întrebă ce primejdie rea putea fi destul de cumplită ca să-i urnească pe acești zei, atît de inconștienți și atît de nepăsători, încît îngăduie genului uman să-și prelungească liniștit propria sa distrugere. Pe urmă, discută un timp despre ecologie, despre mareele negre și despre centralele atomice, după care se despart (e ora prînzului), ea întorcîndu-se la hotelul ei din Barcarès, el îndreptîndu-se spre campingul lui, nu înainte însă de a se fi recomandat. Pe ea o cheamă Lydie.

Nu și-au dat întîlnire dar, spre orele patru, se regăsesc în același loc, în fața digului care-i ferește de vînt. De data asta, Benedict e cel ce pune întrebări și din prima clipă o întreabă ce anume adună ea de pe pla-

jă cu atîta interes ; Lydie îl conduce pînă în dreptul unei spărturi ce se cască între stîncile digului, — un fel de peșteră micuță, — și scoate din ea niște bucăți de lemn aduse de valuri ; unele sînt netede, albe și nespus de frumoase ; altele răsucite, pline de neregularități, și de-a dreptul grotești. Îl lămurește, spunîndu-i că practică ikebana și că aceste bucățele de lemn vor intra în compozițiile ei florale. În fine, desprinde din mănunchiul de lemne piesa cea mai de preț a colecției sale — un băț lung de circa optzeci de centimetri, lucrat cu minuție de apa mării ; în vîrf are un nod gros, din care se resfiră două brațe, ca niște coarne. Benedict exclamă : o capră ! Dar ea îi rîde în nas, și-i arată că obiectul nu poate fi decît un țap. ȚAPUL DE MARE !

Benedict ia în mînă obiectul care, în ciuda aspectului său masiv, e curios de ușor. Îl înfige adînc într-un loc adăpostit, unde nici valurile cele mai puternice nu l-ar putea atinge, și bătătorește bine nisipul la piciorul lui, ca să reziste la vînt și să se țină drept. Pe urmă face cîțiva pași înapoi, ca să judece efectul și, în sfîrșit, declară că Țapul de Mare seamănă cu un idol foarte arhaic sau foarte primitiv. Lydie e de aceeași părere și propune să fie pus în valoare prin construirea în jurul lui a unui fel de sanctuar.

Și jocul începe.

Altceva tot n-au de făcut. Au venit aici să se odihnească, să nu se ocupe decît de lucruri gratuite, frivole. Amîndoi sînt dornici să se întoarcă la anii copilăriei, să zburde și să se joace nestingheriți cu apa și nisipul și, cum sînt singuri în această parte a plajei, își pot permite acest lux, fără teama de a fi luați peste picior. De altfel, în proprii lor ochi, ei se simt degajați datorită aspectului cultural al jocului, căci Benedict urmează să profite de acest prilej pentru a-i transmite Lydiei ceva din erudiția lui, în legătură cu locurile sacre. Între timp Lydie a și adus un bidon vechi (cunoaște toate obiectele de rebut împrăștiate de plajă), și se folosește de el ca să ude și să niveleze nisipul din jurul Țapului. La rîndul lui, Benedict descoperă trei pietre frumoase și construiește în fața idolului un altar în

formă de dolmen. Pe urmă îi explică Lydiei că orice loc pontifical, avînd drept centru un *axis mundi* (un arbore sau echivalentul unui arbore) trebuie să cuprindă și elementul apă, spre a reconstitui primordialul cuplu : cer mascul — terra femelă. Lydie știe prea bine unde poate fi găsit un lighenaș abandonat de un copil, îl aduce și, adîncindu-l în nisip, în dreapta altarului, îl umple la iuțeală cu apă curată.

Se amuză amîndoi copios și, absorbiți întru totul de jocul lor, nu mai sesizează trecerea timpului : Benedict e de părere că sanctuarul se cuvine să fie împrejmuit ; spațiul sacru (veșnic primejdios) trebuie despărțit de spațiul profan, spre a se favoriza, în felul acesta, concentrarea manei : Lydie îi răspunse că ar fi înțeles mult mai bine metafizica, dacă i-ar fi fost predată cu ajutorul unei lădițe de nisip. În concluzie, se cațără pe dig și revine cu un cerc mare de fier, rupt și ruginit. Fixează împreună cercul în jurul Țapului, al altarului și al fîntînei, plasînd partea deschisă în direcția mării.

Pe urmă își privesc opera, dar tot nu se declară satisfăcuți. Așadar, în spate Țapul, în față dolmenul, în dreapta ligheanul cu apă. Da, lipsește ceva în stînga și această disimetrie li se pare supărătoare. Lydie : de vreme ce avem stîlpul, care poate reprezenta aerul (căci simbolizînd arborele, atinge cerul), iar pe de altă parte avem pămîntul și apa, nu văd de ce n-am putea pune în stînga un rug de dimensiuni reduse ? În felul ăsta împrejmuirea ar cuprinde cele patru elemente. Benedict o felicită pentru această excelentă idee și, la rîndul lui, face elogiul pedagogiei active, care suscită la elevi reflecția și spiritul de inițiativă. Se duce așadar și adună în grabă niște bețe din care Lydie clădește, cu mare grijă și cu multă iscusință, o stivă mică în chip de rug. Acum cele patru obiecte alcătuiesc un romb împrejmuit de un cerc metalic, și ansamblul este echilibrat. În clipa aceea Lydie se uită la ceas și declară, cu scuzele de rigoare, că trebuie să se retragă. S-ar putea să se mai vadă a doua zi.

În timp ce-şi pregătea în cortul său masa de seară, Benedict rîdea de unul singur, gîndindu-se la Lydie şi la jocul lor pueril.

Deodată se teme că a lăsat impresia unui pedant. Ei şi, — îşi spune apoi, ridicînd din umeri nepăsător — în definitiv, aceste scurte întîlniri estivale au prea puţină importanţă — ele sînt, mai curînd un fel de mirodenie menită să-ţi asezoneze odihna. Cu toate acestea, nici în vacanţă, pe plajă, nu se poate stăpîni să nu peroreze despre bunii săi prieteni (prieteni-duşmani?) zeii — în faţa primei femei care i-a apărut în cale. Şi iar începe să rîdă de el însuşi, aprinzînd în acest timp lampa de gaz. Afară măslinii şi pinii freamătă zgîlţîiţi de furia tramontanei, iar în liniştea dintre două rafale se aude răsuflarea gîfîită a mării...

În ziua următoare, Benedict îşi petrece dimineaţa vizitînd castelul din Salse. Iar după-amiaza, la aceeaşi oră ca în ajun, se duce pe plajă, unde constată că împrejmuirea Ţapului de Mare a rămas intactă, aşa cum o lăsaseră; chiar şi fragilul rug se ţinea în picioare, iar nisipul din interiorul cercului de fier era neted ca în palmă. Ar putea să se mire, dar nici prin gînd nu-i trecea aşa ceva. Curînd soseşte şi Lydie şi, un timp, contemplă amîndoi construcţia lor caraghioasă. Pe urmă ea îşi manifestă nemulţumirea, spunînd că Ţapul e prea înalt în raport cu diametrul împrejmuirii şi că această disproporţie conferă ansamblului o înfăţişare meschină, sărăcăcioasă. Sanctuarul ar trebui extins. Benedict zîmbind amuzat de acest pretext şi îşi dă seama că Lydie are chef să se mai joace un pic cu nisipul. Şi astfel, propune construirea unei incinte pătrate în jurul cercului pentru a se obţine o *mandala* — şi nu scapă ocazia de a explica acest termen, descriind *cortenele* tibetane. Dar Lydie găseşte mandala prea abstractă şi, pe neaşteptate, dă la iveală o imagine alimentată de *Marii Iniţiaţi*, de *Dimineaţa Magicienilor* şi de alte lucrări faţă de care Benedict nu nutreşte decît dispreţ. Ea vrea să construiască un labirint în care preoţii novici vor fi părăsiţi în ultima etapă a iniţierii lor: dacă vor izbuti să găsească intrarea în incinta circulară, se vor bucura

de graţia divină. Un labirint nu poate fi improvizat, îi răspunde Benedict; mai întîi trebuie făcut un plan. Dacă-i vorba numai de atît, nimic mai simplu, îi spune Lydie, şi într-o clipă scoate, din sacul ei voluminos, un bloc de desen; şi întrucît Benedict se arată mirat, ea îi mărturiseşte cu toată sinceritatea că, de fapt, e o pictoriţă ratată (sau încă nerealizată), că îşi cîştigă existenţa lucrînd la o agenţie de publicitate, iar în timpul liber continuă să practice arta ei preferată. Să se ducă să facă o baie în mare şi cînd se va întoarce planul va fi gata.

O ascultă, pentru că azi e rîndul ei să conducă jocul. Cînd se întoarce îi arată schiţa care prevede o incintă exterioară dreptunghiulară, cu intrarea situată chiar în spatele cercului de fier; ceea ce lasă în faţa cercului un spaţiu vast, unde nişte ziduri frînte în unghiuri drepte alcătuiesc un labirint simplu, dar coherent. O singură cale permite accesul spre poarta ce duce la sanctuar; celelalte se înfundă toate sau duc înapoi spre ieşire. Şi Lydie pretinde că, la capătul fundăturilor, ar trebui instalate nişte capcane ucigătoare; dar, fără îndoială, ei nu vor avea curajul să le confecţioneze. E de-ajuns să şi le imagineze...

Şi se apucă iar de lucru şi, pentru a doua oară, amuzaţi de udatul nisipului şi de modelatul „zidurilor", uită cu desăvîrşire de trecerea timpului. Îşi împart sarcinile şi trag de zor, respectînd întocmai schiţa desenată de Lydie. Şi sînt atît de absorbiţi de munca lor, încît nu-şi vorbesc, decît pentru a evoca spaima iniţiaţilor (îmbrăcaţi în tunici albe, lungi) în acest periculos dedal.

Au lucrat multă vreme şi, în sfîrşit, au terminat. Lydie împlîntă acum, de fiecare parte a intrării, cîte un lemn, în chip de paznic, apoi îl întreabă pe Benedict, dacă împrejmuirea Ţapului de Mare aduce cu un sanctuar autentic — sau măcar cu ceva cunoscut în istoria religiilor. Benedict îi răspunde că nu. Nu se aseamănă cu nimic cunoscut. Creaţia lor întruchipează un sanctuar absolut original...

Exclamînd de bucurie, Lydie e de părere că ar trebui oficiat un ritual, pentru ca sanctuarul să nu rămînă o lucrare stupidă și lipsită de viață.

Veți fi, desigur, de acord că ideea e cît se poate de firească și i-ar fi venit în minte oricui, sugerînd, de fapt, sfîrșitul logic al jocului, concluzia lui necesară. Cînd un copil își construiește din cuburi un mic orășel, e dornic să vadă circulînd în el niște automobile și să-și imagineze cam ce se întîmplă pe străzile lui.

Lydie scoate din sac un briceag de ascuțit creioanele, și declară că va înălța o jertfă Țapului de Mare. Benedict are un moment de ezitare și se dă un pic înapoi (un fel de reflex, sau poate un gest instinctiv, mai rapid decît raționamentul), dar Lydie rîde în gura mare și face observația că el e, cu siguranță, o ființă prea impură pentru a putea fi sacrificată. Folosește deci briceagul la tăierea unei tufe de flori mici, albe și spinoase, care cresc pe dig. Apoi le aranjează cu grijă pe altarul construit în formă de dolmen. Împrejmuirea e largă. Lydie e nevoită să se sucească un pic ca să nu strice zidurile de nisip; face însă o mișcare greșită și spinii îi zgîrîie un deget: sîngele ei înscrie pe piatra altarului o minusculă dîră strălucitoare.

Lui Benedict nu-i place această poveste — simplu, nu suportă sîngele. În schimb Lydie își suge liniștită degetul, bubița e cît se poate de banală, și, iată, s-a și vindecat. Îi cere apoi lui Benedict chibriturile și aprinde la iuțeală micul rug, care ia foc într-o clipită, trosnind de atîta uscăciune.

Benedict dă fuga după aparatul său de fotografiat — vrea să păstreze o amintire a Lydiei, surprinzînd-o pe marea preoteasă lîngă templul ei. Dar pînă să revină, Lydie își strînsese lucrurile și era gata de plecare, e tîrziu, trebuie să se zorească, să-și facă repede bagajele, căci în seara asta se întoarce la Paris și va fi silită să conducă toată noaptea. Își spun adio, în mare grabă. Ea se cațără pe dig, gonind aproape, se sucește, să-i mai fluture din mînă, și silueta ei subțire, androgină, pare decupată pe fundalul cerului. Apoi dispare,

pierzîndu-se din existența lui Benedict, la fel de iute și la fel de simplu precum apăruse.

Așadar, jocul s-a terminat. Benedict rămîne țintuit locului, cu aparatul în mînă. Dacă n-a apucat s-o fotografieze pe Lydie, să ia măcar cîteva imagini ale castelului lor de nisip. Se învîrte în jurul Sanctuarului, căutînd un cadru cît mai potrivit. Și abia acum își dă seama de caracterul grotesc și deopotrivă fantastic al acestei construcții. E, într-adevăr, enormă (incinta exterioară are o lungime de aproape doi metri), și soarele, care stă să coboare în asfințit, o subliniază cu umbre mari și aspre. Cînd te îndepărtezi un pic, efectul reliefului e de-a dreptul impresionant. Benedict face trei sau patru fotografii și, în timp ce privește prin vizorul aparatului, îi fulgeră prin minte imaginea fugară a unui lucru văzut anterior, sugerat de ideea că sanctuarul Țapului de Mare are forma unui obiect familiar, întîlnit mereu în viața de toate zilele. Dar e prea absorbit de fotografiile lui ca să mai încerce să identifice acest obiect, atît de mult, încît intuiția lui nedesluși-tă se destramă și dispare. Pe urmă nu-i mai arde de nimic decît să-și ia cît mai repede tălpășița, căci între timp vremea se răcorise.

De sus de pe dig își mai aruncă o privire asupra Țapului de Mare. Rugul continuă să ardă, învăluit într-un nor mic de fum. Deodată Benedict e cuprins de dorința prostească să coboare și să distrugă stanctuarul, călcîndu-l în picioare. Se stăpînește însă, spunîndu-și că numai puștii dărîmă în cîteva secunde ceva în care au investit atîtea ceasuri ca să-l construiască. Gata, s-a reîntors destul în copilărie, e timpul să redevină adult... Se îndepărtează clătinînd din cap, și se simte ușor rușinat de propria-i persoană, acum cînd Lydie nu se mai află în preajma lui.

N-am să vă povestesc nimic despre serile lui Benedict, despre lecturile sale, despre banalele sale ocupații de campist. Nu vreau să îngreunez istorisirea cu detalii inutile — toate detaliile înfățișate pînă acum au fost necesare și importante, chiar dacă dumneavoastră

nu v-ați dat seama de acest lucru. Așadar, în cele din urmă Benedict se culcă și adoarme. Asta-i tot.

La miezul nopții însă se trezește. Mai întîi nu știe ce anume l-a trezit. Simte doar că nu va fi în stare să adoarmă la loc prea curînd. E lucid și alert, dar nu *în* alertă. Nu încă... Iese din cort și își aprinde o țigară, nu are nici o dificultate cu aprinsul — flacăra e dreaptă ca lumînarea. Asta înseamnă că, în sfîrșit, tramontana a cedat. Într-adevăr, totul în jur e de un calm desăvîrșit. Arborii nu se mai agită, nu mai fac nici un zgomot. Deci liniștea l-a trezit. Își ciulește urechea (deocamdată fără surprindere și fără îngrijorare), ca să asculte marea. Ar trebui s-o audă, măcar slab de tot. Dar el n-aude nimic, absolut nimic — marea e mută. Pînă și broaștele din Agly au amuțit. Calmul e total, tăcerea totală. Își ridică privirea și se uită în sus, spre vîrful copacilor, care se detașează pe fondul curat al unui cer presărat de stele; coroanele copacilor sînt încremenite, nici un foșnet nu se aude. Acum Benedict începe să-și dea seama că totul e anormal. Și un fior de teamă începe să se înfiripe în adîncul ființei sale.

E un bun cunoscător al nautrii și știe că natura are întotdeauna o respirație ce poate fi deslușită și ascultată. Dar în acest moment natura nu mai respiră, își ține răsuflarea; e neclintită, pietrificată, iar Benedict intuiește într-o clipită că a împietrit de groază — de o groază cumplită, de care se molipsește și el. Cuprinsă de panică și neputință, natura așteaptă... Așteaptă un dezastru iminent. Nici Benedict nu se mai mișcă, încremenit de panică și neputință. Dar el nu știe ce așteaptă. O să afle...

Ceva îi parvine la ureche dinspre plajă. Se concentrează pînă la îndurerare, dar nu distinge încă dacă e un sunet sau o vibrație, dacă-l percepe cu simțul auzului sau al pipăitului. Poate că amîndouă. E ceva ce nu se aseamănă cu nimic din ceea ce cunoaște, ceva ce nu-i evocă (nici de departe) un fenomen cît de cît cunoscut. Să zicem că e un zgomot foarte slab, la limita perceperii auditive, aproape un infrasunet. Nu are o

regularitate anume. Se umflă și slăbește. Și iar se umflă și iar slăbește, de parcă...

Da, zgomotul vine dinspre plajă. De la Țapul de Mare!

Benedict revede sanctuarul Țapului de Mare așa cum îl privise pentru ultima oară, cu reliefuI accentuat de umbre. Și imaginea unei forme familiare țîșnește din nou în mintea lui (acea imagine pe care o neglijase, preocupat de studirea cadrului), dar acum nu mai e cazul s-o neglijeze, și caută, și vede cercul și labirintul de sub cerc...

E un lacăt.

Un lacăt. Iar Țapul e cheia introdusă în el.

Acum Benedict înțelege. Știe. Povestea nu mai este o simplă intuiție, ci o certitudine spontană și absolută.

Iată ce au făcut ei, el și Lydie, într-un moment de fericită nepăsare, pentru plăcerea lor copilărească de a se juca și de a modela nisipul. Exista aici o poartă invizibilă, încuiată pentru totdeauna împotriva ororilor, o poartă ce nu trebuia deschisă niciodată și care, spre binele și securitatea oamenilor, trebuia să rămînă închisă, ermetic, pînă la sfîrșitul veacurilor; și ei, nesăbuiții, i-au meșterit, cu minuțiozitate, un lacăt, și au introdus în acest lacăt cheia potrivită; și au săvîrșit totul orbește și în absolută necunoștință de cauză. Sîngele Lydiei a fost uleiul care a uns broasca, flacăra rugului semnalul că totul era pregătit.

Și-acum, ceva — sau cineva — venit din altă parte și care n-ar trebui să fie aici, ceva sau cineva, care nu poate aduce aici decît distrugere, suferință și moarte, încerca să intre.

Iar natura e împietrită în spaima ei neputincioasă. Și marea, și arborii, și broaștele.

Cumplita vibrație — la limita percepției auditive — se umflă și slăbește ritmic, de parcă acest ceva (sau cineva) ar gîfîi din greu, opintindu-se cu îndîrjire, și acest CEVA — venit dintr-un univers paralel, dintr-o altă dimensiune sau dintr-o altă temporalitate — va pătrunde în lumea noastră, aducînd distrugerea și moartea.

Trebuie oprit!

Împiedicat să intre!

Benedict e paralizat de panică și nici prin minte nu-i trece să se repeadă pe plajă; dacă natura e absolut neputincioasă, el nu poate fi altfel. Numai niște forțe supranaturale ar mai putea să intervină — miriadele zeilor pe care le cunoaște atît de bine, în care crede și nu crede; numai că în această secundă el e cu totul în afara credinței; și a cunoașterii deopotrivă; acum e cotropit de groază pură.

Faceți ceva, e ultima clipă...

Faceți ceva, lumea voastră e amenințată și voi împreună cu ea, căci nu-i veți supraviețui; ieșiți măcar o dată din starea voastră letargică, regăsiți-vă turbulența, furia voastră pătimașă, treziți-vă și interveniți acum, pînă nu e prea tîrziu, respingeți acest CEVA și trimeteți-l înapoi, în acea ALTĂ PARTE de unde a venit...

Repede, repede!

Ultimele două cuvinte a reușit să le pronunțe cu voce tare. N-a fost decît o răguseală hîrîită, dar, totuși, o voce.

Urmează o clipă de liniște desăvîrșită, de uimire ce cuprinde tot cerul — apoi clipa unei decizii de o rapiditate vertiginoasă, concentrată și fermă.

Și furtuna se dezlănțuie.

Benedict e aruncat înapoi și lipit de un copac. Vîntul (cumplita tramontană) s-a stîrnit dintr-o dată, vuind ca un tren în plină viteză. Arborii se îndoaie, crengutele uscate se frîng și cad și, odată cu nisipul, praful și frunzele uscate se năpustesc asupra cortului. Iar dedesubtul acestui urlet furios, Benedict deslușește, ca un muget neîntrerupt, ieșirile violente ale mării descumpănite, care, în îndîrjirea ei, asaltează plaja cu mînia unei hotărîri înverșunate.

Benedict ascultă, se lasă pătruns de zgomotul infernal, se întoarce cu fața spre vînt, ca să-l primească drept în obraz.

A fost auzit — dorința i-a fost împlinită.

Zeii pămîntului își fac, în sfîrșit, datoria.

A doua zi, o dată cu răsăritul soarelui, Benedict aleargă pe plajă. Furtuna (la radio se anunță că a fost cea mai neașteptată și cea mai violentă furtună înregistrată vreodată în această perioadă a anului), s-a calmat. Și totuși marea mai mîrîie un pic, ca un cîine satisfăcut de isprava lui, după ce l-a mușcat, în clipa decisivă, pe dușmanul stăpînului său. Benedict caută sanctuarul Țapului de Mare.

N-a mai rămas nimic din el. În locul unde se afla, se vede clar urma unui val monstruos ce s-a rostogolit ca un flux năpraznic peste această porțiune de nisip, măturînd totul în calea lui. Lemnele și pietrele marine au dispărut, la fel și cercul de fier. Bățul gros care se chema Țapul de Mare, rătăcește acum, desigur, spre alte ținuturi. Doar dacă marea n-a primit poruncă să-l păstreze și să-l rontăie cu răbdare, așa cum știe ea să facă, pînă la destrămarea totală.

Benedict își aruncă o privire îndelungă peste urgia zeilor. Apoi se îndepărtează.

Nu mai are nici un chef să rămînă la Barcarès și se pregătește să-și ia tălpășița. În timp ce-și împăturește îmbrăcămintea, simte ceva în buzunarul unui pantalon; scotocește — e schița Lydiei, planul labirintului. Dă să-l rupă, dar deodată își schimbă gîndul și, ieșind din cort, scapără un chibrit și-i dă foc, așteptînd să ardă pînă la capăt. Apoi îl calcă în picioare, prefăcîndu-l în cenușă.

În aceeași clipă tresare, aducîndu-și aminte de ceva. Scoate la iuțeală din valiză aparatul de fotografiat, îl deschide și, trăgînd din el filmul, îl desfășoară în bătaia soarelui, pînă cînd pelicula se înnegrește de tot.

Apoi, ținîndu-l cu două degete cît mai departe de trupul său, se duce să-l arunce ca pe un șarpe veninos pe care tocmai l-a ucis.

UN VIS

Lui Jean-Daniel Gollut

Vis avut de autoare în zorii zilei de 28 martie 1978.

Sînt condamnată la moarte. Visul nu spune ce crimă am comis, dar nu e vorba de o crimă dezonorantă, căci mi-e cugetul împăcat, — și toată lumea mă tratează cu respect, poate cu milă sau, mai știi, poate chiar cu o tainică afecțiune. Voi fi ghilotinată mîine dimineață, la răsăritul soarelui.

Am fost dusă să-mi petrec ultima noapte la locul supliciului : un castel imens, construit pe o mică insulă. Nu cred să fie o insulă pe mare ; apa e prea palidă, prea liniștită și are un miros prea fad. Trebuie să fie vorba, mai curînd, de un lac foarte întins, atît de întins încît nu se vede de la un mal la altul. Fortăreața ocupă toată suprafața insulei și zidurile ei groase coboară perpendicular în apă. O fortăreață medievală, cu turnuri, cu o terasă mare, deasupra zidurilor, și un foișor. Curînd însă voi descoperi că mai dispune de niște corpuri de casă mai moderne, care îmi vor îndrepta gîndul spre Chambord sau Chenonceaux. E un loc de unde nu se poate evada.

Așadar nu am temniceri și sînt liberă să mă plimb prin tot castelul, după pofta inimii. Și în timp ce umblu, de colo pînă colo, sosesc vizitatorii. O vreme, scările, galeriile și saloanele sînt înțesate de lume. Sînt oameni din localitate, veniți să-mi țină de urît în ultima noapte. Nu-i cunosc, nu mă cunosc. Înțeleg (fără să mi se explice) că obișnuiesc să vină la castel ori de cîte ori

un condamnat își petrece aici ultimele ceasuri ; e, pe cît se pare, o obligație socială, un fel de ritual, avînd, totodată, un caracter sărbătoresc. Toți, fără deosebire, sînt îmbrăcați în ținută de seară, iar unele femei poartă niște veșminte de odinioară, fără însă a lăsa impresia că ar fi deghizate. Se dansează în ritmul unor melodii lente, se mănîncă și se bea cu moderație, iar conversațiile se desfășoară în liniște, aproape în șoaptă. Cînd trec prin mijlocul lor, au bunul simț de a nu mă privi mai mult decît trebuie. Dar eu știu că ei se află aici pentru mine, și numai pentru mine — ca să-mi îndulcească așteptarea, și să fiu mai puțin deznădăjduită. Inima mea e plină de recunoștință.

Temnicieri, ce-i drept, nu sînt, nici gardieni ; în schimb un bărbat mărunt și caraghios, îmbrăcat de sus pînă jos în gri, mă urmărește pretutindeni, pas cu pas : e călăul. Nu mă pierde din ochi și e plin de bunăvoință. Mă invită să merg cu el, să inspectez ghilotina ; părăsim, deci, galeriile Renaissance, spre a pătrunde în partea cea mai veche a castelului. Eșafodul fusese înălțat într-o criptă mică, ocupînd-o aproape în întregime. Călăul îmi explică, plin de zel și cu mîndrie, modul de funcționare al instrumentului ucigaș. Mă îndeamnă să-mi plimb degetul pe tăișul ghilotinei, ca să-i verific perfecțiunea, dar eu refuz această invitație. În același timp privesc totul, fără să tremur, pentru că nu-mi vine să cred — într-adevăr încă nu — că povestea asta mi se va întîmpla peste cîteva ceasuri. Mai există totuși posibilitatea de a fi grațiată în decursul nopții...

Peste puțin timp doresc din nou să mă izolez și mă întorc să explorez bătrînele turnuri. Descopăr capela. Mică, boltită și golașă, se aseamănă în chip straniu cu cripta călăului. Deschid o ușă laterală ; constat cu surprindere că dă spre o minusculă limbă de prundiș, ce se întinde la poalele meterezelor. Apa fadă rostogolește pietricelele, făcîndu-le să sune ca o grindină mărunță. Îmi spun : cît de plăcut ar fi să asiști, în duminicile frumoase de vară, la oficierea serviciului divin și apoi să ieși pe această ușă a înotătorilor, spre a-ți îmbăia trupul, după ce ți-ai spălat sufletul. Dar, nici nu mă gîn-

desc să mă arunc în apă și să fug. Mă mulțumesc doar să stau în prag și să privesc îndelung ușoara mișcare a apei ce răscolește prundișul, în timp ce în minte îmi revin niște amintiri din copilărie, desfășurînd în fața mea plaja pe care mama mă învăța să înot.

Și noaptea înaintează. Și iar mă plimb în mijlocul mulțimii și iar aud vorbindu-se despre mine în grupurile elegante și liniștite ce se strîng în jurul meselor, ori pe la colțurile galeriilor și ale teraselor. Se discută despre grațierea mea, se trag speranțe, se calculează șansele mele de a vedea sosirea ordinului înainte de răsăritul soarelui. Nu mă formalizez de faptul că în spatele meu se fac pariuri discrete. Merg fără să mă opresc, fără să adresez cuiva un singur cuvînt. Îmi dau seama că cerul a început să pălească spre răsărit și ceasul meu se apropie ; și spaima pune stăpînire pe mine — o simt cum se strecoară în scobiturile rinichilor, apoi cum îmi sugrumă gîtlejul. Orgoliul însă mă obligă să mă țin tare, să înfrunt orice, și să le arăt tuturor o față ireproșabilă. Căci asta vor ei de la mine ; se află aci ca să mă ajute, și mi-ar fi silă să-i dezamăgesc.

Revăd în minte eșafodul, cuțitul tăios al ghilotinei, uns cu ulei. Mă străduiesc din răsputeri să fac acel efort spiritual pe care înainte nu-l făcusem niciodată : să mă împac cu ideea că sînt muritoare. Și-l găsesc mai puțin anevoios decît mi l-aș fi închipuit. Mîna care îmi strangula gîtlejul slăbește strînsoarea, și chipul meu își pierde rigiditatea trufașă. Nu vreau să sufăr ; voi accepta. Pătrund deci în marele salon, cu fața blîndă, aproape surîzătoare.

S-a crăpat de ziuă. Curînd, soarele va începe să se salte încet deasupra lacului, ale cărui țărmuri nu se văd ; și cînd se va elibera de tot din mrejele apei, eu voi muri. Misterioșii mei tovarăși de noapte au ieșit pe terasă și privesc cu toții spre răsărit. Sînt calmi, și vioi, și frumoși. Îi văd pe cei ce-și sprijină coatele pe balustrada de piatră ; scrutează pîcla subțire, sperînd să mai surprindă barca miraculoasă care să aducă decretul de grațiere.

Dar soarele își face apariția, țîșnind din apă cu o măreție princiară. Îngenuncheată pe o canapea cu pernele cusute în aur, privesc inevitabila sa ascensiune. Acum toată lumea a amuțit, și tăcerea adîncă mă transportă dincolo de orice meschinărie, în ciuda faptului că ochii mei sînt umeziți de lacrimi.

Așadar, nici o grațiere. Voi muri. Cineva umple o cupă de șampanie și mi-o oferă. Cu un gest a cărui încetineală, împinsă la extrem, îl transformă într-un adevărat ritual, beau în sănătatea soarelui ce se înalță pe cer.

XANNT

Lui Bernard Gleyre

I

17 martie

Suzie cobora pentru a doua oară de-a lungul pîrîului, cînd descoperi obiectul strălucitor. Apa gonea pe liziera pădurii, şerpuind prin aluniş, cu speranţa să atragă razele soarelui. Cînd izbutea, oglinda ei arunca o sclipire ce aducea cu un zîmbet triumfal. Obiectul captat şi el lumina soarelui, dar altfel decît pîrîul. Era un cilindru metalic, şlefuit şi lustruit cu multă fineţe, de mărimea unei ţigări de foi mai groase. Ambele capete erau închise cu nişte grătăraşe ale căror găuri n-aveau nici o regularitate.

Suzie îi gratulă cu voce tare pe ticăloşii care confundă pădurea cu lada de gunoi. Apoi se decise să ridice cilindrul : s-ar putea să fie un obiect bun pentru „aport". Era timpul ca Pataud să înveţe să aducă înapoi metalele.

— Aici, frumosule !

Cîinele ţîşni din pădure şi sări peste pîrîu. Era un caniş mare, cu labele prea zdravene şi cu o mutră caraghioasă. Părul lui încîlcit, plin de pămînt şi vreascuri mărunte, nu mai făcuse cunoştinţă cu foarfeca de luni de zile. Căci Suzie voia ca Pataud să aibă înfăţişarea unui cîine adevărat şi nu a unei jucării de salon, sau bibelou de expoziţie.

Se îndreptă spre obiectul amintit.

Singur, pradă hazardului, pe această planetă ce se înăbuşă în războaiele, maşinile şi gunoaiele sale. O fişă roşie pentru Planeta Albastră, singura fişă roşie din fişierul nostru : ultrapericulos. Pentru a-i desemna pe cei patru exploratori, Corpul — compus din douăzeci de membri — a recurs la votul secret. Am fost ales.

Sondele Explorării Automate au fost formale : cea mai frumoasă planetă a Galaxiei e un infern. Am reflectat cu toţii îndelung asupra acestui mister, în timp ce pluteam deasupra mlaştinilor violete şi trandafirii ale Sublimei, la ceasul sînd insectele purtătoare de lumină zboară, roiuri-roiuri, spre asfinţit. Minţile noastre, însetate de CUNOAŞTERE şi puse de acord prin telepatie îşi puneau fără întrerupere, una alteia, tot felul de întrebări. În zadar însă : sondele automate nu spun nimic. Au spus că există aici o rasă de STĂPÎNITORI care se aseamănă cu noi ; mai exact, care sînt caricaturile noastre grotesti. Nişte STĂPÎNITORI pletorici, furioşi şi fragili. Miile de fluvii splendide ale planetei lor cară otrăvurile tehnologiei lor monstruoase şi sîngele unor masacre inimaginabile. Mai mult nu ştiau. Dar asta a fost destul ca să determine CORPUL EXPLORĂRII ÎNSUFLEŢITE să adopte — pentru vizitarea celorlalte paisprezece planete — în locul tragerii la sorţi procedeul unui vot special. Am fost ales.

Căci eu sînt XANNT, bătrînul şi înţeleptul XANNT.

Nimeni nu-mi cunoaşte vîrsta cu exactitate.

COMUNITATEA m-a supranumit NEPĂSĂTORUL.

Singur şi pradă destinului meu în acest corp artificial ! Ne-au trebuit aproape zece ani ca să-l punem la punct. Organe senzoriale retractile îmi permit să văd şi să aud. Cu pseudopodele, de asemenea retractile, mă pot deplasa — dar foarte încet şi penibil de greu. Analizorul îmi oferă posibilitatea să aflu, într-o fracţiune de secundă, principalele caractere psihice ale creaturilor de care mă apropii. Restul e o chestiune de sondaj — şi în privinţa asta am devenit un maestru.

În zori, un foarte graţios patruped s-a apropiat de mine şi eu m-am concentrat pentru transfer. Mi-am dat seama însă că era un animal de pădure, şi-i evita pe

STĂPÎNITORI ; drept care, am renunțat să-i împrumut corpul. Aștept în stare de alertă atenuată. N-ar trebui să aștept prea mult ; toți patru am fost răspîndiți într-o *regiune-martor* tipică și nespus de favorabilă proiectului nostru : fără conflicte armate, clima temperată, densitatea populației foarte mare. Așadar, toate șansele sînt de partea noastră.

Comunitatea Supremilor să-l binecuvînteze pe Exploratorul ei Ales !

Privesc și ascult. Într-o parte, se văd niște arbori și un pîrîu. În cealaltă, o întindere vastă de pămînt ce pare să fi fost lucrat de niște mașini puternice : agricultură, hrană grosolană pentru corpuri grosolane. De unde mă aflu, pot zări și un ochi de cer ; zdrențișoare de nori se destramă și se lungesc încet, căpătînd mereu alte forme. Meditez, ascultînd zgomotul Alertei totale.

Se înaintează de-a lungul pîrîului — două feluri de pași.

O creatură bipedă : un STĂPÎNITOR. Și o creatură patrupedă. De ales una din două. Repede. Să sondez. Sînt *împreună*. Legături evidente, dar de neînțeles. Nu e timp de... Biped adult — prea dificil. Patrupedul. Și mă concentrez.

Suzie culese cilindrul metalic din mijlocul mărăcinilor, îl mirosi zgomotos apoi, agitîndu-l pe la nasul cîinelui, îi spuse :

— Uite ce obiect frumos ! și-l aruncă pe drum, departe. Aport !

Canișul se lansă ca săgeata și, oprindu-se drept în fața obiectului, lăsă capul în jos ca să-l adulmece înainte de a-l lua în bot.

Conștiința lui se stinse ca o mică flacără, în care cineva suflă pe neașteptate.

Animal cu sînge cald — mamifer superior — carnivor — mascul — inteligență nereflexivă, de tipul celor trei specii domesticite. Mă duc.

Desprinderea. Moartea. Întuneric. Infernul negru. Renaștere. Al treizeci și doilea transfer și, totuși, la fel de greu ca întotdeauna. Să pun stăpînire. Calm. Mai întîi simțurile. Văzul, auzul, mirosul.

Ah !

Sute, mii de mirosuri complexe, violente, înțepătoare mă iau cu asalt, mă scufundă, nu pot.

STĂPÎNITORUL se apropie. Țipă. Răcnește. Furie demențială. Nu pot încă să mă mișc. Rasă de ucigași — o să mă ucidă. Sfîrșitul aventurii pentru bătrînul XANNT.

Cîinele stătea înfipt în fața acelui ciudat capăt de țeavă, cu capul lăsat, tremurînd din tot corpul.

— Ceva nu-i în regulă cu acest cîine, spuse Suzie. Ce-i cu tine, grăsunul meu Pataud ? Ești bolnav ? Sau rănit ?

Tonul vocii se schimbă brusc. Mi se dă poate, o amînare. Să mă concentrez la maximum. Bine. Să sondez.

Flux emoțional de o violență nemaipomenită, torențială, concentrată asupra corpului meu de împrumut ! Mă lovește în plin, cu o forță intolerabilă. Oroarea e prea mare, întrerup contactul. Înainte de toate să pun stăpînire pe organele locomotorii. Trebuie să fac imposibilul, atîta timp cît mai am o șansă.

Un pas.

Doi, trei, patru pași. Merge. Pot să mă îndepărtez.

STĂPÎNITORUL mă cercetează cu atenție, dar nu încearcă să mă ajungă.

Cei doisprezece ani de antrenament își demonstrează eficacitatea, în cîteva secunde am reușit să mă restabilesc și să mă concentrez în întregime. Mă mai îndepărtez puțin, analizîndu-mi, în acest timp, corpul de împrumut. Un individ tînăr, dar matur din punct de vedere sexual. Vederea, foarte dezamăgitoare : miopie, daltonism. Auzul perfect, mirosul fabulos. Dantura puternică. Morfologia unui alergător de cursă lungă.

Concluzia ce se impune : un animal de vînătoare, clădit anume ca să-şi urmărească prada pe distanţe lungi.

Deci, problemă : cum se poate stabili o legătură între un STĂPÎNITOR cu inteligenţă reflexivă şi un carnivor evident periculos ?

Am un sfert de an la dispoziţie, pentru rezolvare.

*

Planeta asta e frumoasă.

Ştiam acest lucru. Să decodifici însă datele unei sonde automate e o treabă serioasă. Iar să stai cu picioarele înfipte într-un pămînt adevărat, e altă treabă serioasă. În ciuda viziunii mele imperfecte, disting rînduirea culturilor, petele întunecate ale pădurilor, unduirea dulce a peisajului. Colinele noastre artificiale de pe SUBLIMA nu au forme atît de perfecte.

Alerg pe o potecă. Acum sînt stăpîn cu desăvîrşire pe corpul meu de împrumut. Pot să fug repede, fără îndoială mult mai redepe decît STĂPÎNITORUL ; dacă atitudinea lui va deveni iar ameninţătoare, aş putea să dispar.

Suzie a constatat cu inima uşurată că Pataud şi-a recăpătat comportamentul normal. „Mă întreb ce l-a apucat" — îşi spune în sinea ei ; vorbea adeseori cu voce tare, cînd se afla singură, la ţară. S-a aşezat pe covorul de frunze uscate de la marginea pîrîului şi şi-a aprins o ţigară.

— Vino aici, căţelul meu drag !

Apel. Nu poate fi adresat decît corpului meu de împrumut. Să-mi analizez cu calm tendinţa de a fugi. Bine. Să mă apropii. Mai mult.

Prima eroare de corectat ; această creatură nu este un STĂPÎNITOR, ci o STĂPÎNITOARE.

Şi mai aproape.

Să mă obişnuiesc cu slutenia ei, cu aspectul ei caricatural şi de-a dreptul monstruos. Trăsături brutale. Pielea feţei de o paloare dezgustătoare. Corpul, pe

care-l ghicesc masiv şi rigid, e îmbrăcat în veşminte grosolane. Şi, mai cu seamă, lipsesc aripile. Rasă cătărătoare...

Aripile mele moarte, desfăşurate larg în amurg, peste mlaştinile de la...

Nu e momentul de... ! Sondează !

Nici o barieră mentală ; aşadar nu e telepatică. Ce noroc ! În felul ăsta, cel puţin, nu va trebui să-mi menţin propriile mele bariere, şi munca mea va fi mai uşoară. Ciudat. Psihismul ei a încetat aproape să mai funcţioneze. Un fel de meditaţie — visare, provocată de susurul pîrîului. Imagini foarte confuze...

Amintiri din copilărie ?

Da, aşa s-ar părea. Puah ! Acest unic element ar fi deajuns spre a dovedi debilitatea acestei rase în comparaţie cu...

Alertă ! Creatura îşi întinde mîna spre mine. O mînă uimitoare, perfect articulată, aptă, fără doar şi poate, pentru muncile cele mai fine, de altfel singura superioritate a STĂPÎNITORILOR asupra SUPREMILOR.

Să mă las atins ? N-am încotro, trebuie !

Ah !

Ceva — ca un fel de curent — se scurge din această mînă în adîncul sufletului meu — ceva puternic, lipsit însă de orice brutalitate, ceva de o gingăşie ce nu are însă nimic comun cu slăbiciunea, ceva cald, fierbinte, dar care nu frige.

Deplasare lentă a mîinii peste părul corpului de împrumut. Stai, nici o mişcare !

— Eşti un cîine de ispravă, bunul meu Pataud !

Îşi retrage mîna. Gata ! S-a terminat. Să mă concentrez.

Oricum, am reuşit să menţin contactul sondajului lejer. Acum ştiu : „cîine" e un nume comun, iar Pataud un nume propriu.

Cît priveşte vocabula „meu", e, fără îndoială, un pronume posesiv care afirmă, cu brutalitate, că trupul meu de împrumut îi aparţine. Deci, spirit de proprietate, atîtător la ură şi la războaie. Oribilă rasă.

STĂPÎNITOAREA se ridică. Nu-mi rămîne nimic mai bun de făcut, decît s-o urmez. Dacă mă duce la ea acasă, norocul e, într-adevăr, de partea mea.

Suzie se îndreaptă spre mașina ei. Cîinele se ține la cîțiva metri în spatele ei, înaintînd cu un pas cam țeapăn.

•

Gonim într-o mașină închisă, strîmtă, care îmi amintește în ce măsură sîntem claustrofobi, noi, SUPREMII. Dar acești DOMINANȚI apteri n-au, desigur, simțul spațiului, așa cum îl avem noi, SUPREMII : sînt legați de sol și, de bună seamă, le place să se închidă, să se ascundă în vizuini subterane, să se chircească, să clocească în duhoarea lor.

Părăsim cîmpia și intrăm în cetate. Aer otrăvit. Pretutindeni larmă, urîțenie ; senzație de sufocare ; ceva mă apasă, mă strivește. Iată, deci, ce ar fi devenit SUBLIMA, dacă n-am fi operat la timp CONVERSIUNEA noastră ! Dacă n-am fi părăsit tehnologia confortului și a profitului, pentru a ne consacra artei de a trăi și de a ne prelungi viața. Dacă n-am fi reînnoit total civilizația noastră, întemeind-o pe Filosofie, pe Estetică, pe cercetare științifică dezinteresată. Iar acest dezinteres ne-a condus mult mai departe în mirajul CUNOAȘTERII decît aviditatea pe acești DOMINANȚI ; pentru plăcerea pură de a cunoaște, noi am sondat infinitul mic și infinitul mare ; am fost stăpîni pe noile surse de energie, am inventat mașini și motoare ciudate și uimitoare, ce nu depășesc niciodată stadiul prototipului ; am explorat alte două planete ale sistemului nostru solar — INTENSUL, care ne fulgeră orizontul și LĂMPIȚA, care aruncă o lucire verde pe zenitul nostru ; am descoperit saltul în superspațiu, am lansat sondele noastre ultra miniaturizate, ca un roi de insecte luminiscente, în toate cantoanele GALAXIEI. Și, totuși, SUBLIMA a rămas sălbatică și pură.

Sălbatică ! Pură ! Mirosuri urîte, de mort, răzbat spre mine, din toate părțile. Să înduri această grozăvie, preț de trei lunații ! Cumplit ! Nu știu dacă voi fi...

Calm... Să mă concentrez, să analizez această îndoială. Inteligența mea, logica și curiozitatea mea trebuie, în mod necesar, să învingă oroarea. Mă aflu aici ca să observ totul cu seninătate și precizie, să înregistrez totul, fără greș, în memoria mea infailibilă. Dar împotrivirile mele psihice nu sînt, oare, de neclintit ? Orice s-ar întîmpla, voi rămîne tare și rece, ca ghețurile ce se abat peste oceanele INTENSULUI. Sînt XANNT nepăsătorul.

Mașina își încetinește mersul. Pătrundem într-un cartier mai aerat.

Mașina se oprește în fața unei căsuțe foarte urîte, înconjurată de o grădiniță. Coliba mea de trestie...

Mda. Așadar, aici voi trăi : în definitiv, putea fi și mai rău.

•

Sînt singur în grădină. Alertă atenuată, răgaz de odihnă. Prilej de a face un prim bilanț al situației.

În casă am găsit apă și hrană corespunzătoare corpului meu de împrumut. Subzistența mea pare a fi deci asigurată. Dar nu știu încă dacă acest animal, căruia ei îi spun „cîine", este un sclav sau o jucărie, sau un fel de simbioză — sau, pur și simplu, o bucată de carne pe picioare. Pe de altă parte, ar trebui să învăț repede cum să mă comport, ca să par un cîine normal ; dacă ar socoti că sînt bolnav, DOMINANTA m-ar ucide fără doar și poate, ținînd seama de cruzimea feroce a rasei sale.

În orice caz, pentru moment, am un adăpost sigur. Așa cred. Dar în această casă oribilă sînt înghesuite, claie peste grămadă, piese de mobilă, scule și obiecte de tot felul ; senzația de strîmtoare și de sufocare îmi provoacă o stare de indispoziție la limita suportabilului.

Coliba mea de trestie împletită, spațioasă, degajată, deschisă larg mirosurilor de mlaștină, imagine perfectă a seninătății și detașării mele, simbol al...

Nu. Nu acum. Să-mi anihilez toate amintirile inutile. Bine. Să meditez asupra...

•

Nicolas își alinie Peugeot-ul său gri în spatele micuțului Fiat și, după ce-l ajută pe Eric să coboare din mașină, intrară amîndoi în grădină.

Eric își împinse părintele într-o parte și, cu strigăte de indian, porni glonț în direcția cîinelui. Pataud se ridică dintr-un salt și rămase într-o totală nemișcare, în timp ce puștiul îl ciupea cu toată puterea.

— Încetează o dată și nu-l mai chinui, huliganule, strigă Nicolas. Suzie!

Femeia deschise ușa și cei doi se îmbrățișară.

— Spune-mi, cîinele ăsta e bolnav? întrebă Nicolas; pare atît de ciudat...

— Nu prea e în apele lui, ar fi mai bine să fie lăsat în pace. Eric, du-te și spală-ți mîinile! Cum a decurs discuția, bine?

— Impecabil, îi răspunse Nicolas, Ante-proiectul meu a fost acceptat în întregime, cu excepția cîtorva amănunte. Voi construi cel mai simpatic edificiu școlar din acest oraș.

Suzie îl mîngîie pe obraji.

O familie.

Masculul, femela, copiii îngrămădiți în același bîrlog subteran, ca animalele. Respingător!

Dar această micro-societate constituie, fără doar și poate, un excelent teren de studiu.

Pentru moment, rămîn cu ei.

•

— Uf, răsuflă Suzie ușurată. În sfîrșit, l-am făcut să adoarmă pe acest micuț neastîmpărat. Mi-ai umplut și mie un pahar? Mersi, scumpul meu, ești o comoară.

Apropo, poimîine e ziua ta de naștere: cum vrei s-o sărbătorim?

— Teizeci și cinci de ani, mormăi Nicolas. E îngrozitor să ai, deodată, treizeci și cinci de ani.... Mă întreb dacă, într-adevăr, am chef să-i sărbătoresc...

— Ești un aiurit! E vîrsta cea mai frumoasă; vîrsta la care tinerețea merge mînă în mînă cu maturitatea și împreună fac isprăvi măreție...

— Ești tu o scumpă că-mi spui asta, dar eu... cum să-ți spun... am sentimentul că, îndată, voi ajunge la capătul trecătoarei, și va trebui să mă gîndesc la celălalt versant, la cel ce dă spre nord...

Am sondat și am înțeles, căci ideea a devenit, pe neașteptate, foarte clară. Sărmane creaturi efemere! Umbra morții se abate peste ele, de la vîrsta cea mai fragedă. Nu apucă să iasă din cercul copilăriei, decît pentru a se arunca în brațele nopții întunecate.

Și eu, care sînt atît de bătrîn încît nimeni nu-mi cunoaște vîrsta cu exactitate — nici măcar eu. Care dintre Supremi ar fi atît de frivol, încît să-și numere anii?

În orice caz, eu unul știu că m-am născut în primul dintre SECOLELE BINECUVÎNTATE. N-am cunoscut epoca aceea dinaintea CONVERSIUNII, cînd nu lipsise mult ca SUBLIMA să devină asemănătoare PLANETEI ALBASTRE. Am trăit întotdeauna viața ascetică și senină, studioasă și meditativă a NOII CULTURI.

Lăudată fie Comunitatea Supremilor! Datorită acestui mod de existență am consimțit noi la insondabila noastră CUNOAȘTERE. Și am acceptat fabuloasa noastră longevitate. Secolele se scurg fără să erodeze tinerețea trupurilor noastre perfecte.

Din păcate, prea perfecte! Și prea fragile ca să înfrunte ostilitatea acestor planete îndepărtate, iar sondele automate ne permit doar să întrezărim minunile. Neputința de a ieși din sistemul nostru solar era prețul de răscumpărare al quasi-imortalității noastre. Noi nu puteam decît să visăm, plutind în crepuscul, frustrați, blocați în neobosita noastră căutare a cunoașterii. Ne aflam într-un impas.

Atunci Rong a descoperit transferul.

Binecuvîntat fie numele tău, Rong-Bătrînul, profesorul nostru! Te-ai născut înaintea Conversiunii, chipul și trupul tău poartă stigmatele decrepitudinii, în ciuda îngrijirilor dezinteresate ale chirurgilor noștri. Asceza ta însă e fără de cusur, iar meditația ta fără de prihană. Numai tu dispuneai de suficientă spiritualitate, pentru a pune la punct această incredibilă operație a transmigrației, numai tu aveai destulă răbdare pentru a o împărtăși celor mai bătrîni și celor mai înțelepți dintre noi — celor șaizeci de Exploratori-Aleși, repartizați în acest moment în grupe de cîte patru, pe cincisprezece dintre planetele populate ale Galaxiei. Dar transferul nu este perfect.

Dacă nu putem întreprinde singuri această transmigrație, pornind dintr-un corp artificial, așa cum am făcut eu acum, avem cu toții nevoie de forțele psihice conjugate ale altor doi sau trei însoțitori, pentru a trece dintr-un corp viu, în alt corp la fel de viu. Există în astroneful nostru, lansat pe orbita din jurul Planetei Albastre, patru Cosmonauți Aleși, anume instruiți pentru această muncă. Dar dacă ei nu vor izbuti să mă recupereze, voi rămîne, pentru totdeauna, prizonierul corpului meu de împrumut și, în consecință, voi muri de moartea unui cîine.

Ca toți Exploratorii Aleși, am acceptat cu sînge rece acest risc. Nu însă fără a-l reduce la minimum, căci Supremii nu-și expun viața la modul demential și gratuit, așa cum fac Dominanții de pe PLANETA ALBASTRĂ. M-am antrenat metodic pentru acest transfer. Am trăit în treizeci de corpuri diferite. Am fost *orgul* pahidermic în mlaștina lui, și insecta luminiscentă ce zboară în amurg. Am fost șarpe în junglele LĂMPIȚEI, mamifer acvatic în oceanele INTENSULUI. M-am tîrît, m-am cățărat, am mers pe picioare, am înotat, am păscut. Am sfîșiat prada vie și am picurat venin în corpuri palpitînd și după moarte. Am dobîndit o prudență, o abilitate, o experiență fără limite.

Și, în timpul fiecărui transfer, superbul meu trup cu aripi moarate, în stare de insuflețire suspendată, mă aș-

tepta în coliba mea. Mă așteaptă și acum, încremenit și frumos, sub acoperișul de culoarea mierii.

Coliba mea de trestie... Am investit treisprezece ani de muncă în împletitul panourilor, desenînd pe fiecare dintre ele o imagine simbolică a principalelor teme ale meditației mele. În cele din urmă, potrivit tradiției, vecinii au venit să mă ajute la montarea acoperișului de paie. Cînd totul a fost în perfectă stare, ne-am așezat și am urmărit ritualurile serbării-inaugurale: camarazii mei au intrat unul cîte unul, cu o vibrație delicată a aripilor; au admirat și au comentat multă vreme desenele rogojinilor mele. Pe urmă ne-am pus de acord și ne-am oferit un moment de gîndire de o uimitoare intensitate. În calitate de gazdă, am ales tema: Hotarele Universului...

Acolo mă aflu acum — la Hotarele Universului. Pe o planetă istovită de nebunia și otrăvurile ei, închis într-o casă care îmi exacerbează claustrofobia, în societatea a trei creaturi inferioare, atît de mizere, de slute și de grosolane, încît studierea lor mă deranjează.

Eu, care de-a lungul secolelor am visat la stele!

Dar eu sînt XANNT NEPĂSĂTORUL și-mi voi îndeplini misiunea fără șovăială. Voi ști să-mi stăpînesc greața, să-i cercetez pe acești Dominanți, să-i sondez cum se cuvine și să le smulg toate secretele. Și, asemenea celorlalți Exploratori Aleși, voi transmite pe Sublima informații de natură să lărgească la infinit cunoașterea accesibilă rasei mele.

Sfînta Comunitate se poate bizui pe bătrînul XANNT.

II

21 Martie

Să pun în ordine, să clarific datele culese în decursul acestor patru zile: în felul ăsta Comunitatea va putea să sondeze cu folos amintirile mele.

Am avut, dintr-o dată, o decepție cumplită: acești DOMINANȚI nu dispun de o memorie absolută! Sînt obligați să-și *stocheze* cunoștințele în memorii artificiale, pe care ei le numesc „cărți", iar eu nu voi avea

niciodată răgazul să le descifrez. Din păcate, fațete întregi ale acestei culturi îmi vor scăpa, fără drept de apel.

A trebuit să mă adun, să mă concentrez și să reflectez îndelung ca să trec peste momentele de frustrare. Nu mi-aș fi închipuit niciodată că niște creaturi ar putea atinge stadiul inteligenței reflexive cu un asemenea handicap. Memoria absolută mi se părea la fel de indispensabilă activității mentale, ca facultatea de a raționa. Ca toți SUPREMII, sînt și eu depozitarul CUNOAȘTERII TOTALE a rasei mele.

Acum înțeleg de ce Nicolas nu-i decît un simplu arhitect și nimic altceva. Incapabil de a învăța totul, neavînd decît amintiri lacunare și foarte labile, UMANII sînt nevoiți să se specializeze, să practice o strictă diviziune a muncii. O existență îngustă și pauperă — ce temniță *sufocantă!*

Nu voi învăța, deci, decît ceea ce știe Suzie și Nicolas și — dacă norocul îmi surîde — alți doi sau trei DOMINANȚI. Cunoaștere fragmentară, plină de goluri, de inexactități, de uitări și poate chiar de greșeli. Sînt tare dezamăgit că misiunea mea își pierde, în felul acesta, o parte din interes.

Și totuși mi-o voi duce la îndeplinire, făcînd totul, pînă la capăt.

Am muncit, în primul rînd, să aflu ce anume îmi este indispensabil pentru a supraviețui.

Acum știu cum trebuie să mă comport ca să par un cîine normal. Sarcina e ușoară: pe tema asta DOMINANȚII își fac niște imagini de o simplitate de-a dreptul puerilă. Știu să dau din coadă, să întind lăbuța, să ling mîna cu o anumită semnificație. Am încercat, de asemenea, să înțeleg ce reprezintă pentru ei un cîine. Copilul are o atitudine incoerentă și constituie o problemă atît de grea, încît amîn studierea lui pentru mai tîrziu. Cei doi adulți însă au față de corpul meu de împrumut niște reacții pozitive; în afara plăcerii estetice

pe care o încearcă privindu-l cum se hrănește, îl înconjoară cu o inexplicabilă rețea emoțională și veghează cu asiduitate la bunăstarea lui. Evident, el ocupă în psihismul lor un loc aparte, mai precis, un loc privilegiat, dar eu nu izbutesc să văd cu claritate nici acel *cum*, nici acel *pentru ce* al acestui fenomen ciudat — și-mi lipsește experiența pentru a-l elucida: noi, SUPREMII, n-am domesticit niciodată creaturile inferioare; noi am considerat această întreprindere o îndeletnicire sîngeroasă și degradantă. Noi ne mulțumim să le cercetăm fără pasiune, pentru a spori Cunoașterea noastră.

Am învățat, de asemenea, limba DOMINANȚILOR, structurile ei, vocabularul de bază. Muncă aproape la fel de lesnicioasă ca precedenta. Intelectul lor e atît de puțin dezvoltat, încît nu-și pot alcătui concepte clare fără intermediul cuvintelor. S-ar putea spune aproape că limbajul le servește drept gîndire. În anumite momente, foarte rare, ajung la un fel de meditație neverbală ce se aseamănă, de departe, cu aceea a unui tînăr SUPREM novice; asta se întîmplă mai ales atunci cînd ascultă muzica lor unică, față de care nutresc o admirație cvasi-religioasă; ieri, de pildă, Nicolas a spus că e „tot ce a produs mai măreț Occidentul". Am studiat în memoria lui conceptul „Occident" și am stabilit o puternică barieră mentală împotriva muzicii: mă stînjenește, mă contrariază, îmi amenință seninătatea.

*

Acum trebuie să mărturisesc că sînt istovit și saturat. Iată, au trecut patru zile de cînd îi sondez pe Suzie și Nicolas fără răgaz.

Și spiritul lor mă îngrozește.

Psihism mai agitat decît oceanele ucigătoare ale INTENSULUI. Afectivitate fără frîu, cu flux și reflux constant, ca o maree; cînd la suprafață, cînd în niște adîncuri în care nu izbutesc să pătrund. Lăcomie, furie, bucurie vulgară, supărare prostească, groază, ambiție:

toate acestea se amestecă între ele mereu și forfota lor nu încetează niciodată. Pînă și gîndirea lor științifică și filozofică prinde culoarea pasiunii și e deformată în chip monstruos de reacțiile lor emotive cele mai violente : dorința și teama.

Teamă și dorință, îngemănîndu-se și zămislindu-se, una pe cealaltă, la nesfîrșit.

Agresivitatea intra-specifică a acestor DOMINANȚI e, pur și simplu, înfiorătoare. Numai un fel de morală socială îi împiedică să se ucidă între ei pînă la unul. Deocamdată, această morală nu e liber consimțită : e implantată în ei prin educație și sînt constrînși să țină seama de ea, sub amenințarea unor pedepse din cele mai grave.

Și pentru a încununa totul (sau pentru a întemeia totul), o sexualitate mistuitoare — patologică.

Și, totuși, trebuie să recunosc că reacțiile lor emoționale nu sînt în întregime negative. Cînd sînt animați de ambiție, depun aceeași frenezie în creație, ca și în distrugere. Și sînt capabili de atașamente sentimentale atît de violente, încît depășesc orice posibilitate de înțelegere.

Totul în ei e pasiune. Ard, se zbuciumă și se macină zi de zi, încît nu e de mirare că viața lor e atît de scurtă !

SUPREMII au reușit să-și prelungească existența, strunindu-și, tocindu-și și slăbindu-și sistematic pasiunile. Pentru înfrîngerea imoralității, igiena mentală e mult mai importantă decît igiena psihică. Mă întreb uneori dacă nu-i o atitudine antifilozofică să lași aceste sărmane creaturi să lîncezească în dezordinea lor interioară și în teama lor de moarte. Dar, bineînțeles, eu nu pot, de unul singur, să modific destinul unei specii. Și chiar dacă aș putea, cele Trei Legi ale Explorării însuflețite mi-ar interzice cu strictețe acest lucru.

PRIMA LEGE : EXPLORATORUL ÎN TRANSFER VA RĂMÎNE, ÎN ORICE ÎMPREJURĂRI, SENIN, NEPĂSĂTOR ȘI RECE.

A DOUA LEGE : ÎN AFARA CAZULUI DE PERICOL MORTAL, EXPLORATORUL ÎN TRANSFER NU VA FACE UZ DE PUTERILE SALE PSIHICE PENTRU A MODIFICA COMPORTAMENTUL CREATURILOR PE CARE LE STUDIAZĂ.

A TREIA LEGE : EXPLORATORUL ÎN TRANSFER VA PĂSTRA CU STRICTEȚE COMPORTAMENTUL OBIȘNUIT AL CORPULUI SĂU DE ÎMPRUMUT.

Sînt reguli pe care EXPLORATORII le-au elaborat în comun, în timpul antrenamentului lor de transfer. Sînt roadele CUNOAȘTERII noastre, ele garantează supraviețuirea noastră și succesul misiunii noastre. Ne-am deprins să medităm asupra lor în fiecare zi, atîta timp cît ne aflăm într-un corp de împrumut.

Sînt obligat, deci, să-mi anihilez mila, așa cum mi-am anihilat dezgustul : SENIN, NEPĂSĂTOR ȘI RECE.

Îmi rămîne să mă apăr împotriva unei ușoare aprehensiuni care mă cuprinde din cînd în cînd. Am impresia că există la umani ceva ce nu înțeleg, ceva ce nu izbutesc să sesizez ; vocea lor, privirea lor, mîinile lor se încarcă uneori de o forță puternică și misterioasă ; natura ei îmi scapă și nu sînt în stare s-o intuiesc. Suzie mi se pare o ființă deosebit de înzestrată. Mă concentrez, sîntem mereu în stare de alertă. Dar e greu de stabilit împotrivirile mentale față de o forță despre care nu știu nimic.

Ce bine mi-ar prinde acum să am Comunitatea la îndemîna spiritului meu, ca să mă ajute, să mă sfătuiască... ! Confruntat ceas de ceas cu niște ființe absolut străine, simt povara grea a singurătății, a inimaginabilei îndepărtări. Cercetez cerul nocturn ca să descopăr pe bolta lui soarele meu — acel soare ce face să tresară ceața argintie deasupra mlaștinilor cu vegetația în floare.

III

23 Martie

Abia se crăpase de ziuă cînd Suzie opri maşina în faţa cabanei, aflată la marginea unui platou întins ce oferea terenuri perfecte de antrenament. În prag, Jean Pierre dădea directive unui mic grup de chinologi înfrigurați și bine dispuși.

— Hai, repede, Suzie, o întîmpină el : și spune-mi ce exerciţiu vrei să faci azi cu el, pentru a-i stimula mirosul ?

— O căutare a stăpînului, răspunse Suzie.

— Perfect : o să mergi pînă la pîrîu și mai înaintezi cincizeci de metri în pădure ; pe urmă, te ascunzi. Acum însă înhamă-ţi acest animal feroce și du-te și leagă-l de gard, lîngă ceilalţi.

La auzul cuvintelor „animal feroce", Suzie își manifestă supărarea, schimbîndu-se la faţă. Își dădu cîinele jos din maşină și, după ce-i puse un ham lejer, din piele, porni cu el spre gardul viu.

Ce-o fi vrînd de la mine ? Spiritul ei nu-mi transmite nici o imagine clară. Să aştept să văd. Altceva nu-mi rămîne...

Alertă totală !

Un flux de mînie arţăgoasă se îndreaptă spre mine, venind dinspre gardul viu — agresivitatea intra-specifică a celorlalţi cîini !

Din fericire, legaţi. Se calmează de îndată ce Suzie mă leagă în rînd cu ei.

Pentru mine, ocazie nesperată de a-i studia. Și-l sondez pe cel mai apropiat, un animal negru uriaș, cu părul lung. În afara Cunoașterii dezinteresate, aș putea să mai aflu niște elemente care să-mi ușureze...

Oh ! Uluitor !

Ar fi us psihism de carnivor social cît se poate de comun, dacă n-ar fi...

Chiar în centru, într-adevăr uluitor...

Imaginea proprietarului său — a STĂPÎNULUI său.

O imagine fantastică, iradiantă, luminînd și transformînd tot restul, pînă la instictele cele mai profunde. Încărcătura afectivă concentrată asupra mea are o intensitate de-a dreptul prodigioasă.

Îi sondez, la iuteală, pe ceilalţi : același rezultat. A fost nevoie, fără îndoială, de milenii de domesticire sistematică, pentru a se ajunge la o asemenea denaturare. Să investești atîta răbdare spre a-ţi crea adoratori.

Vanitatea umană e, categoric, mult mai nevrotică decît mi-aș fi închipuit.

Acum înţeleg mai bine de ce aștepta Suzie, fără încetare, semne de atașament din partea mea...

Suzie ?

A dispărut.

Asta nu-mi place. Deloc nu-mi place. Mă aflu la discreţia...

Vine cineva. Un tînăr cu faţa energică. Spre mine se îndreaptă.

Mă conduce pînă în dreptul unui ţăruș înfipt pe o pajiște înverzită, aici îmi prinde de ham un șnur lung, apoi îmi poruncește să caut.

Să caut ce ? Nu...

Tînărul începe să sufle pe nas, și să adulmece într-un mod caraghios.

Înţeleg.

Trebuie să mă folosesc de simţul meu olfactiv. Îmi las nasul în pămînt — mirosul lui Suzie. Dîra e atît de limpede pentru nările mele, așa cum e poteca pentru ochi. S-o urmez. Tînărul păşește la zece metri în spatele meu, ţinînd de capătul șnurului ; pe cît se pare, trebuie să-l duc la Suzie. Asta înseamnă...

Alţi cîini apar pe cîmp, mirosind, ca și mine, niște urme.

Am înţeles : o ședinţă de dresaj !

Așadar, oamenii se folosesc de extraordinarul simţ olfactiv al cîinilor. Aș fi putut să ghicesc asta mai demult, după tot ceea ce aflasem despre acești DOMINANŢI — după felul în care aservesc ei natura. Dimineaţa aceasta rezolvă, dintr-o dată, numeroase pro-

bleme privind raportul om-cîine. Dar nu toate. Fondul delicat al întregii chestiuni îmi scapă încă...

Suzie a luat-o pe aici. A traversat drumul și a intrat în pădure.

Iat-o.

Mă mîngîie și mă felicită cu entuziasm.

Dresaj pe bază psihologică-afectivă. Procedeu foarte ingenios. Felul practic de a se descurca al umanilor n-a încetat să mă surprindă.

Și acum : voi fi pus, oare, să îndeplinesc alte munci ? Curiozitate intensă. O zi norocoasă pentru îmbogățirea CUNOAȘTERII.

*

Antrenamentul se apropie de sfîrșit.

— Pataud a lucrat bine, spuse Suzie.

— Trebuie să admit că face progrese, încuviință Jean-Pierre. Supunerea a fost aproape perfectă. Dacă ar mai avea și o poftă minimă de a mușca... Joël și Juliette, strigă el. Veniți să facem o demonstrație de apărare a stăpînului !

Suzie, cu canișul la piciorul ei, se uita cum lucrează malineza Juliettei. Jean-Pierre simula un atac și căței, ținută în lesă, se năpustea lătrînd asupra agresorului. Juliette avea de furcă, nu glumă, ca s-o poată struni.

Boxerul lui Joël reacționează în același mod.

— O, Pataud, murmură Suzie, dacă ai ști să faci și asta !... Restul merge atît de bine, încît am putea să ne prezentăm la un concurs...

E foarte tristă. Necaz pueril. Biete ființe efemere, care nu izbutesc niciodată să se descotorosească de copilăria lor. Bizar : mă simt ofensat de această tristețe. Emoțiile omenești sînt la fel de contagioase ca ciuma : Atenție : pericol ! Trebuie să...

— Jean-Pierre, izbucni Suzie, aș dori să mai încercăm o dată !

— Știi bine că e inutil, sărmana mea copilă ; nu trebuia să cumperi un caniș... Dar, mă rog, să încercăm, pentru ultima oară...

Suzie asigură lesa, înfășurînd-o bine în jurul pumnului, apoi trecu prin fața lui Jean-Pierre și acesta ridică brațul cu o mișcare violentă.

Pataud țîșni și începu să latre.

Suzie : spirit luminos ca soarele. Surpriză, încîntare, bucurie intensă. Mă mîngîie, să mă sufoace, nu alta.

E plăcut, am impresia că...

Blestemăție !

Am încălcat a Treia lege !

EXPLORATORUL ÎN TRANSFER VA PĂSTRA CU STRICTEȚE COMPORTAMENTUL OBIȘNUIT AL CORPULUI SĂU DE ÎMPRUMUT.

Da, nu încape nici o îndoială, am încălcat-o. Cum am putut...

Ei, nici chiar așa să n-o luăm ; nu-i decît o mică, o foarte mică abatere : nimic din ceea ce ar putea face să se bănuiască adevărul. Va fi singura mea îndepărtare, jur ! Iar Suzie e atît de mulțumită... !

— Ei, ce zici ? întrebă Suzie.

— Ce să zic... Ca să crezi, trebuie să vezi, spuse Jean-Pierre. Și de văzut, s-a văzut... Înscrie-te la micul concurs din 6 aprilie : ai toate șansele de succes.

*

Spiritul lui Suzie a devenit nespus de plicticos.

Nu se mai gîndește decît la apropiatul concurs și veșnic își imaginează, pînă la cel mai mic amănunt, tot ce va trebui să facă animalul ei. Firește, memoria mea infailibilă înregistrează întruna, și nu-i scapă nimic.

Suzie îmi vorbește : „Spune-mi, Pataud, nu-i așa că o să ai o comportare bună ? Aș dori tare mult să ieșim printre primii..."

Cum să mă decid?... În definitiv, n-aș risca nimic mulțumind-o pe Suzie. Dimpotrivă, făcîndu-i această bucurie, m-ar trata în continuare la fel de bine și, în felul ăsta, misiunea mea ar fi mult ușurată...

IV

6 aprilie

Era o dimineață mohorîtă și rece, peste cîmp se lăsase o ceață densă, făcînd să lucească arăturile și, din cînd în cînd se mai abătea peste toate o burniță nesuferită și pătrunzătoare. Încălțați cu cizme sau ghete grosolane, cu gîtul înfundat în umeri sub îmbrăcămintea groasă, judecătorii, valeții și concurenții se mișcau greoi pe pămîntul moale.

Pe o rază de cinci kilometri cît ținea terenul de concurs cîinii lătrau de zor.

La marginea drumeagului se opri deodată o mașină din care coborîră Jean-Pierre și Nicolas.

— Unde-i Suzie ? întrebă Nicolas.

— Dacă vă interesează cumva doamna cu canișul, îi răspunse un tînăr, atunci să știți că dumneaei și-a terminat turul. A fost o demonstrație superbă. Va obține, cu siguranță, punctajul maxim.

— O sută de puncte asigurate, spuse Jean Pierre zîmbind, și gura i se întinse pînă la urechi.

— Să nu ne bucurăm prea devreme, interveni Nicolas. Greul abia urmează : Căutarea, Supunerea... Și apărarea...

Suzie venea spre ei, strigînd de departe :

— Sărbătoriți-l pe Pataud !

O să le mai dau cîteva prilejuri să mă serbeze.

Căutarea : o joacă de copii ! Adierea vîntului aduce mirosul obiectelor la zece metri de mine. Acum găsesc o adevărată desfătare în folosirea acestui uimitor simț olfactiv, care mă descumpănise în asemenea măsură în momentul transferului.

Supunerea : las să treacă timpul cel mai scurt cu putință între ordin și executarea lui.

Mă amuz sondînd alți concurenți, urmărind cum dispretul lor față de Suzie și canișul ei se transformă în uimire, apoi în admirație și, în sfîrșit, în teama pentru situația lor în clasament. Ambiția lor feroce și grotescă face loc unei frustrări de un comic nemaipomenit.

Comic ? Mă amuz ?

Alertă !

Un SUPREM nu se amuză. El face ceea ce trebuie să facă, păstrîndu-și spiritul grav și senin. Trebuie să mă adun, să mă concentrez și să anihilez această plăcere frivolă, să regăsesc firul meditației mele neîntrerupte... Trebuie...

Nu-i momentul. Sîntem chemați pentru proba de apărare a STĂPÎNULUI.

Văzîndu-ne, judecătorul nu se poate abține și-l pufnește rîsul.

Nu trebuie. Un caniș nu-și apără...

A Treia Lege...

Suzie...

Judecătorul se prefăcu c-o atacă pe Suzie și cîinele se repezi asupra lui, lătrînd zgomotos.

De îndată ce atacul încetă, animalul își reluă mersul său impecabil.

— Fantastic, exclamă judecătorul. Iată un caniș cum n-am mai văzut niciodată — un cîine excepțional !

Jean-Pierre nu-și ascunde bucuria.

— Ai să ieși prima la clasa întîi, îi spuse el lui Suzie. Și ai să cîștigi și premiul celui mai bun procentaj pe ansamblu, înaintea unei duzini de lupi-alsacieni.

Plăcut. Toată lumea mă admiră. Experiență nouă, neașteptată. SUPREMII nu cunosc admirația. Pe cine să admire ei, devreme ce vîrsta îi face pe toți la fel, fără cusur, egali în înțelepciune și în cunoaștere. La ei nu există niciodată primul, nici ultimul, habar n-au ce înseamnă ambiția, gelozia, spiritul de întrecere. Se respectă reciproc cu o senină detașare.

E pentru prima oară cînd sînt admirat. Și pentru prima oară, în viața mea fără sfîrșit, sînt primul.

Foarte plăcut.

Un joc, desigur. Un simplu exercițiu de mimetism psihologic, căruia mă las pradă temporar, pentru a coborî la nivelul acestei rase inferioare — în scopul de a înțelege mai bine mecanismul vanității sale.

Dacă-mi furnizează un agrement superficial...

Dar, la urma urmei, nu încalc nici o Lege...

Un explorator în transfer trebuie să se destindă din cînd în cînd. Pentru succesul misiunii sale.

— Părerea mea, spuse Nicolas, e că ai un noroc nemaipomenit.

— Nu, se împotrivi Suzie, nu-i vorba de noroc! Eu simt că acest cîine s-a schimbat în ultimele săptămîni. S-a maturizat, a devenit calm și docil, și am impresia că-mi ghicește toate dorințele...

— În orice caz, interveni Jean-Pierre, dacă va continua în felul ăsta, în doi ani Pataud al tău va fi campion național.

Peste două luni Pataud va muri. Părăsindu-l, spiritul meu nu va lăsa în urma lui decît un corp neînsuflețit. Moarte misterioasă, cadavru intact, fără urme de accident sau de boală. Iar Suzie va suferi un puternic șoc emoțional. Sărmana Suzie.

Sărmana Suzie?... Ori sărmanul Xannt?

V

18 aprilie

Trebuie, într-adevăr, să încep să-l studiez pe Eric. Penibilă muncă. Și, în plus, sînt foarte prost înarmat ca s-o pot duce la îndeplinire, devreme ce n-am avut niciodată copii.

La noi se practică un control strict al nașterilor. Quasiimoralitatea noastră nu ne permite să procreem decît „cu picătura". Sub amenințarea pedepsei unei explozii demografice, care ar transforma SUBLIMA noastră într-o planetă nelocuibilă. De netrăit pentru noi, firește — presupun că umanii, cărora le place atît de mult să se

înghesuie și să se stînjenească unii pe alții, s-ar îngrozi de singurătatea ce înconjoară toate colibele noastre de stuf.

Noi nu cunoaștem familia. Familia e o instituție bună pentru animale, pentru creaturile inferioare, dominate de pasiunile lor, care nu suportă să trăiască singure. Pentru noi ar fi de neînchipuit ca doi tineri SUPREMI, alcătuind un cuplu temporar, să-și petreacă noaptea sub același acoperiș. Și dacă o decize solemnă a Comunității le dă autorizația să procreeze, ei nu sînt nevoiți să-și crească pruncul, de acesta se ocupă un grup restrîns de voluntari, întemeiat pe afinități filozofice și nu pe legăturile de sînge. Părinții au dreptul să facă parte din el, dar, la fel de bine, pot să se abțină. Acest grup se ocupă de îngrijirea și instruirea tînărului SUPREM pînă spre vîrsta de cincizeci de ani, cînd acesta ajunge la deplina sa autonomie intelectuală.

Eu n-am cerut niciodată autorizația de a procrea. Și nici n-am făcut parte vreodată dintr-un asemenea grup de educare. Interesele mele erau îndreptate în altă direcție — nimic nu trebuia să-mi tulbure seninătatea, sau să pună stavilă progresului meditației mele. Copilăria mea e departe de mine, atît de departe, încît în ceea ce o privește, de multă vreme nu-mi mai reactivez circuitele memoriei. Eu sînt Xannt Nepăsătorul.

Oare cum m-ar judeca Suzie, dacă ar putea să mă sondeze — ea, care și-ar da și viața pentru Eric? Ar crede, fără îndoială, că sînt un monstru egoist, glacial și...

Să anihilez acest gînd. Această chibzuință frivolă și stupidă m-ar împiedica să-mi continui observațiile, dacă i-aș da frîu liber să se dezvolte. N-am nici un motiv de îngrijorare în legătură cu ce ar putea să gîndească aceste ființe grosolane despre un SUPREM. Barieră mentală! Perfect!

Eric. Are patru ani. Nu se poate lipsi de mine, vreau să spun de corpul meu de împrumut — se înțelege de la sine. Mă trage de păr, de urechi, mă lovește, mă ceartă și mă tachinează, tot timpul. Și mă adoră. Sînt obligat să-mi fac siesta cu el, și să alerg cu el, prin grădi-

nă. Sînt confidentul lui și cel care-l consolează. Cînd e bruftuluit, vine fuga spre mine, mă înhață și își ascunde fața în blana mea, ca să plîngă în voie. Cele Trei Legi îmi cer să-i îngădui totul.

Datoria mea e să-l studiez. Și totuși — e sondajul cel mai respingător cu putință. Mă zbat într-un haos de nedescris. Psihism în plină creștere, în plină devenire, mai înșelător și mai periculos decît toate junglele Lămpiței. Eric posedă, de pe acum, embrioni de structuri logice și de armătură morală, dar nimic din ceea ce ar putea fi destul de puternic spre a-i frîna impulsurile mîniei. Iubește și urăște, pe rînd, cu aceeași violență. Furiile lui sînt demențiale, iar bucuriile extatice.

După aceea...

După aceea, uită.

Uită cu adevărat? Am impresia că aceste ieșiri violente, pe care Eric le izgonește din amintirile lui, se vor ascunde în altă parte, într-o altă memorie — de altă natură, — o memorie ale cărei profunzimi tenebroase sînt inaccesibile conștiinței lui și, deopotrivă, conștiinței mele. Sub psihismul lui obișnuit, de pe acum destul de tulbure în el însuși, se cască un fel de prăpastie plină de noroi și de larvă întunecată, o prăpastie de nepătruns, ce nu poate fi sondată. S-ar putea ca din această prăpastie să țîșnească incoerentele halucinații pe care le au umanii în timpul somnului... Nu înțeleg nimic. Și, fără îndoială, nu voi dispune de timpul necesar pentru elucidarea acestei probleme uluitoare.

Ieri mi-am adus aminte cum Genc-Seninul și Larna Studioasa — doi dintre instructorii mei — mi-au îndrumat primele zboruri. Eram atît de tînăr, încît aripile mele mai erau încă aproape străvezii. Am retrăit spaima vidului și prima beție a spațiului. Genc și Larna îmi acordau toată atenția, iar eu avem încredere în ei, îi...

Ca să vezi, iar m-a apucat! Ce se întîmplă cu mine azi?

Amintirile copilăriei mă năpădesc iar, cu duimul, la fel ca ieri. Îmi aduc aminte cum m-a îngrijit Murn-Visătorul, cînd am fost călcat în picioare de un org bătrîn

și solitar; mi-era frică pe atunci, căci nu eram încă Nepăsătorul, iar Murn...

Gata, ajunge!

Un sector inutil al memoriei — desafectat cu deliberare de secole în șir — care se reactivează de la sine: ar trebui să-mi fie rușine. Probabil am obosit; cercetarea lui Eric m-a epuizat. Să mă adun, să mă concentrez, să meditez. Să stabilesc barierele mentale împotriva acestor amintiri.

Bariere bune, trainice.

*

Suzie privea dezastrul cu ochi consternați. Eric smulsese trandafirii din vază și-i călcase în picioare cu o bucurie perversă.

— De data asta ai întrecut orice măsură, spuse ea supărată. E prea de tot. Pleacă imediat în camera ta, și vei rămîne acolo pînă la masa de seară. Gata, șterge-o!

Copilul îl apucă pe Pataud de zgardă și o rupse la fugă. Ajuns în camera lui, se aruncă pe pat și începu să urle de furie și necaz, cu fruntea lipită de trupul cîinelui.

Se simte umilit, are remușcări, își închipuie că mama lui nu-l mai iubește, toată lumea i se pare întoarsă cu dosul în sus. Sărmanul Eric. E fragil și vulnerabil. O mică făptură atît de dependentă, pradă bunului plac al totului și al tuturor.

Își face rău, răcnind în halul ăsta. Se sufocă...

Eric!

Liniștește-te, Eric. E un incident fără importanță. Liniștește-te.

Seninătate.

Detașare.

Nepăsare.

Copilul încetă să mai răcnească. Mai sughiță de cîteva ori, apoi amuți.

Își lipi urechea de capul cîinelui, dorind parcă să-l asculte.

Fii calm, Xamnt. Detașează-te. Detașează-ți spiritul, lasă-l să plutească peste tot ceea ce ar putea să te tulbure peste...

Sfîntă Comunitate! Alertă! Să întrerup acest contact!

Sînt pe cale să violez a Doua Lege!

ÎN AFARA CAZULUI DE PERICOL MORTAL, EXPLORATORUL ÎN TRANSFER NU SE VA FOLOSI DE PUTERILE SALE PSIHICE PENTRU A MODIFICA COMPORTAMENTUL CREATURILOR PE CARE LE STUDIAZĂ.

Nu mă aflu în pericol. N-am nici o scuză. Nu știu ce mi-a venit. De vină e această cumplită desperare a lui Eric — am intervenit împotriva voinței mele, fără să reflectez.

Fără să reflectez! Ce se întîmplă cu mine?

Să mă adun. Să mă concentrez cu toată fermitatea.

La urma urmelor, nu-i un lucru atît de grav. Copilul s-a liniștit, asta-i tot; s-ar fi liniștit el și singur, mai devreme sau mai tîrziu. Nimeni nu va observa vreo anomalie, de nici un fel.

Și-apoi, e interesant să dovedești că psihismul uman e maleabil sub influența unui Suprem! Amănuntul acesta completează Cunoașterea. Și e foarte bine așa.

— Știi, se adresă Eric mamei sale, Pataud îmi vorbește.

— Da? Bravo! Și ce-ți spune?

— Îmi spune... Îmi spune: „Fii cuminte, Eric, stai liniștit!"

— Ca să vezi, e un cîine foarte isteț, exclamă Suzie rîzînd; ai face bine să-i urmezi sfaturile.

După ce-l culcă, îi povesti lui Nicolas această întîmplare.

— Și iată cum Pataud devine mentorul lui Eric! încheie bucuroasă.

— E un proces psihologic foarte normal, îi replică Nicolas, aprinzîndu-și pipa, apoi se grăbi să adauge: Îndeosebi la vîrsta asta, cîinele, ursul de catifea, sau păpușa devin, pentru copil, vocea conștiinței. Mai ai un pic de cafea?

— Sigur, răspunse Suzie și, după ce-i întinse ceșcuța plină, reluă. Povestea nu mă deranjează, e chiar amuzantă. Eu una văd ziua în care Pataud îți va sugera o ideee genială pentru amenajarea pavilionului tău școlar!

— E un cîine bun, care ne iubește, și sînt sigur că ar face și asta dacă ar putea. Nu-i așa, Pataud?

Cîinele, încolăcit sub masă, deschise un ochi, și dădu din coadă fericit.

VI

5 mai

În genunchi pe gazon, Suzie plivea în jurul minusculei sale stînci ornamentale. Purta o salopetă foarte murdară și o pălărie de pai, fără panglică. Soarele de mai îi frigea brațele despuiate. Îngîna un cîntec.

— O, soare, soare!

E fericită. Spirit vesel și lipsit de griji. Un firicel de soare, și iată-i pe umani în extaz: rasă ingenuă. Dar mie îmi place s-o sondez în starea asta. Se gîndește la Nicolas — la mîngîierile lui din noaptea trecută. Se simte nespus de bine în corpul ei. Cîte secole sînt de cînd eu...? Degeaba, sînt prea bătrîn, prea înțelept pentru asemenea plăceri. Umanii sînt...

Miros. Un miros nou, venind din stradă. Corpul meu de împrumut, veșnic puternic, impunător, irezistibil, parcă a înnebunit — Instinctul... nu mai pot...

Suzie vede cîinele țîșnind ca o săgeată, năpustindu-se asupra porții ușor întredeschise, apoi gonind pe stradă, unde trecea o cățeluță în călduri.

Se auzi un scrișnet cumplit de frînă.

Izbit în plin avînt, corpul canișului fu proiectat înapoi și lipit de gardul grădinii, iar acum zăcea inert, întors pe o parte.

Beznă. Suferință. Și din nou beznă... Și din nou conștiență și suferință. Îmi dau seama că mă aflu într-o mașină. Sînt transportat.

De data asta e sfîrșitul. Sînt rănit, mi se va pune capăt zilelor. Moartea e iminentă. Și sufăr prea mult ca să mă pot aduna, să mă concentrez. „Să crape ca un cîine", spun ei... Absurd.

Beznă.

Conștiență, suferință. Stau intins pe o masă, într-o încăpere necunoscută. Lîngă mine, un bărbat și o femeie, amîndoi îmbrăcați în alb. Și Suzie.

E aici! Cu mîna pe capul meu, simplu, sprijinită pe capul meu. Puternică, blîndă, caldă.

Să mă termine fără dureri... A sosit momentul.

Sau poate...?

— A primit o lovitură cumplită, spune veterinarul; dar are noroc: s-a ales cu două coaste rupte și cu aceste contuzii... Nici un organ important n-a fost atins. Va avea însă mult de suferit; o să-i facem mai întîi o injecție, să se calmeze, și pe urmă o să-l putem pansa. Nu te necăji, puișorule: te punem noi pe picioare și te facem ca nou!

— Bietul cîine! spune asistenta; să mergem, doamnă, și fiți curajoasă; într-o lună va fi mai vioi ca niciodată...

Suzie nu scotea o vorbă. Era prea ocupată să-și stăpînească lacrimile.

Forțele lor sînt concentrate asupra mea. Toată ambiția, toată dorința lor mistuitoare nu au pentru moment decît un singur scop: să mă salveze. Compasiunea, căldura lor vie mă impresoară, mă înfășoară, mă asediază, doborînd toate barierele mele mentale.

Nu mai pot să rezist...

Dezgheț, dezastrul ghețarilor, străfundul sufletului meu e înecat de această căldură, mîngîiat de soarele afecțiunii lor — nu mai sînt decît credință și recunoștință...

Suzie.

Teribili acești umani. M-au doborît.

Prima Lege: EXPLORATORUL ÎN TRANSFER VA RĂMÎNE SENIN, NEPĂSATOR ȘI RECE, ÎN ORICE ÎMPREJURARE.

În orice împrejurare! Noi nu prevăzusem...

Eram orbiți de orgoliu și ignoranță.

Ard și vibrez, și totul în mine nu mai e acum decît confuzie.

Nu mai sînt nepăsător. Și nu voi mai putea fi niciodată. Bătrînul Xannt Nepăsătorul a murit. Azi.

*

— Am avut de furcă, nu glumă, ca să-l calmez pe Eric, spuse Suzie; plîngea în asemenea hal, încît n-a lipsit mult să se sufoce. Acum a înțeles că Pataud se va face bine, dar șocul a fost îngrozitor.

— Drept să-ți spun, și eu am avut un șoc cumplit, mărturisi Nicolas. Oricum, sîntem niște proști! Atîtea griji din pricina unui cîine.

— Nu e un cîine. E cîinele nostru. Prietenul nostru.

Se priviră, zîmbind cu un aer de stială, de parcă le-ar fi fost rușine de emoția lor. Suzie mîngîie capul cîinelui întins lîngă fotoliu, iar Nicolas, se duse să aducă o sticlă de scotch.

Ceva mai tîrziu, după un timp de tăcere, el întrebă cu o voce visătoare:

— Spune-mi, îți amintești în ce poem se află această expresie: „laptele tandreței omenești?"

— Nu, răspunse Suzie, dar e frumos. Mi-ar plăcea să știu...

— Dar știi tu prin ce asociație de idei mi-a revenit în minte această frază? o întrerupse Nicolas. Mă gîndeam la tine, simplu; la tot ce faci — la tot ce reprezinți tu pentru noi — pentru Eric, pentru Pataud și pentru mine. Laptele tandreței omenești, iar tu scumpa mea ești cea mai desăvîrșită distribuitoare!

Tandrețea. Iată, așadar, numele pe care îl dau ei acestei forțe irezistibile ce sălășluiește în privirea lor, în vocea lor, în mîinile lor. Tandrețea puternică, dulce și caldă.

Și tu ești cea mai desăvîrșită distribuitoare, Suzie, stăpîna mea.

Frumoasa mea Suzie. Scumpa mea.

VII

14 iunie

Naveta spațială survola fără zgomot Planeta Albastră. Era ascunsă tuturor privirilor, datorită distorsorului său de lumină. Arn Savantul pilota. Forca-Meditativa sonda. Își puseseră amîndoi casca de amplificare telepatică. Treceau și reveneau, prospectînd sistematic regiunea lansării.

— Am prins o undă supremă, spunea Forca. Înainte, la dreapta. Bine. Coboară... Încetinește... Da, e unda lui Xannt Nepăsătorul!

— Primul lansat, primul regăsit, număra Arn. Bătrînul Xannt a reușit în misiunea sa.

Naveta rămase imobilizată deasupra unei case cu acoperișul roșu.

Xannt moțăia pe terasă cu labele la soare, cu capul la umbră, spre a se feri de lumina vibrantă a soarelui de iunie. Îi era cald. Se simțea bine.

Apelul telepatic îl trezi brusc din somn.

Alertă totală!

Arn și Forca. Iată-i aici, punctuali la întîlnire. Muncă frumoasă și precisă. Acum trebuie să mă adun, să mă concentrez — acum ori niciodată. O să fie greu...

— Xannt! Xannt Nepăsătorul, Exploratorul Ales!

— Aici sînt. Sănătate și pace în Sfînta Comunitate, Forca și Arn, Astronauți Aleși. Sînt aici, în corpul acestui animal negru, întins pe terasă. Vă așteptam.

—Ți-ai îndeplinit mandatul, Xannt? Vei putea să sporești Cunoașterea SUPREMILOR?

— Am învățat. Da, am învățat mult.

— Xannt Nepăsătorul, sîntem mulțumiți de tine. În noaptea asta ne vei conduce spre un loc discret, unde să putem ateriza. Vei părăsi acest corp hidos de animal și noi te vom ajuta să te transferi în corpul artificial care ți-a fost rezervat. La întoarcerea pe navă, vom începe imediat sondarea memoriei tale. Sîntem nerăbdători.

Curiozitatea lor pică peste mine asemenea unui duș rece ca gheața. Frigul mă pătrunde pînă la inimă.

Să-mi închid spiritul în fața lor. Barieră. Reflectez.

Cunoștințele mele de biologie mi-ar permite să-mi prelungesc viața — s-o prelungesc pînă la recordul de bătrînețe a cîinilor normali. Apoi, într-o zi, Suzie se va așeza pe un covor de frunze moarte, la marginea pîrîului, va privi dulcea unduire a colinelor și își va aduce aminte de copilăria ei...

Iar eu îmi voi lăsa capul în poala ei și voi muri încet, fără zgomot, fără ca ea să observe...

Xannt! Nu te mai recepționăm. A apărut o barieră! Ce se întîmplă?

Voi mări treptat influența mea asupra lui Eric; voi face să înflorească toate posibilitățile lui, să-și dezvol-

te toate facultățile de care dispune ; datorită mie, va deveni primul printre ai lui : cel mai mare artist, sau cel mai mare savant, sau cel mai mare conducător de oameni, la alegere.

— *Xannt, răspunde, transmite !*

Iar eu voi deveni cel mai bun cîine utilitar din cîți au fost vreodată. Și voi cîștiga toate concursurile. Și într-o zi voi fi campion național.

— Da, voi fi campionul campionilor.

— *Xannt !*

— Aici sînt, Astronauți Aleși, întorceți-vă acasă fără mine. Eu rămîn aici. O capcană nemaivăzută mi s-a deschis în cale și am căzut în ea. Sînt prizonierul unor legături cumplite, pe care umanii le înnoadă cu tot ceea ce îi înconjoară. Și sînt un prizonier care-și iubește închisoarea și care înțelege să rămînă în ea. Căci aceste legături, care prind inima, mai sînt și niște fire conducătoare ce dau vieții un anume sens. Un sens pe care Supremii l-au pierdut — și pe care eu vreau să-l păstrez.

— Xannt Nepăsătorul ! Șederea pe această planetă ți-a tulburat spiritul : adună-te, concentrează-te și pune-te în alertă ! Gîndește-te la superbul tău corp înaripat, care te așteaptă pe SUBLIMA, în coliba ta din împletitură de trestie, gîndește-te la convorbirile noastre senine în ceasul amurgului, cînd roiuri de insecte luminiscente își iau zborul peste mlaștinile de culoarea violetului ; gîndește-te la Sfînta Comunitate, atît de curioasă să afle imaginile înregistrate în tine...

— Arn, Forca, nu m-ați înțeles. Umanitatea e contagioasă : m-a molipsit ca o boală. O boală ce nu poate fi vindecată. O molimă mortală și asta e cu atît mai rău — sau cu atît mai bine. Nu mai sînt Nepăsătorul. Am învățat ce-i ambiția și amorul propriu. Am învățat ce-i compasiunea și recunoștința. Am învățat ce-i afecțiunea. Nu mai pot trăi printre voi. Doresc și iubesc. Rămîn aici.

Naveta spațială îi regăsi cu ușurință pe ceilalți trei exploratori lansați pe Planeta Albastră. Primul se instalase în corpul unui mînz, la o fermă ce vuia de fortota veselă a animalelor și a copiilor. Al doilea se transferase într-o pisică — singura consolare a unei bătrîne însingurate. Al treilea se încarnase într-un băiețel de un an — copil venit cu întîrziere și dorit de multă vreme.

Dar, după exemplul lui Xannt, nici unul din ei nu voi să plece. Și, astfel, au rămas printre noi cei patru extratereștri — în lumea noastră otrăvită, gîlgîind de sînge, acrită de lacrimi, putredă de nedreptate și plină de gunoaie — ca să guste, cu prețul vieții, laptele tandreței noastre.

ÎN ZIUA ACEEA

Lui Michel Denton

În ziua aceea Benoît Bérard (Bébé, începînd din primul an școlar pentru colegii de clasă, apoi pentru prietenii de sport și camarazii de arme, apoi pentru colegii de birou), plecă de la lucru la douăsprezece și trei minute. Ca de obicei. Majoritatea colegilor săi se ridică de pe scaun, asemenea unor roboți programați, la douăsprezece fix, odată cu sunetele sau bătăile ceasului de amiază. Benoît socotește meschină această atitudine și, ar zice el, chiar vulgară. Ceea ce dovedește că fiecare dintre noi are, în privința vulgarității, idei absolut personale și idiosincretice. Benoît se ridică, deci, la douăsprezece și trei minute, își rînduiește hîrtiile pe birou și părăsește Karnac-Exportul fără nici o grabă. Îi mai rămîne doar să traverseze piața ca să ia autobuzul de douăsprezece și nouă minute.

E marți. Dacă admitem că toate zilele lucrătoare se aseamănă între ele, marțea e mult mai comună decît celelalte, ea fiind, prin excelență, o zi lipsită de un caracter aparte. De aceea am și ales-o. Sîntem, așadar, în ziua de marți 27 octombrie, și ziua aceasta nu e nici tristă, nici veselă. Peste oraș (ca de altfel peste tot bazinul lemanic) se întinde ceea ce meteorologii noștri numesc o ceață densă, cu alte cuvinte un fel de capac albicios și tern, care ne izolează de lume săptămîni în șir, pînă cînd o rafală puternică de vînt rece ne aduce,

în sfîrșit, iarna cu fața ei deschisă și cu vremea uscată. Benoît așteaptă autobuzul. Nu privește cerul; de fapt nimeni nu-l privește în această perioadă a anului. E o vreme aspră, dar nu friguroasă în adevăratul sens al cuvîntului.

Autobuzul întîrzie. A plouat un pic în cursul dimineții și asta e deajuns ca să producă întîrzierea autobuzului pe tot restul zilei. Poveste neplăcută și sîcîitoare. Benoît îl zărește pe colegul său Girod, mergînd cu sufletul la gură pe trotuarul de peste drum. De ce-i atît de grăbit? De vreme ce nu-l așteaptă decît scorpia de nevastă-sa și supa falsă pe care i-o servește în toate zilele lăsate de Dumnezeu. Louise a mea, cel puțin... Aici, Benoît schițează un zîmbet ușor. La începutul anului, el și Girod au fost în competiție pentru obținerea unui post superior, pe care, pînă la urmă, l-a obținut Girod: un bărbat mai tînăr cu șase ani, care a intrat în serviciu patru ani după el. Oamenii ar trebui să fie avansați după vîrstă și după vechimea în muncă, e de părere Benoît — dar o mică parte din el (partea mică a inteligenței) știe prea bine că nu e adevărat, că acesta ar fi un principiu de conducere foarte greșit, iar altă parte a ființei sale, mult mai mică și mult mai ascunsă, îi șoptește că, de fapt, nici nu dorise, cu atîta rîvnă, această avansare; asta ar fi însemnat să iasă din rutina lui, să-și asume tot felul de noi responsabilități și inițiative; să meargă să-i raporteze despre toate însuși Marelui Patron, — perspectivă care l-a făcut să aibă coșmaruri luni de-a rîndul și să le mai aibă și acum, chiar dacă pericolul a fost îndepărtat. Benoît își mărturisește în sinea lui că nu e un ambițios, și nu se simte apt pentru a ocupa un post de conducere. Să dea ordine e peste puterile lui, și numai la gîndul că ar trebui să poruncească i se pun noduri în gît. Bébé. Drăguțul și bunul Bébé Bérard. Dar, oricum, avea o anumită plăcere să știe că viața lui Girod nu e chiar atît de roză.

Fiecare cu soarta lui, meditează Benoît, strecurîndu-se cu forța în autobuzul gata aglomerat. De bună seamă, inconștientul lui a fost acela care l-a împiedicat să facă totul pentru a dobîndi acest post; a citit, nu

de mult, într-o revistă săptămînală, un lung articol despre psihanaliză ; se afla la dentist, și trebuia să-și omoare timpul unei ore de așteptare. Benoît e destul de mîndru de jocul lui cu noțiunea de inconștient, dar deodată are o îndoială : oare nu confundă el inconștientul cu supraeul ? Treburile astea sînt tare dificile, ar trebui să citească mai des jurnale serioase (poate chiar și cărți), în loc să-și piardă vremea urmărind programele televiziunii. Ei, dacă ar fi făcut și el niște studii ! Vechi regret ce crește în virulență odată cu vîrsta. Dar el a trebuit să intre cît mai repede cu putință în viața practică, spre a-și agonisi traiul. Un tată horticultor, care s-a istovit muncind pentru cîștiguri de mizerie, iar el, abia împlinise opt ani cînd a început să muncească la seră, în orele lui libere. Niciodată n-a știut ce-i vacanța și veșnic avea unghiile negre, făcîndu-i pe prieteni să rînjească batjocoritor.

Autobuzul se zmucește și frînează brusc la roșul semafoarelor ; o voce se ridică din mulțime, atrăgîndu-i atenția șoferului că în mașină se mai află și pasageri. Benoît se felicită, ca în fiecare zi, pentru faptul de a nu fi luat autobuzul precedent, cel de douăsprezece și două minute care e încărcat, pînă la refuz, de școlari gălăgioși. Nu pentru că ar nutri antipatie față de tineri, nu ; nu se numără printre acei oameni care nu-i suportă pe micuții strengari și își fac o plăcere din a-i certa pentru orice fleac. Dealtfel, nu s-a înțeles el oare întotdeauna foarte bine cu proprii săi copii ? Mă rog, destul de bine. Mai curînd la genul prieten — prieten. Louise a fost aceea care-i chema la ordine, care-i pedepsea. Oricum, i se pare curios de a se fi înțeles mai bine cu Jean-Robert, decît cu Janie ; potrivit psihanalizei... Dar, în fond, situația asta nu se referă decît la ultimii ani : cînd erau mici, o pedepsea pe Janie — pe prințesa lui cu ochi căprui ; pe urmă ea a intrat în anii adolescenței, iar el n-a mai înțeles-o, lăsîndu-se chiar cuprins de o ușoară teamă. În timp ce Jean-Robert i s-a părut întotdeauna clar și lizibil ca — se străduiește să găsească o comparație frumoasă — ca un titlu cu literă de-o șchioapă din *Tribune !* Nu e rău. Trebuie să i-o servească neapărat Louisei ; întotdeauna cînd îi spune ceva original, soția lui abordează o mină comică, plină de mirare... Pînă la urmă, amîndoi sînt copii buni — și Jean-Rob și Janon. Au avut, ce-i drept, probleme cu ei, dar niciodată n-a fost vorba de o mare dramă. Își aduce aminte de vremea cînd el și Louise erau veșnic înspăimîntați din pricina drogurilor și asta le oferea un subiect de discuții inepuizabil. Dar el ar fi în stare să pună mîna în foc că nici unul dintre copiii lui n-a avut această meteahnă. În privința vieții lor sentimentale nu știe nimic și nici nu vrea să știe.

Dar iată că autobuzul a parcurs o bucată bună de drum, și Benoît începe să manevreze savant spre a se apropia de ușă ; e veșnic cuprins de teama stupidă de a nu rămîne blocat în mulțime și de a nu putea coborî la stația lui. Cine i-a spus într-o zi că asta se numește claustrofobie ? Jean-Robert, probabil. Ce fericire că a putut să-l dea la Institutul de înalte studii comerciale ! Pe ăsta nu l-ar vedea niciodată refuzînd o avansare. La douăzeci și cinci de ani, cu slujba lui de la Geneva, cîștiga aproape la fel ca tatăl său la cincizeci și unu de ani. Asta-i viața, își spuse Benoît Bérard, zis Bébé, strecurîndu-și din autobuz corpolenta făptură.

E douăsprezece și două zeci și cinci de minute și suburbia noastră vestică, pe jumătate industrială, pe jumătate rezidențială, e învăluită mereu de același cenușiu neschimbător. Benoît urcă strada lui, gîfîind un pic ; e adevărat că trebuia să dea jos zece kilograme — dealtfel, doctorul Parisod îi spune de fiecare dată cînd îl examinează : apăsarea de care vă plîngeți, domnule Bérard, nu e nimic grav, e numai surplusul de greutate și lipsa de mișcare. Doctorul are fără îndoială dreptate, dar ce e de făcut ? La cincizeci și unu de ani nu se mai apucă omul să facă sport, gimnastica de dimineață îl plictisește de moarte, iar ideea de a se duce să alerge prin pădure îi dă, pur și simplu, amețeli. Și-apoi Louise gătește atît de bine, numai ea e de vină că s-au rotunjit amîndoi atît de frumos în decursul anilor. *Am tot tras din butelcuță amîndoi deodată*, îngînă Benoît în sinea lui, căci, Doamne ferește,

n-ar îndrăzni să cînte cu voce tare, în plină stradă. Îi place grozav acest cîntec. Nu are nimic din acea muzică pop-rock-punk-disco, după care e înnebunită Janie, iar atunci cînd începea să danseze în mijlocul salonului, cu un aer extatic, i se părea de-a dreptul caraghioasă. Prințesa lui cu ochi căprui. Poate că șederea la Köln va face să-i evolueze gusturile muzicale. Benoît pătrunde în imobilul său — într-adevăr, răsuflă greu. Spectre sumbre i se perindă fugar pe fundalul minții: cancer, infarct. Da de unde, sînt sănătos tun, își spune el cu toată vigoarea, ca să alunge fantomele, și se apucă să golească cutia de scrisori.

Am ales pentru familia Bérard un apartament de patru camere la etajul întîi, într-un bloc micuț, destul de vechi, dar bine întreținut. *Nivel* mediu. Locuit de oameni care nu dau niciodată prilejul să se vorbească despre ei. Benoît deschide ușa și, ca de obicei, pisica îi iese în întîmpinare, în timp ce Louise îi strigă din bucătărie un vesel bun venit. Benoît se gîndește cu răutăcioasă bucurie — mică, dar totuși răutăcioasă — la sărmanul Girod, pe care nu-l așteaptă sub acoperișul lui decît cearta și mizeria — azi dimineață, la birou, s-a spus chiar că afurisita de nevastă-sa a început să-l și bată; e o bîrfă poate, dar amuzantă — va trebui să i-o spună și Louisei. Benoît își îmbrățișează pisicuța, își scoate paltonul și se străduiește să-și înfrîngă ușoara indispoziție pe care o resimte: n-a izbutit încă să se deprindă cu absența celor doi copii, apartamentul i se pare rece, prea liniștit și mult prea mare. Janie e plecată de cinci luni — mai are șapte luni de tras, dar cînd se va întoarce de la Köln, va cunoaște germana la perfecție și, acum e bătaie mare pe secretarele bilingve, mititica va cîștiga după pofta inimii.

Benoît se oprește în pragul bucătăriei și se informează asupra meniului. Soția îi răspunde cu o voce plăcută că vor avea o cremă de legume à la Mère Bérard și o pizza à la Louise. O cunoaștem cu toții pe madame Louise Bérard. Am întîlnit-o la măcelar, exprimîndu-și dorințele cu o voce politicoasă, dar hotărîtă. Am văzut-o la poștă, stînd la coadă, chiar înaintea

noastră, la ghișeul de depuneri. Ne-am așezat în fața ei în autobuz, și ne-am ferit să dăm cu piciorul în sacoșa ei enormă de cumpărături. Oamenii care o cunosc pe madame Bérard spun despre ea că e o femeie cumsecade și curajoasă. Că are o inimă bună. Da, așa e, și e foarte curajoasă. Iar comentariile se opresc aici, pentru simplul motiv că subiectul s-a epuizat.

Benoît își pune papucii și se așază în fotoliul său, ca să-și trieze corespondența. E un ritual cotidian — un scurt răgaz de odihnă între munca și supa de toate zilele. Parcurge mai întîi maculatura publicitară și pune de-o parte catalogul unui lanț de magazine care anunță reduceri pentru articole fotografice și audio-vizuale; pe acesta o să-l deguste la cafea. Restul îl aruncă la coș, cu un aer plictisit. Deschide apoi singura scrisoare personală din această zi: o factură de la dentist — 470 de franci. Se aștepta, mai mult sau mai puțin, la această sumă, dar, oricum, e șocat. De unde să ia acești 470 de franci? Abia i-a trimis un mic ajutor Janiei, care, în timpul stagiului la Köln, e plătită prost. Practic, nu mai are nimic în casa de bani. Și totuși e un om chivernisit, la fel și Louise; dar copiii au costat atît de mult! Au trebuit să fie întotdeauna bine îmbrăcați și să aibă tot ce aveau colegii lor — asta era, firește, o chestiune de onoare; așa că menajul Bérard n-a izbutit niciodată să facă economii adevărate. Unde să găsească el 470 de franci, mai ales acum cînd așteaptă să-i vină, luna viitoare, impozitele ce devin, de la un an la altul, mai apăsătoare. Benoît visează o clipă la o țară unde oamenii care cresc copii s-ar bucura de adevărate reduceri de impozite, căci cele ce ni se fac nouă, în momentul de față, sînt ridicole, constituind o insultă la adresa părinților curajoși. Într-o anumită măsură ar împărtăși aceleași idei cu colegul său Mangeat, socialistul; dar n-a reușit să stea niciodată de vorbă, așa cum trebuie, cu acest Mangeat — oamenii ăștia de stînga au atîtea argumente, cunosc cifrele, datele statistice și nu prea se știe de unde obțin toate informațiile... Benoît îl ascultă pe colegul său, — e deopotrivă de acord și în dezacord cu el, și de aceea stă cuminte

în banca lui. De fapt, nici nu-i place atît de mult să fie criticată Elveția ; oricum, e patria lui. Benoît se preocupă prea puțin de politică — are încredere în guvernanții noștri și au trecut mulți ani de cînd nu s-a mai dus să voteze. Dorește, mai cu seamă, să fie lăsat în pace căci, vorba ceea, viața e și-așa destul de grea.

Cu atît mai rău pentru dentist — o să aștepte. Dealtfel, dentiștii sînt cu toții milionari. Plaga banilor nu e mortală, repetă Benoît în sinea lui, așezîndu-se la masă, o masă prea mare pentru doi. Louise aduce crema ei de legume și numai după miros Benoît poate ghici că a pus în ea o lingură mare de smîntînă și un cocoloș de unt proaspăt. Benoît gustă (zgomotos căci supa e fierbinte) și o felicită, se desfată cu gîndul că e un soț atent, care nu-și cruță laudele la adresa soției sale. Louise nu va fi niciodată femeia ispitită să-și facă de cap în MLF*: ea s-a bucurat întotdeauna în căsnicia ei de toată considerația dorită și singura palmă pe care Benoît i-a administrat-o vreodată lui Jean-Robert, s-a datorat faptului că băiatul fusese obraznic cu maică-sa. Benoît îi povestește Louisei ultimul cancan în legătură cu soția lui Girod. Louise exclamă de bucurie, e încîntată, căci ea a pus tare mult la inimă povestea cu avansarea ratată. Mai mult decît el, de bună seamă. Dar și Louise are ceva de povestit, căci a fost azi dimineață la coafeză ; și cîte nu știe această femeie despre oamenii din cartier : toate clientele îi fac confidențe... Benoît simte cum roșește de rușine : nu observase că soția lui avea azi o coafură mai deosebită ; și depune tot zelul ca să-i spună cît de frumos e pieptănată. Apoi o întreabă ce va fi diseară la TV, dar Louise n-a avut timp să purice programele. Cu o seară înainte văzuseră un film japonez care i-a impresionat foarte mult ; acești luptători, cu coc și fustă lungă, care se bat cu niște săbii mai mari ca ei !... Și, totuși, sînt oameni ca și noi, la urma urmelor... Benoît a spus chiar că filmul acesta i-a deschis noi orizonturi. Îi place grozav această expresie — căci dă o notă de intelectualitate.

* Mișcarea de Eliberare a Femeii.

Benoît se uită la ceasul lui care arată douăsprezece și cincizeci și nouă de minute. Peste un minut va fi ora sfîntă a radio-jurnalului pe care soții Bérard nu-l scapă niciodată. Nu că i-ar pasiona problemele Africii sau al Orientului Apropiat, nu ; dar nu sînt numai astea ; mai sînt și cutremurele de pămînt, capturările de ostatici, *hold-up-urile* *), știrile sportive. Și-apoi, buletinul meteorologic. Ceață densă peste bazinul lemanic. Benoît deschide radioul.

Voluminosul tranzistor rămîne mut. Benoît așteaptă cîteva secunde, mizînd pe o scurtă pană a emițătorului Apoi învîrtește butonul și parcurge toată scala. Nicăieri nici un sunet.

Bineînțeles, bateriile ! Și totuși nu e mult de cînd le-a schimbat : ce ciurucuri mi-au vîndut — ticăloșii, înjură Benoît ; azi nu se mai știe ce-i aia marfă de bună calitate ! În timp ce Louise strînge farfuriile de supă, Benoît se duce să caute micul șnur care permite conectarea transistorului la rețea. Efortul lui se dovedește însă inutil : aparatul se încăpățînează în tăcerea lui. Gata, nu încape nici o îndoială : s-a stricat ceva în interior. Benoît e furios la culme ; un JTT de 200 de franci, aproape nou ! Te pomenești că Louise l-a scăpat pe jos, și n-a îndrăznit să mărturisească. Dar nu, așa ceva nu e cu putință, Louise e atît de sinceră. Și-apoi, ei nu-i scapă nimic din mînă, niciodată... E atît de îndemînatică, de grijulie și de pricepută, își spune Benoît, cuprins de o subită criză de tandrețe.

Poate că, scuturîndu-l, transistorul va începe să funcționeze, — se întîmplă uneori — și în felul ăsta vor putea să asculte măcar buletinul meteorologic, care urmează imediat după rezumatul știrilor. Benoît se uită din nou la ceas : douăsprezece cincizeci și nouă. Ca să vezi, ochii încep să-i joace feste, dealtfel, și-a spus el mai de mult că e pe cale să devină presbit. Întinde mîna, și privește ceasul de la distanță, să vadă mai bine ; în sfîrșit își dă seama de realitate : ceasul arată ora douăsprezece și cincizeci și nouă de minute, iar

* Spargerile.

secundarul lui e înțepenit. Îl scoate de pe mînă, îl scutură, îl duce la ureche. Oboseală fără rost. Benoît e atît de mirat, încît uită să se înfurie; într-adevăr, e un lucru de-a dreptul nemaipomenit ca radioul și ceasul lui să se strice în același timp! O să aibă ce povesti la birou în această după amiază.

Louise, strigă Benoît, cît arată pendula ta? Căci Louise are în bucătărie un mic ceas cu pendulă. Îi răspunde că e unu — adică nu chiar unu, ci unu fără un minut. Benoît strigă în gura mare că așa ceva nu e cu putință, dar soția lui nu-l aude, căci și ea, la rîndul ei, exclamă cu cuvinte pline de indignare: s-a produs o pană de curent, cuptorul se răcește și pizza ei nu e coaptă — nu se poate mînca!... Benoît se ridică de la masă și străbate apartamentul, încercînd toate întrerupătoarele; nimic nu se aprinde; așadar, pană de curent. Asta ar fi o explicație de ce nu merge radioul. Dar ceasul? Dar pendula? Pendula nu-i electrică!

În picioare, pe coridor, soții Bérard se uită unul la altul și nu știu ce să spună. Sînt descumpăniți de această serie de întreruperi, venită să tulbure tradiția unor prînzuri liniștite. Louise își dăduse atîta osteneală cu pizza ei, și acum s-o vadă nerumenită, cu marginea albicioasă și cu *mozzarela* netopită! Mai-mai s-o podidească lacrimile... Nu-i nimic, o încălzești diseară, îi spune Benoît, ca s-o consoleze; acum să luăm puțină brînză cu pîine, și o să fie foarte bine așa. În așteptarea brînzeturilor, se duce să afle ora exactă la telefon, căci nu știe cît timp a trecut de cînd i s-a oprit ceasul, și începe să-și facă griji din pricina autobuzului; să ajungă tîrziu la birou, ar fi pentru el lucrul cel mai rușinos de pe lume.

Dar telefonul e mort. În receptor nu se aude nici un sunet. Uluit, Benoît formează la noroc 161 — numărul orei exacte, apoi 112 — numărul deranjamentelor. Aparatul rămîne la fel de mut ca tranzistorul. Louise îi spune că nu e de mirare, de vreme ce e pană de curent; Benoît se simte dator să-i atragă atenția că telefonul funcționează cu alt curent — un curent slab care nu rămîne niciodată în pană.

Și-atunci, ce se întîmplă, la urma urmelor? Louise sugerează, cu timiditate, ideea unei greve generale. Au văzut, la televizor, niște lucruri cumplite despre ultima grevă generală din Franța. Dar nu, asta nu se poate, e absurd, grevele sînt anunțate dinainte, și-apoi, asemenea orori nu se întîmplă niciodată în Elveția.

Ca să nu mai vorbim că pendulele și ceasurile de mînă nu se pun în grevă.

Benoît nu știe ce să mai creadă. În timp ce se străduiește să reflecteze, acolo, în picioare, pe coridor, observă, în fine, un lucru absolut neobișnuit — încă unul! Liniștea. În exasperarea lui, nu și-a dat seama de ea — acum însă o percepe din plin și are impresia că absența zgomotului durează mai de mult. N-a cunoscut decît o singură dată în viața lui o liniște atît de desăvîrșită: se afla sus, pe o pășune, în timpul unei excursii la munte. Benoît se duce să deschidă ușa de sticlă a salonului și iese pe balcon.

De aici poate vedea că totul s-a oprit. Absolut totul. Zărește trei mașini încremenite în mijlocul străzii, șoferii au coborît de la volan, unul din ei a ridicat capota, iar ceilalți doi își privesc mașinile și nu le vine să-și creadă ochilor. De aceea, Benoît poate să tragă concluzia: nici un vehicul nu se mai mișcă în suburbia noastră vestică și — se pare — în tot orașul nostru; nici un avion nu mai zboară, nici un tren nu mai circulă. Așadar, s-a zis și cu autobuzul, îi vine deodată în minte, și va trebui să facă trei kilometri pe jos, ca să ajungă înapoi la birou.

Dar ideea se stinge tot atît de repede precum s-a născut, căci Benoît e un om cu judecată. Iar bunul lui simț îl îndeamnă, în cele din urmă, să admită că în această clipă trăiește un lucru despre care nimeni n-a auzit vreodată: o pană generală! O pană universală! Nimic nu mai funcționează, nimic nu se mai mișcă! Pînă și timpul stă pe loc.

Da, pînă și timpul stă pe loc.

Și-atunci, ce dracu' vrea să însemne toată povestea asta, pentru numele lui Dumnezeu?!? îi strigă Benoît Bébé Bérard, soției sale Louise.

Nu crede că e bine ce-a spus, și e convins că ar face *mai bine* să nu ia numele Domnului în deșert. Căci, în imensa liniște răscolitoare, se aude acum, venind de undeva din fundul cerului, sunetul îndepărtat — dar foarte clar — al unei trompete.

Această zi de marți 27 octombrie, ale cărei singure caracteristici au fost : o ceață densă deasupra orașului nostru, o ușoară întîrziere în transportul urban și o ședință la coafor a doamnei Bérard — ei bine, această zi e, într-adevăr, pentru ei, ziua *judecății*. Dar cei ce au citit această poveste îmi răspund : în definitiv, ce anume ar fi de judecat ?

O IARNĂ LA NEW YORK

Gîngănii negre și unele aurii ies din pereți, seara, și vin să bea cu sfiiciune din chiuveta noastră de gresie ; și șoareci, mici și cenușii cu coadă scurtă, aleargă de-a lungul pereților, dacă stai foarte liniștit, de pildă, dacă scrii cuminte cu o peniță care nu scîrțîie ; înainte de a mă duce la culcare, le las într-un colț puțină brînză, ciocolată, șuncă. Ratoni spălători părăsesc în fiecare noapte pădurile lor din New Jersey și străbat imensul Washington Bridge ca să golească lăzile de gunoi din Manhattan. New York, orașul cel mai citadin din lume : oraș sălbatic.

În fiecare dimineață, funingine pe pervazul ferestrei, funingine pe podea. Lucioasă. Slinoasă. Venind nu se știe de unde, din uzinele aflate totuși la dracu-n praznic, din port — sudoare brobonînd pielea întregului oraș. Are mirosul trupului de sclav istovit, care trudește sub loviturile biciului. Se lipește. Nu prididesc s-o mătur.

Ne-am zugrăvit din nou pereții, ne-am croit singuri perdele noi și o cuvertură mare pentru pat. Bucătăria este un fel de firidă chioară. Una după alta, mobilele ne fac figura : într-o zi se rupe piciorul mesei, în alta rămînem cu speteaza fotoliului în mînă. Dar avem apă caldă ; pe strada 88 West, cînd ai apă caldă ești cineva ! Apă caldă, faci din noi niște oameni siguri, îngrozitori, buni americani ! Portoricanii de peste drum nu au decît apă

rece, locuiesc într-un apartament de cinci camere, frumos altădată, cu șemineu și ciubucării pe plafon, stau îngrămădiți cîte o familie într-o cameră, cu un robinet de apă rece pentru toată lumea, deasupra unei chiuvete unde vin să bea și gîngăniile negre și aurii.

La încrucișarea dintre Strada 88 și Broadway, New York-ul nu doarme niciodată. Cînd izbucnește vreun incendiu la ora trei dimineața, și pompierii încercuiesc sectorul, în două minute mulțimea ajunge la fața locului; nu o mulțime în pijama, ci o mulțime gata îmbrăcată, trează de-a binelea, venită de nicăieri, țișnind prin toți porii cartierului, ca funinginea. Portoricanii, care trăiesc cîte șase într-o cameră, dorm cu rîndul; și în așteptarea rîndului la dormit se așază pe înaltele peroane roșiatice și fumează. Mai sînt și bețivanii; aceștia trec cîntînd cît îi ține gura sau strigînd ceasuri întregi pe cîte cineva.

Și mai sînt și cerșetorii: aceștia cer un dolar ca să poată mînca, și se duc într-adevăr să mănînce, nu să bea, să mănînce pîine și ouă ochiuri sau mai degrabă un *steak* [1].

Cînd vine poliția pe strada noastră, vine ziua namiaza mare, cu cel puțin trei mașini și cu toate sirenele sunînd, pentru descinderi în casele unde se dosesc droguri. Am văzut agenți de poliție ieșind în șir din imobilul vecin, purtîndu-și fiecare pachețelul alb, ca furnicile care-și mută ouăle. Noaptea, înalții, vînjoșii și roșcații agenți irlandezi, care patrulează doi cîte doi pe Broadway, nu intră niciodată pe Strada 88. În unele dimineți, cînd mă duc la supermagazin, trebuie să mă uit bine pe unde calc, căci trotuarul e presărat cu sticle sparte de bere, dar îndeosebi de coca-cola; le dau deoparte cu piciorul, și-mi spun că nu mi-ar face plăcere să mă întîlnesc cu cineva care ar atenta la fața mea cu o sticlă spartă.

Uneori cîțiva prieteni vin să-și petreacă seara la noi. La ora plecării devin nervoși, se uită pe fereastră să vadă „dacă strada e liniștită". Dar liniștită nu e niciodată — cel puțin în ochii lor. Ciorchini de portoricani se agață de peroanele roșii, strigă, cîntă, trece un bețiv sau un cerșetor. Atunci Philippe îi însoțește pe prietenii noștri pînă la metrou.

[1] Cotlet (engl.)

— Voi, spun prietenii, n-aveți de ce să vă temeți, vă locuiți pe aceeași stradă și *ei* vă cunosc.

Eu mă gîndesc că niște oameni care cîntă la chitară și din gură la miezul nopții, pe un peron, sînt mai degrabă simpatici, în ciuda sticlelor sparte. Dar americanii se tem de cei ce-și duc viața afară, în stradă, și sînt zgomotoși. Zgomotul le place la ei acasă, cu toate ușile închise, zgomotul jalnicelor beții și al televizoruiui.

Într-o noapte am avut un coșmar. Într-un fel de palat al minunilor, în dosul unor pereți subțiri, pictați după natură, descoperisem zece femei spintecate; și eu trebuia să fug de un Barbă-Albastră fără chip, care nu era altul decît stăpînul palatului. Vis ușor de explicat: o saltea veche, ruptă, zăcuse aruncată în neștire timp de peste cinsprezece zile pe trotuarul nostru, și iarba-de-mare, revărsîndu-se printr-o spărtură mai largă, în ploaie și funingine, se risipise puțin cîte puțin și se amestecase cu cioburile de sticlă și cu puzderia de hîrtii vechi.

E cea mai frumoasă iarnă din cîte a cunoscut New York-ul în ultimii treizeci de ani. Geruiește fără întrerupere de peste o lună de zile și ninge aproape tot timpul, o zăpadă, suflată aproape orizontal pe bulevarde, de un vînt venit direct din Labrador, fără să fi întîlnit vreun obstacol în cale. Trei zile de ninsoare abundentă și New York-ul nu mai este decît un uriaș trup alb, paralizat, în care nu mai circulă sîngele, un oraș fără poliție, fără gunoieri, fără pompieri, fără ambulanțe, amenințat de foamete (de pe acum lipsesc pîinea și laptele) și de foc — uriașă cetate medievală asediată. Avem și noi eroii zilei: doi agenți de poliție irlandezi (întotdeauna irlandezi și întotdeauna cîte doi) care au ajutat în sectorul lor la o naștere prematură, tînără mamă neputînd obține o ambulanță, a fost salvată în ultimă instanță de acești agenți care au meș-

terit un incubator improvizat dintr-un coș de rufe și cîteva ceainice. Dar zăpada și frigul ucid multă lume ; mai cu seamă proprietari de imobile, obligați de lege să curețe trotuarul din fața ușii, și care, după o oră de efort, cad țapeni, cu mîna încleștată pe lopată — buni cetățeni pînă la capăt.

După o lună de ger, directorul serviciului meteorologic și-a dat demisia, și în locul lui a fost numit un om dinamic. Dar frigul n-a cedat.

Lăzile de gunoi n-au fost golite de nu știu cîtă vreme. Se aliniază în fața caselor, ca un zid compact, neîntrerupt. Se revarsă. Acum, fiecare ladă are cîte o coroană înaltă de oase de păsări, resturi de legume, cotoare, bulgări de spaghete cu sos tomat sau de tăiței rumeniți, destul de îmbietori, totul cimentat de gheață și perfect inodor. New York-ul nu mai este decît un gigantic frigorifer de gunoaie.

Dar la noi e cald, și dacă ne lipsește pîinea, avem cel puțin ciocolată pentru șoareci. Scriu la masa îngustă, care se clatină. Cînd ridic capul, mă văd în oglinda tulbure și plină de pete ; îmi văd obrajii scofîlciți, ochii. E atîta liniște, încît un șoarece iese de sub comodă și pornește cu pași mărunți ștergînd pereții.

Mă duc să-mi fac cumpărăturile în așa-numitele *dime-stores*, niște magazine de doi bani, magazinele universale ale săracului. Sînt mai multe în cartier. Aici găsești de toate și toate sînt aici mereu „ocazie extraordinară", „solduri nemaipomenite", „lichidare totală", „prețuri sacrificate", „vînzare pe nimic". De toate, dar fără sortimente reale, fără frumusețe sau farmec, iar calitatea este pe măsură „sacrificiului" ; expuse, n-are importanță cum, grămădite în munți diformi : singurul lucru ce atrage ochiul — cuvîntul „solduri", devine obsedant ; totul e făcut atît de vădit pentru o clientelă care o scoate cu greu la capăt, și deci nu are dreptul să ceară puțină frumusețe de la cele mai simple lucruri, încît eu dau de fiecare dată înapoi, orgolioasă și umilită, și nu cumpăr decît strictul necesar, un capac de cratiță, niște ață, și asta atunci cînd ajung să fiu

servită de o vînzătoare istovită și arțăgoasă. În California vînzătoarele spun clientelor „draga mea" ; California e altă lume...

De multe ori nu cumpăr nimic, mă duc doar să beau o cafea la bar. Mă uit la femeile care pleacă și vin sau se așează alături de mine pe scaunele înalte, palide sub stratul gros al machiajului, ce pare a fi uniforma new-yorkezelor, această mască a sănătății (obraji trandafirii, ochi încercuiți cu negru, ca să arate mai strălucitori), care caută cu disperare să ascundă, nu atît vîrsta ce vine, cît simpla uzură a nervilor, ravagiile pricinuite de zgomot, de trepidația continuă și aerul îmbîcsit de funingine. Mă uit la aceste femei : poartă sacoșe care le rup mîinile, coșuri sau plase încărcate cu de-ale gurii ; împovărate de copii, de boli, de lipsa de bani, își trăiesc viața ducînd totul în brațe de-a lungul tejghelelor unde se îngrămădesc soldurile — totul în brațe, acesta fiind cel mai istovitor mod de a purta o povară... La lumina fără de speranțe a neonului, ele apar atît de înduioșătoare și vrednice de milă, cu trupul lor deșelat de greutățile permanente ale existenței, cu zelul lor resemnat, încît aș vrea să le scot în plin soare, sau într-o pădure unde miroase a pămînt și a rășină, să le fac să uite duhoarea gazului ce arde în bucătăria lor, depunînd pe pereți un strat de negreală, imposibil de curățat.

În fața mea, pe cealaltă parte a tejghelei, o oglindă mare : în ea îmi văd obrajii scofîlciți. Nu sînt nici patru luni de cînd dormeam în fiecare noapte în mijlocul pădurilor și eram frumoasă. Acuma cumpăr farduri de calitate proastă din magazinele de doi bani.

La nivelul străzii 88, Broadway-ul pare un bulevard larg, fără personalitate, dar nu lipsit de farmec. Departe, în sud, el se strîmtează, devenind canionul cenușiu care, sub o ploaie de confeti, îi vede triumfînd pe eroii acestei națiuni credule. Dar zgîrie-norii cu miile de ferestre luminate toată noaptea, fantasticele firme strălucitoare, tot ceea ce face din New York adevăratul oraș-lumină al Occidentului, se află în altă parte, la o

distanță destul de mare de aici, într-un cartier unde ne ducem cum te duci în alt oraș. Broadway-ul nostru are case raționale și lumini cumpătate. Are chiar și peluze și bănci, veșnic ocupate, mai ales de bătrîni ; să fie oare cocioaba lor atît de respingătoare, încît să nu poată viețui în ea ? Fapt este că ei rămîn așezați acolo ceasuri în șir, chiar și pe vremea friguroasă. În cartierul nostru unde aproape tot ce se vinde sînt solduri, acești bătrîni expuși, încremeniți pe bănci, par și ei niște solduri, lichidați, sacrificați, dați pe nimic...

Broadway-ul noaptea : sînt asaltată de diversitatea chipurilor omenești. Un ciclon a ridicat pulberea din cele cinci părți ale lumii ca s-o lase să cadă peste aceste trotuare. Chipuri închise sau prea deschise, violente în întuneric, și mai violente în lumină. Unele îmi izbesc cîteodată privirea cu o asemenea forță, că mă scot din sărite : pe ele cred că citesc semnele unei existențe tráite în afara oricărei reguli, în pură sălbăticie. Chipuri albe, măcinte de ambiția decepționată ; chipuri negre, pietrificate de orgoliu ; chipuri fără o rasă definită, născute dintr-un confuz amestec de sînge, oferite agerimii mele ca niște enigme antropologice ; chipuri-epave, azvîrlite de ocean ca iarba-de-mare în spațiile goale ale digului haotic care este New York-ul. Pierdută în mulțime, ating uneori acea stare fecundă în care fiecare figură omenească este o întîlnire, fiecare privire un eveniment ; în care orice chip întrevăzut cheamă imediat sentimentele cele mai elementare și cele mai puternice, ura, pasiunea, spaima. Da, spaima : sînt pe aici destule capete înspăimîntătoare ; unele îmi provoacă o panică abstractă, dar altele mă fac pur și simplu să mă tem de pielea mea.

Să fie un nebun sau un humorist acel bărbat îmbrăcat de sus pînă jos în piele neagră care a intrat la miezul nopții în cafeneaua Tibb ? De îndată ce se așază la tejghea, alături de noi, discuțiile se întrerup ; cu o cască pe cap, ca de motociclist, cu fața mascată de niște ochelari de soare enormi, impasibil, desenează cu mîna înmănușată, pe un șervețel de hîrtie, niște schițe foarte

alarmante, de nebun. În mai puțin de cinci minute barul s-a golit. El n-a ridicat capul nici o singură dată.

Broadway-ul noaptea : nu se întîmplă nimic, dar totul se poate întîmpla. Există întodeauna o posibilitate deschisă crimei sau petrecerii. Noaptea trecută, trei muzicanți negri cîntau în fața cafenelei Tibb ; primul avea un xilofon de copil, cumpărat pe un dolar dintr-un magazin de doi bani ; al doilea bătea cu două teluri de frișcă într-o cutie de tinichea ; al treilea întinsese o coardă de contrabas de-a lungul unei cozi de mătură vîrîte într-o tobă veche ; cîntau toți trei : cîntau *O, when the saints*[1], care este imnul oficial și cu adevărat național al Americii. *O, when the saints,* și mulțimea s-a prelins imediat de pretutindeni, două persoane, o sută, trei sute de persoane bătînd ritmul din palme în jurul cîntăreților...

Cînd sfinții vor intra în paradis,
Aș vrea să fiu și eu în ceata lor !

Asta se cîntă la încrucișarea Broadway-ului cu Strada 88, în cartierul apartamentelor fără apă caldă, în cartierul sub-proletariatului portorican, și vîntul înghețat venit direct din Labrador duce de-a lungul bulevardului, pînă în Atlantic, nostalgia efemeră și frenetică a celeilalte lumi.

Nu mai apucăm să dormim pînă în zori. Cînd încercăm să ne culcăm devreme, ne fuge somnul. Nu știu ce ne ține treji ; nu zgomotul străzii, cu care te obișnuiești destul de repede, nici frigul, împotriva căruia puturoasa noastră sobiță cu gaz luptă cu succes. Te simți parcă strivit de acest haos de pietre, după nopțile libere, șiroind de stele și de licurici, pe care le-am cunoscut poposind prin taberele turistice ; poate e și ceva ce ni se învîrtește prea repede în cap. După un timp ne sculăm și improvizăm o mică cină, tartine și ouă ochiuri. Pe la ora două trece camionul gunoierilor cu malaxorul lui care zdrobește saltelele sparte, mobilele rupte, mașini-

[1] O, cînd sfinții (engl.)

le de spălat vechi și brazii de Crăciun azvîrliți pe trotuar. Stăm de vorbă. Ceva se învîrtește foarte repede în capul nostru.

Uneori nici măcar nu încercăm să ne culcăm, lucrăm toată noaptea așezați fiecare la masa lui. În scurtele momente cînd strada e liniștită, nu mai auzim decît șuieratul sobei cu gaz și mica agitație a șoarecilor, pe undeva, prin bucătărie. Peniţele noastre își urmează fără zgomot drumul pe hîrtie. Din cînd în cînd scoatem vreo înjurătură sau o exclamație de mulțumire. Apoi, dintr-odată, unuia dintre noi îi vine o idee atît de grozavă, încît un poate să mai tacă, și începem să discutăm. Restul nopții trece făcînd să scapere din toate părțile noi și strălucitoare idei, pînă cînd zorii zilei doboară, într-un buchet final, ultimele stele ale focului nostru de artificii. Așa reînviorăm noi, în plin centrul New York-ului, exaltarea unor nopți libere, sălbatice.

Camera este urîtă, și sărăcăcioasă. Soarele nu pătrude în ea. Sîntem bolnavi pe rînd, și trăim în lipsuri. Prieteni nu avem aproape deloc ; ne petrecem zilele și săptămînile fără să vedem o față cunoscută. Nu avem bani să ne abonăm la telefon, toate contactele noastre cu exteriorul sînt încete și anevoioase. Dar ceva ni se întîmplă aici, ceva de neînlocuit ; ne schimbăm puțin cîte puțin, ne transformăm în sensul mereu dorit de noi, la modul confuz, fără a ni-l fi putut imagina cu adevărat. Mustul clocotitor și tulbure al tinereții noastre devine vin — un vin tînăr încă, dar de pe acuma plin de savoare și de tărie, și care începe să se limpezească.

Se petrece ceva cînd ai treizeci de ani și trăiești în sărăcie și fără prieteni în plin la New York, și cînd ai de făcut o muncă pe care n-o poți face decît aici, pe care n-o poți face decît acum, în această iarnă înghețată. Pînă atunci trăisem cu brațele deschise și mîinile întinse tuturor, ca acești oameni flămînzi care cerșesc pe Strada 88 ; acum ne strîngem brațele, le strîngem cît putem de tare. Ceea ce strîngem cu atîta îndîrjire nu poate fi mare lucru : ceva mai multă obișnuință și judecată, ceva mai multă încredere măsurată și lucidă în noi înșine, ceva mai multă siguranță. Și o muncă de făcut. Și un oraș în care trăiești, orice s-ar întîmpla, în ciuda maldărelor de gunoaie înghețate sub ferestrele noastre și a funinginii de pe podeaua noastră. În fața tuturor acestora ne strîngem noi brațele.

În cîteva săptămîni vom fi din nou în Elveția, atît de gălbejiți și atît de slabi, încît se vor speria părinții. Ne vor judeca după înfățișare. Nu vor vedea, înlăuntrul nostru, sănătatea nouă, vigoarea noastră extraordinară ; nu vor vedea că încercarea a avut darul să ardă în noi miriștile parazitare, întărind în schimb ceea ce trebuia întărit ; și nu vor vedea că, de acum înainte, pentru a ne asigura supraviețuirea, dispunem de cîteva lepușe de temut.

C-da 176 anals 9

ÎN FAR WEST

În Europa cultura s-a cununat din dragoste cu natura; de-a lungul secolelor omul a știut să se acomodeze, printr-un fel de intuiție profundă, cu geniul locului. Burgurile noastre, castelele, capelele, cătunele noastre de munte se impun peisajului, așa cum frazei i se impune o punctuație corectă; ele îi dau acea ultimă tușă de însuflețire, de ritm, care înfățișează, deopotrivă, ochilor noștri perfecțiunea unei priveliști sau a unui text. Noi am reușit chiar tururi de forță din cele mai impresionante dînd uneori formă informului: dintr-un povîrniș surpat de torente, vaudezii au făcut Lavaux; dintr-o mlaștină urît mirositoare și înțesată de țînțari, italienii au făcut Veneția. Sensibilitatea noastră s-a format în aceste locuri suprapopulate și supracultivate, unde desenul primitiv al Creației s-a estompat de secole. Sălbăticia, noi am izgonit-o de pe solul nostru, din pădurile noastre greblate cu grijă, din fluviile noastre îndiguite, și chiar din munții noștri, plantați pretutindeni cu hoteluri, cabane, aziluri de bătrîni, baraje și teleferice. Datorită amenajărilor, am redus natura la a nu mai fi decît o prelungire a eului nostru: ea ne mai poate înduioșa *încă* pînă la lacrimi, dar nu ne mai poate înfricoșa.

În Far Westul american însă, din deșertul Washingtonului pînă în cel al Noului Mexic, și de la Pacific pînă la Rocheuses, am descoperit brutalitatea explozivă a

pămîntului. Timp de cîteva săptămîni am trăit în sălbăticie, așa cum se trăiește în religie: cu spirit de sacrificiu. Căci a trebuit să mă despoi de toate trăsăturile stabilite de natura Europei, care te reconfortează și te înțelege ca o soție. Madame de Beauvoir a fost decepționată de Marele-Canion, pentru că între ea și Marele-Canion nu *s-a petrecut* nimic; își închipuise că va putea întreține cu această monstruoasă zbîrcitură, săpată în fruntea planetei, aceeași flecăreală intimă, pe care o poți întreține cu o pădurice din Franța și cu ale ei douăsprezece nevăstuici roșcate; dar omul își poate face iluzia unui dialog cu peisajul numai atunci cînd aduce o mărturie a istoriei sale și o oglindă a geniului său; natura virgină e mută. Ea nu răspunde, ea nu pune întrebări în plus. Nu neliniștește spiritul, nu străpunge inima; orice reacție sentimentală în fața ei e lipsită de valoare. Singurele emoții pe care le stîrnește sînt două: admirația și teama fizică. Te înfricoșează, pur și simplu, fiindcă e primejdioasă, fiindcă te poți pierde în ea și muri de sete, și fiindcă salvia ce acoperă Westul foșnește de freamătul șerpilor cu clopoței. E atît de tînără, încît nu cunoaște mila. E atît de bătrînă, încît nu cunoaște complicitatea. E Marea Străină, indiferența ei față de om e nemărginită.

De unde și sacrificiul pe care ți-l impune, această despuiere necesară. Adio dulce convorbire cu rîul și pădurea, adio sufletul meu murmurător! Dacă vrei să pătrunzi în natura sălbatică, trebuie să faci asta cu singurele mijloace care-ți permit să-ți stăpînești teama pe care ea ți-o inspiră: cu gestul, cu acțiunea simplă și eficace; să tai lemne, să aprinzi focul, să-ți instalezi cortul, să pescuiești, să oferi pîine unei căprioare. Regăsești atunci legăturile înnodate de omul primitiv cu Creațiunea, și descoperi că este vorba de niște raporturi de forță. Cînd înserarea coboară peste un canion tapisat cu salvie, sufletul amuțește; în schimb, mușchii se dezvoltă și caracterul se călește.

Americanii din West au fost multă vreme, în multe privințe, niște primitivi. Pămîntul quasi virgin pe care

puneau stăpînire era nemăsurat, iar ei erau prea puțini și prea grăbiți pentru a se gîndi să-l domesticească. I s-au impus cu brutalitate acolo unde le dicta interesul, iar geniul locului a fost pentru ei, întotdeauna, lucrul de care s-au sinchisit cel mai puțin. Drumul în Franța face o curbă drăgăstoasă ca să îmbrățișeze o colină; drumul californian merge drept înainte și taie colina în două. De-o parte mîngîierea, de cealaltă cuțitul. În această țară, natura și civilizația se suprapune fără a se împăca, și coexistă fără să se armonizeze; și cum amîndouă sînt violente, coexistența lor nu e tocmai pașnică.

La prima vedere natura pare a fi cîștigat partida. În deșertul, răcnind cu toate nuanțele sale de ocru-roșiatic, auto-service-ul Texaco răcnește și el într-o altă tonalitate; dar deșertul e mare și auto-service-ul se pierde curînd din cîmpul nostru vizual. Cuțitul despre care vorbeam, raportat la dimensiunile acestui continent, nu-i decît un briceag pentru copii, bun să faci cu el niște zgîrieturi infime. San Francisco ilustrează bine ceea ce vreau să spun; de departe, are înfățișarea viguroasă a unui ghețar zbîrlit, a unei priveliști cu blocuri de gheață; privit însă mai de aproape e fragil, aidoma unei cruste de sare pe spinarea unui monstru marin; ar fi de ajuns ca monstrul să scoată un suspin, în somnul său adînc, pentru ca miile de case din lemn, construite în cea mai mare parte fără fundații, să alunece pe panta colinelor și să cadă, fărîmițate, în mare. Los Angeles trăiește și el în fragilitate, căci aproape în fiecare an vede căscîndu-se în suburbiile sale botul galben al incendiilor de pădure. Mai tot ce a construit omul în West are această înfățișare deopotrivă brutală și provizorie, enormă și insuficientă, liniștitoare și amenințătoare. Construcții fără rădăcini pentru un popor fără legături.

Europa are inimi nenumărate. Fermele sau burgurile noastre au fost clădite așa fel, încît ele par să adune în jurul lor o țară întreagă. În cel mai mic han sătesc, ai sentimentul că te afli într-un centru anume: în centrul

unor ogoare întinse, al unui popor, al unui limbaj; cînd ești în vîrful unui turn în ruină, te simți stăpînul locului, pentru că turnul îți oferă, într-un fel, întreaga regiune, cît o cuprinzi cu ochiul. În Far West însă, nu se mai pune chestiunea de a-ți exercita această suveranitate; de îndată ce ai părăsit centrul unui oraș, tot ceea ce întîlnești în calea ta — suburbii, uzine sau garaje, *ranch*-uri, moteluri sau restaurante înșirate la marginea șoselei — toate acestea îți dau impresia că sînt niște franjuri extreme ale civilizației, un ultim micuț bastion al vieții umane, în spatele căruia nu se mai află nimic decît praful și vîntul sălbatic; în timp ce călătorul în Europa trece din inima unui ținut în inima altui ținut, călătorul Far-Westului se duce dintr-un capăt al lumii în alt capăt al lumii. N-am izbutit să mă opresc niciodată într-un snack-bar rutier din California sau din Arizona, fără să fiu cuprinsă de o amețeală: mă simțeam *departe*. Departe de ce? Pentru europeanul care a strîns întotdeauna pămîntul său *cît mai aproape* de el, povestea aceasta este o experiență misterioasă. Misterioasă, dar cu atît mai evidentă, dacă stația de benzină din imediata vecinătate a cafanelei, așa cum se întîmplă adeseori aici, poartă firma *Ultima Sansă*.

Dincolo — nimic decît vîntul și praful șoselei.

Unele drumuri franceze mai urmează și acum vechiul traseu al potecilor pe care zimbrii și le croiau odinioară în pădurea celtă; altele au fost deschise de permanentul du-te-vino al vitelor; multe din ele fac niște bucle pe care logica Institutului de Poduri și Șosele ar fi absolut incapabilă să le explice: Jules a vrut ca drumul să treacă prin fața hanului său, Jean n-a vrut ca drumul să taie cîmpul lui de ovăz; iar drumul, micuță memorie credincioasă, continuă aici capriciul lui Jules și Jean după cum, în altă parte, continuă capriciul zimbrilor. Drumul Far-Westului nu mărturisește nimic altceva decît deliberările geniului civil; el nu are altă semnificație decît scopul său, altă rațiune de a exista decît aceea de a merge dintr-un oraș într-altul pe

calea cea mai scurtă cu putință. Rectitudinea este cinstea lui supremă. El nu se integrează în peisaj ; îl taie — iar natura sălbatică vine să se sprijine, neputincioasă și violentă, de marginile acestei linii de forță. Și omul trece. Turtit în cochilia sa de metal, chircit ca un animal rău și fricos în spatele motorului care uruie, dar trece. Și ajunge întotdeauna de partea cealaltă a spațiului, străbătînd deșerturile cele mai ucigașe, pădurea cactușilor-candelabri, Valea Morții, toate acele coclauri pe care primii pionieri cădeau cu zecile, răpuși de istovire, de arșiță, de teroare, de sete. Acum, aici, pretutindeni e șoseaua. Urmărind pe hartă itinerarul meu, cu unghia, îmi imaginez inginerul al cărui stilet a zgîriat în carnea vie a sălbăticiunii acest tatuaj nespus de fin — dar de neșters ; unica prezență permanentă a civilizației pe aceste meleaguri ale provizoratului.

Se merge pe drumuri roșii, se merge pe drumuri negre. Mașina la al cărei volan mă aflu nu mai este, în acest context, obiectul utilitar pe care l-am cunoscut dintotdeauna ; ea nu mai este acea cutie pe arcuri ce te face să sari prostește peste coclauri, în timp ce ai putea să umbli pe un drum de țară sau pe o cărare abia bănuită sub învelișul ierbii. Se practică în Europa neghiobia automobilului, pentru că acolo se mai poate organiza o lume pe măsura pasului tău ; pentru că în fond, se știe foarte bine, e mai sănătos să hoinărești agale, urmînd liziera pădurii, și aceasta e singura metodă de a pune cu adevărat stăpînire pe o porțiune de pămînt. În țara *nemărginitului* însă, mersul pe jos este derizoriu — și automobilul capătă, în sfîrșit, un sens. El devine un instrument al cunoașterii și al cuceririi : această cheie pe care eu o învîrtesc în tabloul de bord îmi deschide o lume ; această capotă albastră pe care o împing înaintea mea ca pe o unealtă sau ca pe o armă, o înfig ca pe o pană în opacitatea pădurilor virgine, o folosesc pentru a sfîșia deșerturile. Putere împotriva puterii, brutalitatea mașinii împotriva violenței spațiului nemăsurat : îndeosebi în uriașa sa limuzină strălucitoare poate întreține

americanul din Far-West raporturile de forță cu universul său. Cînd apasă pe accelerator, la optzeci de mile pe oră, el ține sub talpa piciorului său drept un întreg continent. Se mai întîmplă uneori ca o zeiță antilopă să traverseze șoseaua, săltînd pe deasupra automobilelor în plină viteză ; marginile drumului sînt presărate de veverițe moarte. În Far West, ca pretutindeni, natura sălbatică își pierde patria.

CUPRINS

Mica Vale a Kleintalului	5
Casa	28
Coşmarul	50
Ţapul de Mare	58
Un vis	72
Xannt	76
În ziua aceea	110
O iarnă la New York	121
În Far West	130

Lector : ALFRED NEAGU
Tehnoredactor : MARIANA ŞTEFAN

Bun de tipar : 20.X.1986. Apărut 1987
Comanda nr. 2087
Coli de tipar 8,5

Tiparul executat sub comanda nr. 176
la Întreprinderea Poligrafică „Galaţi"
Bd. George Coşbuc nr. 223 A
Republica Socialistă România

Lei 7,25